

АРЧИБАЛД КРОНИН

ГЕРОИЧНИ

ГОДИНИ

ВИТРАЖ

По увлекателност и драматизъм този роман се нарежда до такива творби на А. Кронин като „Цитаделата“, „Пътят на д-р Шенън“ и „Дървото на Юда“

АРЧИБАЛД КРОНИН ГЕРОИЧНИ ГОДИНИ

Превод: Невяна Розева

chitanka.info

Младият Дънкан Стърлинг, момче от низините, от семейството на чистачка и пияница, недъгаво с едната ръка, успява с труд и упорство да стане прочут лекар. Голямата му любов Маргарет се оженва за неговия враг Овъртън и това го научава да се вира по-дълбоко в хората и тяхната природа. Другата му интимна приятелка Анна Гайслер му помага да завърши института, открива му пътя към голямата наука... Но Стърлинг ще се ожени за друга.

Силните и колоритни образи в романа, динамиката на действието, необичайните и на места дори страховити събития, драматичните ситуации, в които д-р Стърлинг спасява безнадеждно болни и голямата човечност, с която Арчибалд Кронин описва всичко това — ето качествата на този увлекателен роман, който сигурно и у нас ще придобие популярността на „Цитаделата“.

ПЪРВА ЧАСТ

Видя я на горния край на ливадата, когато беше вече късно да се върне. Вдигайки тежката кошница със здравата си ръка, той тръгна по течението на реката. Но кучетата й вече бяха подушили неговото.

— Дънкан! Ей, Дънкан!

Той спря и се обърна. Тя беше много хубава в късата карирана пола и туристически обуца, с огрени от залязващото слънце меки коси.

— Накъде?

Въпросът й беше укор за намерението му да избяга.

— Едва ви чух, Маргарет — извини се равнодушно той.

Тя се усмихна предизвикателно, облегната на ловджийския си бастун, и погледна странния, беден момък, четвъртитото му чело, дълбоките, непроницаеми очи.

— Отивам да пресрещна д-р Овъртън, който лови риба насам. Видяхте ли го?

Той поклати отрицателно глава.

— Не сте много разговорлив съученик, Дънкан — изсмя се тя. — Изглежда мисълта за назначението на новата длъжност ви е възгордяла.

Той направи усилие да се намръщи и кимна утвърдително:

— Голяма сполука, нали?

— Чакайте, още не сте назначен! — подразни го тя. — Нищо не се знае, докато не мине събранието довечера — тя млъкна колебливо. — Вземете това разковниче, което ще ви донесе щастие! Намерих го на хълма, като идвах насам — и му подаде едно стръкче зеленина.

— Благодаря, Маргарет — гласът му трепна, докато пое стръкчето с лявата си ръка и несръчно го закрепил на джоба на палтото си.

В същото време някой извика зад тях. Изкачвайки се откъм реката, Овъртън размахваше въдицата си. Когато се приближи, чистото му, хубаво лице бе овлажняло от пот след краткото изкачване.

— Ах, вие, проклетнице! — обърна се той към Маргарет. — От два часа вече ви търся! Така ли се отнасяте с видните си гости? — едва след това той се обърна към Дънкан: — Добър вечер, Стърлинг. Имахте ли успех?

— Нищо особено.

Дънкан почувствува внезапна неприязън. Този превзет парвеню, когото той надминаваше във всички класове на училището, продължаваше да се отнася снизходително към него.

— Изобщо нищо, предполагам — д-р Овъртън надникна в кошницата на Дънкан и неволно извика: — Господи! Какво е това? Пет-шест фунта! А аз не улових нито една риба!

— Искате ли една пъстърва?

— Разбира се! — Овъртън се завъртя весело. — С удоволствие!

— Вземете всичките! — каза любезно Дънкан.

— Но, драги, това е ваш улов! Сериозно ли говорите?

— Съвсем сериозно! Мога да улова пъстърва винаги, когато пожела.

Въпреки сдържаността си, Дънкан не успя да отстрани презрителната нотка в гласа си, но Овъртън, зает с прехвърлянето в своя кош на пъстрите риби, не я забеляза.

— Ще се забавлявам с изражението на баща ви — обърна се той със смях към Маргарет, — когато види какво съм донесъл!

— Само че, Оуен — възрази меко Маргарет, — не сте ги уловили вие!

— В любов и риболов всичко е позволено! — каза той като я погледна многозначително.

Дънкан мръдна измокрените си нозе.

— Време е да вървя!

Той свирна на Раст, легнал в ниските тръстики. Докато кучето ставаше, някаква внезапна мисъл хрумна на Овъртън.

— Същото куче ли е? — попита той.

— Същото.

— Сполучили сте, значи.

Маргарет трепна при тоя спомен.

— Трябваше да е на парчета след прегазването.

— Беше на парчета — отвърна спокойно Дънкан. — Само че те пак се сглобиха някак!

— Трябва да се специализирате в сглобяване на картини-пасианси. — Овъртън се усмихна и промени разговора: — А сега предполагам, че няма да ви видя вече. Трябва да бъда в университета идущия четвъртък, за Локхартовите изпити.

— За стипендиантите ли? — запита Дънкан.

— Да — Овъртън погледна важно. — Една от ангариите на лекторите в Сент Андрюс! Да изпитват по седемстотин кандидати за лекари всяка пролет.

— Чудно е, че сте още жив! — тия думи бяха казани толкова спокойно, че горчивината им мина незабелязано.

Почти веднага Дънкан свали шапка на Маргарет и си тръгна.

Двамата останаха да го гледат.

— Странен е този млад дявол, нали, Марджи?

— И вие бихте били странен, мили, ако имахте неговия недъг — отвърна тя с усмивка.

През време на дългия ход до града Дънкан с болка си представяше скитането на Маргарет и Овъртън по полето, към Стинчър Лодж, имение на Маргаретиния баща, полковник Скот. Той си представи голям салон с пламнали дърва в камината. Слуга в тъмнозелена ливрея щеше да донесе чай. Когато влезе бащата на Овъртън — Почтения Джо Овъртън, предприемач и собственик на железолейрни, най-богатият човек в Ливънфорд, Маргарет щеше да налее чай, а младият Овъртън щеше да го поднася, като се хвали със забележителния си риболов.

Оуен Овъртън умееше винаги да изпъкне. Охолството бе придало самоуверена безочливост на единствения, разгален син на Почтения Джо. Ако държането му бе по-скоро блестящо, отколкото благовъзпитано, той умееше да прикрива това с обезоръжаваща усмивка.

Дънкан си припомни колко често бе надзъртал, бегло и свенливо, през прозорците на тоя салон, когато, преди години, бе донасял покупки в големия дом. Наистина, той беше съученик на Маргарет, но в северните градове на Англия местното учебно заведение обслужва еднакво хубавата дъщеря на богатия земевладелец и недъгавия син на чистачката.

Той стигна грозното градче Ливънфорд, което се простираше от мътното устие на реката до железолоярните, разположени край гарата, и тръгна по една тясна уличка, изпълнена с мирис и образи на нищета. Колко добре ги познаваше той!

Като спря пред тъмен страничен вход, той натисна бравата на познатата врата и влезе у дома си. Вътре, противно на външния свят, беше чисто и тихо.

Баща му беше на стола си, в ъгъла, необичайно трезвен. От десетина дни, в чест на предстоящото събитие, Том Стърлинг Дългия проявяваше тежко струващо му въздържание.

— Върна се, значи — забеляза предпазливо той, като галеше глинената си лула. — Майка ти слага вечеря в гостната.

Двамата мъже размениха поглед — кратък, бегъл поглед в осветената с газена лампа стая — изпълнен все пак с разбирателство. Том Стърлинг Дългия беше всеизвестен безделник. Всеизвестен пияница. Преди тридесет години той бе спретнат младеж, чиновник в градския съвет, после разсилен в училището, после надзорник на Ливънфордския замък. Сега дългата му, слаба, грохнала фигура се виждаше или пред стъпалата, или в кръчмата на хана „Черен лъв“. От четвърт век вече той не работеше нищо. Но синът му го обичаше все пак.

— Тая вечер за тебе има угоено теле — промълви Том Дългия. — От години не съм виждал майка ти толкова усърдна.

Дънкан погледна мрачно пламъка в камината, мислейки за безнадеждното си бъдеще, за неизбежното затваряне на всеки възможен изход. Но слаб шум го накара да се обърне. Майка му го гледаше.

— Синият ти костюм е изгладен и е на кревата ти, горе, Дънкан. Извадих ти и колосана риза и яка. Трябва да имаш добър вид тази вечер.

— Добър вид! — той не можа да скрие огорчението в гласа си.

Майката стисна устни и не отговори. Странно бе как тя господствуваше в стаята с мълчанието си. Марта Стърлинг бе дребна женица, с бледо, дълбоко набръчкано лице, облечена в извехтяла черна рокля. Ръцете ѝ, скръстени под гърдите, бяха червени, задебели, костеливи. Те доказваха красноречиво двадесет и петгодишен тежък труд, безкраен поток сапунена вода, търкане на подове, миене и пране,

чрез което тя бе поддържала неуморно и достойно безработния си съпруг и бе помагала на любимия си син.

— Ще ти сложа чудесна вечеря, като се върнеш — строгостта ѝ се поотпусна леко, показвайки нежността и гордостта, които изпитваше, гледайки сина си. — Надявам се, че ще я заслужиш.

Спирачките на сдържаността му се скъсаха изведнъж и той заговори бързо, с дръзката настойчивост на отчаянието:

— Тежко ми е да ти кажа това, но трябва да призная, майко, че не желая да заемам тази длъжност.

— Защо? — въпросът прозвуча като пляскане с камшик.

— Защото ми е противна.

— Защо ти е противна? — повтори недоверчиво тя.

— Да. Тази длъжност е дребна и безполезна. Без изгледи за напредък. Ако я приема, значи да не мръдна цял живот нито стъпка напред.

— Стига! — въздъхна остро тя. — И такъв ден доживях — да чуя тая преценка за длъжността писар в градския съвет. А каква длъжност би желал тогава?

— Знаеш какво съм желал винаги! — отвърна пламенно той.

Лицето и бе озарено от внезапно разбиране и тя омекна. Когато заговори, гласът ѝ бе кротък, като че ли искаше да утеши сина си за недостижимостта на някакъв безумен детски блян.

— Клети Дънкан! Мислех, че най-после си прогонил тая глупост от главата си! Защо забравяш положението си? Ние сме бедни хора, работници. А дори и да имахме пари, така както си... — гласът ѝ трепна от дълбоко вълнение. — Зная какво е най-добро за тебе, синко! През всичкото време, докато работех, аз се молех да можеш да получиш един ден почтено място, което баща ти изгуби поради слабостта си. А сега всичко като че пропада изведнъж — тя кимна и промени разговора. — Ела да се облечеш! Неприлично ще бъде да закъснееш.

Той се почувствува задушен от тия увещания. Всъщност, майка му бе права, може би. Какво би могъл да стори със своите ограничени парични и физически възможности? Той се обърна и отиде горе.

В таванската стаичка, където живееше, погледът му падна отново върху книгите, които с толкова труд и така напразно бе изучавал цели нощи. Топли сълзи овлажниха очите му.

Седнал на твърдата скамейка в чакалнята на градския съвет, Дънкан слушаше монотонните гласове, и огорчението му се увеличи.

Какво значение имаше неговия безнадежден, неутолим стремеж? Какво значение имаше дарбата му, дълбоко съзнавана от него, скритата способност, която ръководеше мислите и стремежите му? Той знаеше, че притежава рядко дарование. Прегазеното куче бе оздравяло с негова помощ. Един съученик бе изкълчил някога рамото си във време на игра. Дънкан си припомни как бе изправил изкълченото рамо и бе облекчил разплаканото дете само с няколко хватки на единствената си здрава ръка.

През булото на тютюневия дим Дънкан видя градските съветници, наседали край дългата дъбова маса, и почувствува цяла батарея погледи, насочени към него. Председателствуваше бащата на Маргарет, полковник Скот, неговият поглед беше любезен. Присъствуваха още предприемачът Трауп, адвокатът Лигът, пасторът Симпсън — провинциални нищожества. Но последният член на управата не беше нищожество — той беше Почтения Джо Овъртън, стълб на църквата, самоиздигнал се магнат, чиито промишлени предприятия се простираха почти над половината област. Срещайки премрежения, изпитателен поглед на индустриалеца, Дънкан разбра, че в негово лице има враг.

Полковник Скот заговори пръв, като се усмихна на Дънкан, за да го предразположи.

— Радвам се, че ви виждам, Стърлинг... И така, господа, мисля, че пред нас е новият писар на градския съвет.

— Не бързайте, господин председателю! — говореше Почтения Джо. — Това назначение ни засяга твърде отблизо. Трябва да преценим качествата на кандидата.

— Нима те не са били изтъкнати вече на всеки от нас поотделно от един член от семейството на кандидата? — забеляза лукаво Лигът, като поглади острата си брадичка.

Кръвта на Дънкан нахлу в главата му при мекия присмех в намека на адвоката. Дънкан знаеше, че майка му, в своето нетърпеливо усърдие, бе ходила при всеки от членовете на съвета да моли за назначението на сина си.

— Моля, господа! — тропна по масата полковникът. — Всички познаваме Дънкан Стърлинг. Касае се само до потвърждаване на избора ни.

— Чудесно, Джон! — Овъртън се облегна на стола си. — Но когато купувам нещо за предприятията си, аз се грижа да взема добра стока.

— Стига, стига, Джо! — намръщи се полковникът. — Касае се за обикновено писарско място!

— На какво се дължи недъгът ви, Стърлинг?

Мъчителният въпрос бе зададен от дребния предприемач Трауп, който разглеждаше кандидата с вещо око.

Потискайки възмутения отговор, който трептеше на устните му, Дънкан отвърна:

— Боледувах от полиомиелит като дванадесетгодишно дете.

— Полио — какво?

— Детски паралич, глупчо! — изръмжа полковникът. После се обърна към Дънкан. — Условиата ви са известни, нали? Договор за пет години, който може да се продължи — той се усмихна, — фактически до живот. Начална заплата тридесет шилинга седмично.

— Почакайте, моля! — викна Овъртън, като удари по масата. Всички се страхуваха от него и той доказа, че знае властта си. — Аз все още се питам дали кандидатът е подходящ за длъжността. Не забравяйте, че често разискваме важни, тайни въпроси — той помълча многозначително. — Когато започне прилагането на моята голяма програма за юзина в Линтън, от която всички сте заинтересувани, ще се нуждаем от доверен чиновник.

— Съвършено вярно! — съгласи се Симпсън, пасторът, като вдигна благочестиво поглед.

— Именно! — кимна Овъртън. — Искам да повдигна и друг въпрос: всички познаваме бащата на кандидата — заемал някога същата длъжност. Каква гаранция имаме, че и синът не ще тръгне по същия път?

Настъпи мъртва тишина. Дънкан почувствува, че пламва. Той усещаше ясно причината за тая неприязън. Още като ученик в местното училище си бе позволил да надмине скъпоценния син на богаташа и още оттогава бе спечелил злобата на местния властник. Нервите му, изострени от продължителни блянове, изтощени от

жестокия разпит, като че ли се скъсаха изведнъж. Той изгледа с безстрастно и дръзко безгрижие Почтения Джо:

— А каква е вашата лична нравственост? — гласът му бе силен и рязък. — Вие се въздигате сам в защитник на обществото, а през всичкото време се грижите само за собствените си печалби!

— Това е клевета към градската управа! — извика Овъртън.

— Нима? — извика на свой ред Дънкан. — Какво ще кажете за земите, които купихте за нищо, а препродавате на града като газова юзина за осветление? Колко спечелихте от тая сделка?

— Това е отвратителна лъжа! — възмути се Овъртън, почервенял от гняв.

— Ами двадесетте хиляди, които спечелихте от градската библиотека, построена с вашите гнили тухли и хоросан, по договор, съставен от самия вас — и това ли е лъжа?

— Наистина, наистина — промълви изплашено Трауп, — трябва ли да търпим още подобни приказки?

— И вие сте от същата пасмина — обърна се остро Дънкан. — Целият град знае това. Спечелихте двеста на сто от белите дъсчени ковчези, които продадохте на работническия приют.

В залата на съвета настъпи тягостно мълчание. Но скоро врявата се поднови.

Напразно полковник Скот се мъчеше да примири опозицията, да събере гласове в полза на Дънкан:

— Не трябва да бъдем много придирчиви, господа! Предимство на младежта е да говори както си ще!

Той бе победен. Овъртън се бе съвзел. Подръпвайки яката си, той извика:

— Никога няма да получите тази длъжност! Никога, ако ще да живеете сто години!

— Не я желая! — извика Дънкан. Засега поне, той не искаше и да знае. — По-скоро ще умра от глад, но ще запазя достойнството си!

— Наистина ще умрете от глад! — изрева Овъртън, като размаха пестника си. — Свършено е с вас в Ливънфорд! Ще си припомняте тази вечер, когато се търкаляте по улиците, просейки милостиня.

— Ще си я припомняте и вие — извика Дънкан, — когато името ми прогърми по целия свят!

Всички го зяпаха онемели.

Когато излезе, Дънкан видя пред входа колата на полковник Скот, на кормилото беше Маргарет, която чакаше да отведе баща си вкъщи. Тя му правеше нетърпелив знак да приближи. В очите ѝ имаше сълзи от смях.

— Ох, Дънкан — извика тя. — Нейл Тод току-що ми разказа всичко. Слушал през ключалката. Не мога да дойда на себе си от смях, щом помисля... — тя пак почна да се тресе от смях.

Още тръпен от мъчителното преживяване, със стиснати челюсти, той я погледна със странно огорчение, затова, че можеше да превърне трагедията му във весела шега. И каза мрачно:

— За мене това не е толкова смешно.

— О, не! — тя млькна изведнъж. — Все пак, може би е било глупост да отхвърлите това място. Какво ще правите сега?

— Не зная — той стисна ръка. — Може би ще почна да се боря.

Тя го погледна въпросително. Светлосините ѝ очи бяха замислени.

Той я погледна настойчиво. Колко мила, колко естествено съвършена беше тя — истинска царкиня от приказен, далечен замък! Решителността му порасна, внезапно желание да ѝ разкаже надеждите си изпълни сърцето му. И той заговори бързо:

— Не ми се смейте, Маргарет! Винаги съм мечтал да стана лекар. Зная, че имам дарбата да изцелявам хората, че ще имам успех в медицината — и продължи, преди тя да успее да направи неизбежното възражение: — Зная, че съм недъгав, но това не ще ми пречи. Мога да стана по-добър лекар от всички други, дори с тоя недъг!

— Не сте ли мислили по това досега?

— Мислил съм винаги, мислил съм толкова, че почти полудях.

Настана мълчание. Съзнавайки значението на тоя стремеж, момичето бе дълбоко развълнувано. И го одобри донякъде:

— Ако бихте могли да отидете в Сент Андрюс, д-р Овъртън би помогнал, може би. Бихме могли да пишем на чичо ми, който е декан на факултета.

Това съчувствие го ободри.

— Много е мило желанието ви да ми помогнете — каза той, — но аз имам свой план. От месеци вече го обмислям.

— Какъв е този план?

— Лудост — отвърна бавно той. — Не ме разпитвайте повече. Вероятността да успея е едно към милион.

Настана ново мълчание. Тя се усмихна мило и успокоително докосна с ръка рамото му.

— Нещо ще се нареди, сигурна съм. Господи, заседателната зала е вече тъмна! Значи, свършили са заседанието. За Бога, Дънкан, не бива да ви видят тук!

Не така желаше той да се раздели с нея, но знаеше, че не бива да я изложи с оставането си. Би желал да изрази чувствата си с набързо подбрани думи. Но думите рядко се явяваха навреме на устните му. Той ѝ стисна ръка, като промърмори най-обикновено сбогуване.

На връщане към къщи той бе трескаво възбуден. Когато влезе в кухнята, баща му престана да се клатушка на стола в ъгъла си.

— Майка ти излезе да те посрещне преди двадесетина минути. Нямахте търпение да дочака щастливата новина.

— Щастливата новина?

С няколко думи той разказа на баща си станалото. Настана странно, тягостно мълчание, нарушавано само от тиктакането на стария стенен часовник. После Том Дългия стана вдървено от стола си, протегна бавно ръка и силно, продължително стисна ръката на сина си. Никой не продума, но мълчанието им беше красноречиво.

Най-после Дънкан проговори:

— Важното е човек да стори това, което иска, нали, тате?

— Да, моето момче.

— Идущият четвъртък — продължи Дънкан — ще се състоят Локхартовите изпити в университета в Сент Андрюс. Състезанието е свободно — всеки може да се яви, като се почне с херцогски син и се свърши с човек като мене. Има три стипендии. Всяка от тях означава свобода — свобода и възможност да се учи медицина — той млъкна, за да си поеме дъх, после продължи: — Не казвам, че имам никакви изгледи за успех, но ще се опитам, дори ако това би ми струвало живота!

Том Дългия погледна сина си изпод светлорусите си вежди с поглед, в който се примесваше странна гордост. След това наля две чашки с уиски и вдигна своята.

— Пия наздравица за тебе, синко! За Дънкан Стърлинг — най-добрия лекар в кралството след десет години! — той глътна наведнъж питието, после счупи чашата в огнището.

В същия миг входната врата се блъсна, в топлата всекидневна полъхна студен вятър, а след вятъра се втурна стопанката на къщата. Марта Стърлинг застана бледа и разстроена на прага. Пламналите ѝ очи зърнаха чашата уиски на масата. Устните ѝ бяха стиснати.

— Изглежда, че ви попречих — каза тя.

Том Дългия промълви смутено някакво извинение.

— От тебе можех да очаквам това — продължи горчиво тя, — но да влачиш и сина си по същия път...

— Майко! — пристъпи Дънкан възмутено. — Мисли какво говориш!

— А ти мислеше ли какво говориш?

Узнала бе, значи! Те се гледаха в продължение на един ужасен миг. След това се отрици цял яз от укори:

— Никога не бих допуснала такова нещо от моя син! След всичките ми молби и надежди! Сега остава само един изход: да отидеш при мистър Овъртън и да вземеш назад думите си.

— Няма да взема назад думите си — прекъсна я той. — Няма да взема назад нито дума. Съжалявам, че трябва да те огорча, майко, но решението ми е непоколебимо.

Отгатвайки мисълта зад твърдия му поглед, тя извика:

— Пак тая лудост да станеш лекар ли?

Той кимна утвърдително.

Гневът и разочарованието я овладяха почти напълно. Тя не можеше да понася тази негова мания, тя, която имаше присърце само доброто и благополучието му.

— За последен път — ще се извиниш ли пред градската управа?

— Не, майко!

— Тогава, всичко е свършено между нас! — продължи тя. — Ще напуснеш къщата още тази нощ! И никога да не посмееш да се върнеш!

Том Дългия, застанал безмълвно между майката и сина, се опита да възрази. Но тя отхвърли неумолимо намесата му.

— Свършено е! Щом предпочиташ да напуснеш къщата, ще я напуснеш завинаги!

Дънкан я погледна продължително, безмълвно. После отвърна спокойно:

— Ще бъде както каза, майко!

Смазана от огорчение и разочарование, майката остана неподвижна.

В таванската си стая момчето свърза книгите и дрехите си. Когато слезе в малкото предверие, намери баща си и кучето, които го чакаха.

Том Дългия се поизкашля и почна да рови несръчно в джоба на жилетката си.

— Искам да ти дам нещо, синко. Не е кой знае какво. Нямам пари, но имам поне ей това.

Той извади от джоба си златния часовник със сребърна верижка, останал в наследство от баща му и незалаган ни веднъж, въпреки сиромашията.

— Не — възрази Дънкан, — не мога да го взема.

Но Том Дългия му го даде почти насила, стискайки ръката на сина си, който мърмореше някаква благодарност.

— Сбогом, синко, и добра сполука!

— Сбогом, тате! — като метна на гръб багажа си, Дънкан се провикна към кухнята: — Сбогом, мамо!

Отговор не последва.

От Ливънфорд до Сент Андрюс имаше деветдесет мили път, от които Дънкан измина двадесет още същата нощ. Към четири часа сутринта той се простря в подножието на една купа сено. Лежа там, загледан в бледия сърп на луната, над която се гонеха разкъсани облаци. Но не можа да заспи. В джоба си имаше само няколко дребни монети. Миналото бе вече завинаги захвърлено. Пътят назад бе затворен за него. Колкото повече размишляваше, толкова повече му се струваше, че е самотнителен глупак, почнал тежък двубой със съдбата. Но смелостта му не го напусна.

На следния ден измина тридесет мили, като не влизаше в градовете, а минаваше само по селските пътища и пътеките по ридовете. На обед си купи сухар от един селски дюкян и го изяде, подсладен с бистра вода от близкия кладенец. Местността бе

прекрасна. Кръгзорът бе назъбен от планински върхове, покрити с хвойна и бор, зелени пасбища се простираха в подножието им, а между тях планински реки, изпъстрени със свлечени дървета, се спускаха във весели водопади към полето. Тук-там бяха пръснати бели чифлици с малки, обработени дворчета. Стадо овце минаваше спокойно край пътя. Това беше най-хубавият кът на Пъртшайр, долината Страт Линтън.

Но след обяд, когато бе изминал половината път из долината, Дънкан усети, че заваля дъжд, който скоро се превърна в порой, придружен от силен вятър, и го измокри до кости.

На мръкване той стигна до селото Линтън. Единствената улица беше пуста, пощата и дюкяните бяха вече затворени, всички врати бяха също затворени, поради лошото време. Като реши, че не може да продължи пътя си през нощта, Дънкан два пъти преброди безлюдната улица, търсейки подслон за нощуване. Най-последно спря пред дома на местния лекар, удобна, сива каменна сграда, и прочете табелката пред входа:

„Д-Р АНГЪС МЪРДОК, ЛЕКАР ХИРУРГ“

До къщата имаше пристройка с навес, под който изглеждаше донякъде сухо. Той влезе там, свали багажа от гърба си и седна на него, зъзнейки в тъмния ъгъл.

Току-що бе седнал, когато вратата се отвори и едно момиче, метнало на главата си карирано палто, тръгна към навеса. Блъсвайки се почти о него, момичето спря и го погледна с изненада, но все пак, без да се смае.

— Извинете ме! Позволих си да се подслоня във вашия...

— Курник за пилци! — довърши сериозно момичето, без да сменя поглед от него. — Тъкмо отивам да ги нахраня — после добави със същата простота: — Вие сте съвсем измокрен! Елате да се изсушите в кухнята.

— Не — отказа той от гордост.

Но момичето настоя.

Той я последва през двора, където въпреки дъжда можа да забележи грижливо подредена градинка. Тя отвори задния вход и го въведе в кухнята. Слугинче от планинските села стана при влизането им.

— Седнете до огъня — каза момичето. — Като изсушите дрехите си, ще похапнете. После, ако желаете, може да продължите пътя си.

Дънкан се подчини, като я наблюдаваше. Момичето беше към осемнадесетгодишно, спретнато и нагиздено, с приятно, спокойно лице. От него лъхаше меката топлота на съвършено здраве. Беше тъмнокосо, с гладко причесани коси. Най-забележителното нещо в лицето бяха очите: дълбоки, тъмни, излъчващи спокойствие.

В сегашното настроение на Дънкан това спокойствие го раздражни.

— Често ли храните скитници, които минават насам? — попита той.

— Да. Всъщност, аз наистина ви помислих за скитник, преди да влезете. Само че скитниците никога не се държат безочливо — докато се нахранят.

— Не помня да съм казал, че съм гладен.

— Гладен сте. Не отричайте!

Той трябваше да преодолее странно смущение. В кухнята беше приятно, миризмата на приготвената вечеря се натрапваше въпреки волята му.

— Какво ви води насам? — запита тя. Милият младежки поглед бе спрял дружески на него. — Бих желала да зная кой сте и къде отивате.

Той почувствува изведнъж обич към нея, като към по-малка сестра и каза:

— Отивам в университета в Сент Андрюс.

— Да следвате ли? — очите ѝ светнаха. — Какво?

Притиснат до стената, той каза:

— Медицина.

— Чудесно! — плесна ръце тя. — Татко ще се интересува много, ако му кажете това. Той може всеки миг вече да се върне от обиколката си.

— Той е лекар тук, нали? — запита Дънкан.

— Единствен в околността — каза тя, като кимна утвърдително на въпроса му.

Навън се чу скърцане на кола по чакъла и блъсване на автомобилна врата. След миг д-р Мърдок влезе.

Той беше нисък, настръхнал, червендалест мъж с образ на булдог, към шестдесетгодишен, обрулен от слънце, вятър и студ, уморен от труда и годините — със сиви мустаци и сиви проницателни очи. Вехта качулка скриваше ушите му, наметнат бе с карирана пелерина, която стигаше почти до тежките ботуши.

— Готова ли е вечерята, Джейн? Както съм изгладнял, бих изял цял вол.

Изведнъж той съгледа Дънкан, спря се и го изгледа от глава до пети, продължавайки огледа и докато сваляше пелерината си.

— Кой е пък този! Пак някой жив-умрял, както изглежда! Ох, Джейн, ще ме опропастиш с тая вечно отворена врата! И младичък, Господи помилуй! — после се обърна към Дънкан: — Е добре, сър, какво има да кажете за свое оправдание?

— Нищо — отвърна Дънкан, който бе изслушал прав и намръщен кратката реч.

— Значи, трябва да чуя, че съм нищо в собствения си дом и то от едно хлапе, което вятърът е отвял в кухнята ми? — изръмжа старият лекар.

— Вятърът може да ме отвее навън, както ме е довял и вътре — отвърна Дънкан, като тръгна към вратата.

— Стой! — изрева Мърдок. — Ах вие, твърдоглав глупчо! Да не мислите, че мога да позволя на човек или звяр да излезе в такава нощ? Шегувах се просто! Господи, ама че лесно пламвате! — сивите очи намигнаха. — Но, ей Богу, това ми харесва.

Дънкан се върна полека от вратата. Но изведнъж се почувствува изнемощял и замаян, и политна треперейки, така, че дори зъбите му тракаха.

Мърдок пристъпи бързо към него и го заведе да седне. Гласът му беше вече благ, когато каза:

— Не може така! Ако не се преоблечете, ще ви пипне някоя пневмония! Джейн, тичай горе и донеси от моите дрехи за преобличане.

Чувството, което Дънкан изпита от топлите, сухи дрехи, беше неизразимо. Като се преоблече и изми лицето и ръцете си с топла вода, той се почувствува съвършено друг човек. Само че беше прегладнял. Старият лекар остро изгледа госта си.

— Обзалагам се, че вечерята е готова! И, за наказание за всичката ви дързост и мръщене, ще вечеряте с нас.

Отначало, като седна на трапезата с д-р Мърдок и дъщеря му, Дънкан се държеше стеснително и неловко. Но когато бе поднесено яденето, той забрави всичко, нахвърли му се и яде както не бе ял никога досега. Най-напред бе поднесен шотландски бульон, после крехко и сочно овнешко бутче, с печени картофи и репички от градината на доктора. Накрая — торта с френско грозде, поднесена със замръзвал крем, който се лепеше за лъжицата.

Странно състрадание замъгли погледа на доктора, докато наблюдаваше скритом госта си. Той погледна многозначително, въпросително дъщеря си и каза:

— Още малко крем, мистър... да ме знае Господ, ако чух името ви!

— Стърлинг — промълви Дънкан. — Дънкан Стърлинг.

— Дънкан Стърлинг — повтори докторът. — Слава Богу, чисто шотландско име, при все че вие сте противен млад дявол! Хайде, нищо не може да промени сърцето на човека така, както добрата храна!

Най-после Дънкан въздъхна доволно. После погледна бързо и засрамено домакина и каза:

— Страхувам се, че наистина бях рязък.

Мърдок цъкна с език.

— Изпълнихте само единственото ми предписание: „Нахрани простиналия и дръж гладен тоя, който има стомашни болки“.

Джейн едва не се изсмя при тия думи, произнесени от стареца с наклонена встрани глава.

— Извинявай, татко — каза смирено тя, — но, като спомена за предписания, трябва да ти кажа, че мистър Стърлинг отива в Сент Андрюс да следва медицина.

— Какво? — каза д-р Мърдок. И пак погледна изпитателно госта си. После добави: — Така ли?

Дънкан издържа погледа му, без да трепне.

— Сакат не сакат, ще се опитам.

— Имате надлежно образование и така нататък?

— Напълно.

— И... хм... ще плащате ли таксите?

— Учудвате ме, д-р Мърдок — усмихна се Дънкан. — Надявате ли се, че мога да получа безплатно образование в един шотландски университет?

— Не — усмихна се също така любезно д-р Мърдок. — Не, не се надявам, разбира се — „Господи, помисли той, това гордо, полугладно плашило ми напомня нещо отдавнашно — напомня ми момъка Ангъс Мърдок“ — и продължи гласно: — Джейн и аз отиваме понякога в Сент Андрюс за лекарства и книги — той посочи многобройните лавици в стаята. — Ще ви потърсим, когато дойдем там. Къде ще бъдете?

— Не... не зная — поколеба се Дънкан. — Не съм решил още. Ще помоля декана да ми препоръча квартира.

— Значи, познавате д-р Инглис? — продължи д-р Мърдок. — Чудесно! Аз го познавам много добре. Където и да се настаните, сигурно ще ви открием.

Дънкан видя, че прозорливият стар доктор открива кой е и какъв е. Но Мърдок неочаквано промени разговора.

— Като говорим за книги — каза той, — ако сте учен човек, позволете да ви покажа нещо, с което никой бедняк не ще се посрами.

Докато Джейн отиде към кухнята, баща ѝ стана и обикаляйки лавиците, занимава цял час Дънкан с любимите си книги.

Най-после той сложи ръка на рамото на Дънкан.

— Ще нощувате тук. Джейн ви е приготвила вече стаята. А Хемиш ще ви заведе утре с колата до Сент Андрюс.

Той прекъсна несръчните благодарности на Дънкан, като му стисна ръката:

— Не говорете! Вие сте добре дошъл гост! А сега ви пожелавам лека нощ. Късно е вече. Освен това, обзалагам се на лира срещу половин шилинг, че тази нощ ще ме викат пак. У Дейвисънови очакват дете. Помогнал съм при раждането на пет деца там, няма да липсвам и при шестото.

След излизането на стария лекар Дънкан неуверено постоя със стиснато гърло. После отиде в кухнята, където Джейн довършваше окончателното разтребване. Тя го погледна и му се усмихна.

— Дрехите ви са сухи вече. Ще ги изгладя и приготвя за утре сутринта.

— Благодаря. Вие сте... ужасно любезна, мис Мърдок.

— О-о — смъмри го тя на местното наречие, — няма защо да ме наричате мис Мърдок! Аз съм си просто Джейн. Но, да не забравя! От джоба на палтото ви падна ей това стръкче. Прибрах ви го, като помислих, че може да ви е дадено, за да ви носи щастие.

— Така е — отвърна сърдечно той, като взе стръкчето от нея. — За нищо на света не бих искал да го изгубя.

— Спомен ли е?

— Да. От най-доброто и най-мило момиче, което съм виждал.

— Много ли... ви обича то?

Той се изсмя, напускайки обичайната си сдържаност.

— Ако стана човек, ако си създам име и спечеля добра клиентела в Единбург — може би ще ме обикне. Дотогава стига и това, че аз... — той млъкна.

— Радвам се — прошепна тя. — Много се радвам за вас. Уверена съм, че някой ден тя ще се гордее с вас.

През нощта дъждът престана, бурята стихна.

Дънкан напусна Линтън призори с колата на лекаря, шофирана от прислужника му Хемиш. Като повечето местни жители, Хемиш бе много подозрителен към всички чужденци. Едва промърмореното „Казаха ми, че отивате в университета“, бе целият му разговор за пътуването от деветдесет минути.

Дънкан бе много доволен от това мълчание. Той бе странно изтрезнял от спокойствието на миналата нощ. Но все пак, когато навлязоха в предградията на стария крайморски град, със здания покрити с плочи, и когато острите готически очертания на университетската сграда се извисиха в небето на изток, не можа да потуши вълнението си.

Той обиколи в захлас зданието. Малко студенти се мяркаха тук, защото семестърът почваше едва след седмица. В сегашната си самота тая старинна сграда със засенчени килии, ниско окосени морави и кънтящи зали бе изпълнена с величие и покой.

Когато университетският часовник удари девет, Дънкан изведнъж се опомни. Като закопча палтото си и вдигна глава, тръгна към дома на декана. Този дом беше толкова внушителен, че го накара да се поколебае, но все пак, той позвъни решително и след миг вече седеше в богато мебелирания кабинет с червен килим.

Мачкайки шапката в скута си, той почака, докато вратата се отвори и д-р Инглис влезе.

— Какво има? — запита деканът с израз, който не бе насърчителен.

Той беше дребен мъж, с малка брадичка и златно пенсне, с грижливо вчесани на път сиви коси, напълно подходящ за поста управител на болницата Виктория и председател на новата фондация Уолас в Единбург. Но въпреки външното самодоволство, очите му бяха леко уморени.

Станал на крака, Дънкан измънка целта на идването и името си.

— Така! — деканът седна пред абаносовото си писалище и кимна на Дънкан да седне. — По правило не приемам студенти в тоя час, но... — той вдигна някаква хартия от писалището, — още вчера получих писмо за вас от полковник Скот.

Сърцето на Дънкан трепна, но преди да може да заговори, деканът продължи:

— Докато едни съчувствуват на стремежа ви, мой дълг е да ви предупредя...

— Но, д-р Инглис...

Деканът вдигна пръст, за да го прекъсне:

— Всяка година цяла армия честолюбиви младежи нахлуват в тоя университет. И всяка година, драги млади господине, ние присъствуваме на истинско клане! Само изключително надарени младежи имат изгледи за успех при тия изпити за Локхартовите стипендии. Помислете само — около седемстотин кандидати за три стипендии!

— Помислил съм — каза Дънкан.

Деканът вдигна ръце.

— Да предположим, че имате възможност и средства да станете лекар. Взели ли сте предвид физическия си недостатък? — той погледна съчувствено ръката на Дънкан. — Няма ли да бъдете принуден да умрете в някой незначителен ъгъл на голямата професия,

в някаква безинтересна длъжност, да кажем в управата на народното здраве, гдето ще ви бъде отредена съдба да глъхнете в прашна, пренебрегвана канцелария?

Дънкан помълча.

— Простете ми откровеността, драги господине. Размислете, обсъдете! Не блъскайте глава о скалата на неизбежността! Ако обстоятелствата не ви позволяват да се върнете в родния си град, от внимание към полковник Скот аз ще ви намеря някаква помощническа длъжност. Бих могъл дори да ви взема у дома си, гдето, както разбирам от мисис Инглис... — загрижеността му се увеличи, — положението е временно натегнато и бихме могли да намерим място за усърден млад човек — той махна с ръка и се усмихна любезно: — Какво ще кажете?

— Мога ли да зная, къде стават записванията за изпита? — запита Дънкан, като стана рязко.

Деканът успя да скрие поражението си.

— В канцеларията, в главното здание.

— Благодаря, сър — Дънкан се обърна и вече щеше да излезе от стаята.

Въпреки предвзетостта, зад колосаната риза на декана имаше добро сърце.

— Ето ви списък за препоръчвани студентски квартири в града — в очите му блесна весела искра. — И Бог да ви е на помощ!

Дънкан взе списъка и благодари.

Когато излезе, в душата му нахлу поток от гняв. Подстрекаван от възмущението си, той отиде право в канцеларията и се записа за изпита. После излезе да си потърси стая.

Отначало търсенето беше безуспешно. Всички обиколени квартири бяха или прекалено разкошни, или твърде скъпи. Но най-после, в стария квартал край пристанището, сред купища риболовни мрежи, катранени бурета и миризма на солена риба и морска вода той намери в тесните рибарски улички една ниска къща с открита стълба и обява на един прозорец:

„Стаи под наем“

Отвори му хазяйката, мисис Галт. Тя го погледна с тъжна строгост, изтривайки ръце о кеневирената си престилка. Беше дребна женица, с почти комична натъженост.

— Да, имам стая — отвърна тя на въпроса му, — не е голяма и е на тавана. Само че искам една лира седмично.

Той влезе след нея в къщата. Както бе казала хазяйката, стаята беше съвършено малка, но беше чиста, с изглед към океана, покривите на къщите и университетската кула. Той я нае веднага, предплати двадесет шилинга и щом мисис Галт затвори вратата след себе си, почна да вади книгите си, пресмятайки колко часа има за четене до полунощ.

Тоя съдбовен четвъртък настъпи много скоро за него. Когато седна на чина си в голямата университетска зала, от непоносимото напрежение на очакването ръцете му се бяха изпотили.

Амфитеатрално бяха наредени редица след редица, малки полирани чинове като неговия, всички заети от кандидати. Стотици младежи изпълваха залата, готови да се състезават с него за стипендиите. Какви изгледи за успех имаше при това мнозинство?

Той спря с усилие поглед над високата естрада, където бяха двамата изпитващи. Около тях, в дълги тоги, се суетяха по-младите професори, лектори и старши студенти, между които и д-р Оуен Овъртън.

Дънкан го бе видял при влизането в залата и бе получил свръхсдържан поздрав, който като че ли искаше да каже: „Не разчитайте на по-раншното ни познанство“. А колко леко би било за Овъртън да се усмихне и да прошепне: „Добра сполука, Стърлинг! Влизай и дано спечелиш!“

Вече раздаваха темите. Дънкан взе неспокойно перото си. Мина мъчителна вечност, докато получи първия лист: сложна математическа задача.

Да, задачата беше мъчна, но все пак не много мъчна. Той забрави всичко, погълнат в решаването, не чуваше нито шумоленето на хартията, нито скърцането на перата наоколо си. Всичко, което го обкръжаваше, потъна в неясна забрава, когато почна да отговаря на първия въпрос.

Към единадесет часа отговорите бяха прибрани. Раздадоха въпросите за втория изпит. По гръцки. Неспокойствието на Дънкан бе вече изчезнало. Той продължи напред, в трескавия устрем на своето усилие.

В един часа дадоха почивка за обяд. Дънкан стана замаян и излезе от залата заедно с другите. Повечето кандидати се струпаха пред студентския съюз, като разменяха впечатленията си със смехове и закачки.

Докато Дънкан стоеше на стълбите, Овъртън се приближи, поколеба се, после се спря.

— Чувствувате се съвсем загубен, Стърлинг, нали?

Дънкан кимна, втренчил поглед в съученика си.

— Какво е решението ви на втората задача по тригонометрия?

Дънкан каза решението.

Усмивката на Овъртън снизходително се разшири.

— Предполагам, че ще я сбъркате! Много мъчна, нали? Но... трябва да вървя — ще обядвам с д-р Инглис.

Той кимна и отмина.

„Господи! — прошепна Дънкан на себе си с нескрита и неизразима мъка. Помогни ми да докажа, че не съм по-лош от него!“

В два часа започна изпитът по латински. След това по английски, последван от половинчасова почивка.

Забравяйки отново, че трябва да хапне, Дънкан извади един учебник от донесените книги. Последният изпит тоя ден беше по история — предмет, по който Дънкан беше особено слаб. Отчаян, той отвори наслуки учебника.

Попадна на главата за Френската революция, по-специално на пълен разбор за ролята на Робеспьер в нея. Съсредоточавайки уморения си мозък, Дънкан прочете внимателно цялата глава, после влезе за последен път в залата.

Раздадоха листчета с въпросите. Първият, най-главният въпрос в страницата беше „Напишете характеристика на държавника Робеспьер“. Дънкан издаде звук, напомнящ стон и почна бясно да пише.

Най-после изпитът свърши. Навън беше студено и тъмно, уличните лампи мигаха като звезди — любима гледка на Дънкан. Той

се чувствуваше напълно изтощен, като че ли с часове бе изчерпвал силите си в неравна борба.

Като се изкачи по тъмната стълба на жилището в стаята си, той се съблече, хвърли се на леглото и заспа като мъртвец.

На другата сутрин се пробуди късно, много изморен.

Цял ден скита из стария град, наблюдавайки лодките, рибния пазар, чайките, които летяха край вълнолома. Не мислеше нито за изпита, нито за резултатите, които щяха да бъдат оповестени на другия ден.

На следния ден се събуди с предчувствие за злополука. Не можеше да намери сили да отиде към университета, нито пък можеше да се отдалечи от него. Висеше в предния двор, където беше огромната бронзова статуя-паметник на д-р Джон Хънтър, световноизвестен лекар, питомец на същия университет.

Опасенията на Дънкан се превърнаха в отчаяние, докато гледаше суровия старец. Изведнъж чу глас до рамото си. Един от университетските надзорници, изглеждайки го подозрително, питаше какво търси насам.

— Чакам резултатите от изпита за стипендиите — отвърна Дънкан, като трепна.

— Обявени са вече от три часа! — каза грубо разсилният.

Дънкан изтръпна. Той не разбра как стигна до първите стъпала на канцеларията, все пак по някакъв начин се намери пред дъската за университетските съобщения.

Цяла минута не посмя да вдигне глава към малката бележка на пишеща машина, забодена с жълти кабарчета. Приличаше на осъден на смърт, който знае, че помилването не е пристигнало и не смее да срещне погледа на тъмничаря. Но най-после, с отчаяно усилие вдигна глава.

Първото име в тоя съдбоносен къс хартия не беше неговото. Това той знаеше предварително. Обзе го внезапна мъка. Второто също не бе неговото. И това му бе известно предварително. Но третото — сърцето му почти престана да тупти! — третото име беше:

„Дънкан Стърлинг от Ливънфорд“

Издържал бе! Нямаше съмнение вече. Доказателството бе пред него, с червени машинописни букви. Чудото бе станало — спечелил бе стипендията!

Дълбоко вълнение го обзе, докато слизаше по стълбите. Той си спомни безумно за Маргарет Скот. Да можеше да бъде тук! Трябва веднага да ѝ пише — тя ще се зарадва на успеха му! Като стигна до статуята на Джон Хънтър, той се спря за миг и вдигна здравата си дясна ръка. „Тръгвам, Джон Хънтър! И ще искам да се кача при вас!“

Щом се върна в жилището си, изтича в кухнята. Първото вълнение от съмнението дали ще успее бе изчезнало, изместена от жажда за радостни излияния. Трябваше да сподели с някого радостта си, иначе би могъл да полудее! Като сграбчи мисис Галт за ръката, той почна да танцува с нея из стаята.

— Свърши се, бульо! Спечелих стипендията!

— За бога! — почна да се дърпа тя. — Полудяхте ли?

— Не разбирате ли? — той я завъртя. — Осигурих плащането на всичките си такси за пет години! Ще стана доктор!

— Пуснете ме, лудетино, иначе, още сега ще ни потрябва доктор! — изсмя се тя. Поемайки си дъх, след като я пусна, тя каза: — Да не забравя: пристигна голям колет за вас. Тъкмо преди да се върнете.

— Колет ли?

Той изтича като стрела в стаята си, където намери на пода голям пакет, увит в кеневир. Той го отвърза бързо. Отвътре тупна сандъче с храна, една торба овесено брашно и тежка чанта с книги — анатомия, хирургия, медицина. Имаше и писмо. Той отвори плика. Писмото беше от днес, от лекарския дом в Линтън.

„Драги професоре,

Не ви изпускахме от поглед и узнахме щастливата вест по телефона, още преди да я знаете вие. Господ знае до каква степен изпитващите са се излъгали, като са допуснали такъв простак да спечели стипендия! Но грешки се случват и в най-добре уредените университети. Ако не се възползвате от станалата, не сте момък, за какъвто ви

смятам. А ако искате съвет от по-стар човек, не се оставяйте да ви омотаят много с новоизмислените глупости в медицинските факултети! Гледайте внимателно, помнете първите си принципи и не се отказвайте от шотландския си здрав разум.

Сега си позволяваме да ви изпратим по Хемиш някои дреболии, за да поддържат бодростта ви. Пращам ви и някои от моите учебници. Никога не съм ги чел. Не струват спукано петаче. Не се възгордявайте, момко. И идвайте да ни виждате от време на време, упорит, свадлив, невъзможен шотландецо. Бог да ви благослови!

Мърдок“

Думите се сляха пред очите му. Той седна на леглото си, за втори път тоя ден сърцето му се изпълни от вълнение, така че не можеше да види нищо.

ВТОРА ЧАСТ

На Дънкан, който се връщаше от късно посещение в клиниката към дома на декана д-р Инглис, се струваше, че студентството му бе профучало като хвърчащи листа. Той беше вече студент десети семестър и през следващата зима, след няколко седмици, щеше да издържи последните си изпити. След няколко седмици щеше да бъде доктор.

Борбата бе оставила отпечатъка си върху него. Отначало той се издържаше, като работеше в канцеларията на местен магазин. Накрая бе принуден да преклони гордостта си и да приеме предложението, направено му още от началото от декана. От три години вече работеше след лекциите в дома на Инглис и бе обикнал декана. Дребният д-р Инглис имаше стеснителна, насмешлива веселост зад защитната си официална черупка. Но мисис Инглис беше дребнава, властна жена, която водеше съпруга си както иска и заплатите на прислугата бяха такива, че едва стигаха за плащане на наема и за изхранване, колкото да не се умре от глад.

Като стигна в дома на декана, той влезе през задния вход, смени палтото си със синята престилка и почна обикновената работа: да нацепи дърва, да напълни кофите, да измие кухнята, да запали пещта в подземие. Беше в кухнята, когато мисис Инглис влезе. Тя беше пълна, много нагиздена и предизвикателна жена.

— Стърлинг, искам да запалите огън в гостната.

— Добре, мисис Инглис.

Тя го погледна сурово. Не го обичаше.

— По-бързо! На гости е племенницата ми.

Той бе свикнал вече с дребнавите унижения, на които тя го подлагаше. Като взе кофа с въглища и запалки, той влезе в гостната. Там, седнала на кушетката с книга в ръка, беше Маргарет Скот.

Той се спря на прага и дълго потиснатият копнеж на жадното му сърце изведнъж литна към нея. Отначало тя не можа да го познае.

После извика изненадано:

— О, Дънкан!

Изненадата бе изместена от радост и веселият ѝ смях високо прозвънтя. Най-после тя извика:

— Извинявайте, моля ви се, но не знаех, че сте второто слугинче тук.

— Едновременно първо и второ!

Той се бе опомнил вече и като ѝ се усмихна спокойно, тръгна да запали огъня.

Наклонила замислено глава, тя се опитваше да го прецени.

— Променили сте се, откакто ви видях за последен път.

— Имах достатъчно простор за тая цел.

— Татко говореше за вас завчера! Спореше с Джо Овъртън за голямата електрическа юзина, която най-после започнаха. И не зная как, споменаха и вас. Почти не ви виждаме вече.

Огънят пламна буйно. Той стана. Внезапно дръзка мисъл мина през ума му, като последица на случайната ѝ бележка.

— Съвършено вярно. Не съм ви виждал цяла вечност, Маргарет. Бихте ли желали да дойдете утре... на чай?

Тя искрено се изненада.

— Къде? У вас ли?

Той кимна.

Тя не можеше да го разбере. Но размисли, че би било забавно да види тоя странен приятел у дома му. Въпреки смешното си положение, той се бе променил до неузнаваемост.

— Не мога да дойда утре — каза тя. — Ще излизам с д-р Овъртън.

Той не отговори. Повече от всеки друг път името на Овъртън предизвика у него вълна от неприязън. След успеха на Дънкан в състезателните изпити, Овъртън бе почнал да го отминава като непознат или в редките случаи, когато се срещаха, се отнасяше към него с прекалено пренебрежение.

— Но мога да дойда вдругиден — продължи Маргарет.

Когато се прибираще в жилището си вечерта, Дънкан все още сияеше от щастие. Тичайки нагоре, той се спря изведнъж на втората половина на стълбището. Някой свиреше на пиано. Пристигнала бе, навярно, новата квартирантка, за която бе говорила мисис Галт. Той застана в полумрака на средната площадка и се послуша. Свиреше

наистина прекрасно, така както не бе чувал да се свири досега. Обикновено той беше много стеснителен, за да предприеме подобна стъпка, но тази нощ щастието надделя над сдържаността му. Той почука и когато отвори се чу отговор: „Влезте“, натисна бравата.

— Минавах случайно... и реших, че ще е най-добре да се представя сам. Д-р Гайслер, нали! Аз съм Дънкан Стърлинг — живея на по-горния етаж.

Продължавайки да свири, жената пред пианото се обърна и го погледна. Трябва да беше около двадесет и осемгодишна. Очите ѝ, мрачни и нещастни в бледото, обикновено лице, имаха особена привлекателност. Облечена бе в памучна деколтирана блуза на сини и бели черти и тъмносини панталони. Босите ѝ нозе бяха обути в червени марокенови пантофи. Черните коси бяха в безредие като дрехите ѝ. Никога досега той не бе виждал жена, така напълно и безгрижно неженствена. Като че се бе превърнала в съвършена липса на очарование.

Като дочака края на думите му, тя стана изведнъж и каза студено:

— О, несравнимият студент медик! Мисис Галт не е престанала да ви славослови откакто съм пристигнала!

Той се засмя, после погледна из стаята, която, макар и скромно мебелирана, имаше все пак някаква странна изисканост. Само една картина над огнището — наплескани зелени и жълти петна — леглото покрито с мек светложълт сатен, малък роял. Неочаквано бе да се видят такива мебели под тоя скромен покрив.

Той не можа да се въздържа да не забележи:

— Стаята е много привлекателна. Предполагам, че вещите са ваши?

— Останки от това, което имах — отвърна тя.

Лицето ѝ бе станало пак мрачно.

Той отвърна поглед. Знаеше вече, че тя е бежанка от Виена, дошла в университета като лекарка в ортопедическата хирургия при новото отделение за медицинска помощ, учредена от съвета на Фондацията Уолас.

— Когато човек бърза да се измъкне от някоя страна, доволен е да го стори както смогне — продължи със студено безразличие тя.

— Предполагам — съгласи се той.

— Тази стара къща ми харесва — продължи тя след миг, — така различна е от... новата Виена — тя тръсна глава, като че искаше да прогони някакъв спомен. — Ще ви безпокои ли пианото ми?

— Не — побърза да отговори той. — Напротив! Свирехте много приятна мелодия, когато влязох.

— Мелодия ли? — повтори насмешливо тя, като вдигна вежди. — Да, свирех нещо от скъпия Шуман. Като толкова други и той свърши в лудницата — тя отметна пак глава, вдигайки поглед, лицето ѝ се помрачи отново, докато пръстите се задвижиха по клавишите. — За мене музиката е упойка. Идвайте всякога, когато имате време, ако я обичате. Не се страхувайте от мене.

Рязко и безразлично му бе показана вратата, но все пак изгонването не бе оскърбително.

— Лека нощ, д-р Гайслер — каза той. — Надявам се, че ще станем приятели.

Странният звучен порой на нейната музика го придружи, докато се качваше в стаята си.

Настъпи часът за посещението на Маргарет. Дънкан бе поискал от мисис Галт нова бяла покривка и ваза, в която сложи няколко бели рози. За гостенката бе приготвил бисквити, кекс и стъкленица с ягодов мармалад. Бюджетът му, уравновесен до петаче, се бе провалил при тоя разкош. Принуден бе дори с болка да отиде в заложната къща и да остави там часовника и верижката, дадени от баща му на раздяла.

Докато преглеждаше за последен път приготовленията, по стълбите се чува бързите стъпки на Маргарет. След миг тя се появи, прекрасна в късото кожено палто от парчета, с дръзко калпаче и маншон от същата скъпа кожа. Страните ѝ бяха поруменели от студения източен вятър, очите и сияеха от оживление.

— Каква забавна стаичка! — заяви тя, като подаде весело ръка и почна да разглежда обстановката със смешно намръщено носле. — Тук ли живеете наистина, Дънкан? Ами че тук не може и коте да се завърти!

— Нямам коте — усмихна се щастливо Дънкан.

Присъствието ѝ озари цялата стая. Докато ѝ наливаше чай, той каза с дълбока искреност:

— Идването ви е велико събитие, Маргарет! Не мога да изразя колко много значи то... — той млькна. — Но аз почвам да ви досаждам. Искате ли кекс?

— Не ми досаждайте, Дънкан! Обичам ласкателствата — когато са отправени към мене. Само ако позволите, няма да докосна кекса. Оуен — д-р Овъртън — ми чете такава мрачна лекция миналата вечер за въглеродите! Но вие разправяхте нещо чудесно — продължи тя, — и то за мене. Какво беше?

— О, нищо!

— Моля ви се!

— Е, добре — поколеба се той. — Просто отдавна искам да ви кажа, какво вдъхновение сте били за мен през всичкото време, докато работех в това малко градче.

— Ох, мили! — извика зарадвана тя. — Дайте ми още една чаша чай и ми разправете всичко!

Той пламна. Гостуването вървеше по-добре, отколкото би могъл да предполага. Той взе чашата ѝ, когато почна да налива чая, някой потропа силно на вратата и отвън се чу глас:

— Вкъщи ли си, Дънкан?

Настана напрегнато мълчание. Най-послед той запитва:

— Кой е?

Но в сърцето си знаеше кой е.

— Баща ти идва да те види, синко.

Баща му! Последният човек, който би могъл да очаква! Още докато ставаше, вратата се отвори и Том Дългия, последван от Раст, влезе със залитане в стаята. Том беше пиян. Щастливото му кръгло лице бе озарено от дълбока любов към сина.

— Как си, момко? — хлъцна умилено той. — Дойдох насам за един ден с автобус. От месеци копнеех да те видя.

Пристъпвайки напред, той прегърна сина си. Раст, обезумял от радост, започна да подскача около господаря си.

Малката стаичка не можеше да побере такава олелия. При едно несръчно движение на Том Дългия вазата се търкулна и стана на парчета на пода.

— Господи помилуй и спаси! — изтрезнял изведнъж от трясъка на счупеното стъкло, Том Дългия пак залитна... — Не знаех, че имаш

гостенка. Всемогъщи Боже, та това е самата мис Маргарет! Горд и щастлив съм, че ви виждам, мис!

Той ѝ подаде ръка, която тя не пое.

— Седни, тате.

С израз на мъченик Дънкан улови баща си за ръката и го заведе до един стол.

— Трябва да изпиеш чашка чай!

— Чай ли? — изсмя се весело Том Дългия. — Има нещо по-хубаво от твоя чай!

Намигвайки приятелски на Маргарет, той извади една бутилка от задния джоб на панталона си.

— За ваше здраве, мис!

— Трябва да си ходя вече — каза Маргарет, като почна да слага ръкавиците си.

— Моля ви се — опита се да я задържи Дънкан, — татко, изпий чая си!

— Казах ти, че не искам твоя чай! Предпочитам да поговоря с гостенката ти.

Маргарет стана.

— Не бива да си отивате заради мен — извика съкрушено Том Дългия.

И за да подчертае настояването си, той се опита да я задържи, като я хвана за ръката. Фатална постъпка! Блъсквайки чашата, поднесена от Дънкан, старецът плисна с чай палтото на Маргарет.

Настана мъчително мълчание.

Маргарет пребледня от недоволство и гняв. Дънкан стоеше като закован.

— Съжалявам, Маргарет — каза най-после той.

— Трябва да съжалявате, наистина — каза яростно тя. — Дойдох тук да пия чай, а не някакъв пиян простак да го плиска върху дрехите ми.

Какво би могъл да ѝ каже? Разкъсан от две чувства, на привързаност и вяност, не му оставаше нищо друго, освен да мълчи и да пожелае подът да се отвори някак и да го погълне.

Тя изпитваше може би все още някакво чувство към него, но и сега дори присмехът ѝ бе жесток и жлъчен:

— Благодаря ви за прекрасната вечер. Всичко бе наистина чудесно.

И си отиде.

Намръщен и замаян, Том Дългия пийна пак от бутилката си, за да се подкрепи. После въздъхна.

— Мисля, че не се радваш много на идването ми, синко!

— Знаеш, че се радвам, тате — побърза да го увери Дънкан. — Само че... Впрочем, няма смисъл!

— Казвай! Какво няма смисъл? — изръмжа старецът. — Господи Боже, защо дойдох? Не съм желан тук. И синът ми дори се срамува от мене.

Търпението на Дънкан почна да се изчерпва и той каза рязко:

— Време е да поспиш, тате!

Улавяйки баща си за рамото, той го накара да легне. Том Дългия намигна на Дънкан, прозина се, поиска да каже нещо и изведнъж заспа.

Уморено и състрадателно, Дънкан загледа легналия.

Сред бурята, която бушуваше в сърцето му, блесна внезапна светкавица. Заслужено възмездие бе получил, помисли той, загдето си бе позволил да заложи часовника на стареца!

Като настани баща си колкото може по-удобно, той излезе от стаята с диво желание да забрави.

Докато слизаше, вратата на стаята в долния етаж се отвори и гласът на д-р Гайслер го спря:

— Вие ли сте, Стърлинг? Почакайте малко!

— Излизам — отвърна рязко той.

— Къде? — уловила с ръце полата на дългата си сива рокля, тя застава пред осветения праг.

— Не зная.

Изражението на лицето ѝ не се промени.

— Елате при мене, тогава.

Той влезе неохотно.

— Имахте гости, нали? — каза тя. — Видях гостенката ви, когато слизаше.

Тя млъкна.

Дънкан се изсмя рязко и с няколко горчиви думи ѝ разказа случката.

— Е добре — каза тя, — не виждам защо гостенката ви е трябвало да вдига шум. Кажете сега, сърдите ли се на баща си?

— Не. Сърдя се на себе си — всичко се дължи на моята несръчност. Но какво може да се очаква от еднорък глупак?

— Хайде, не отпадайте духом! Не си струва труда!

Тя отиде до пианото. И почна да свири. Той я слушаше, седнал пред запалената камина. Отначало, като че ли обзета от носталгия, тя свиреше лирични арии, валсове от любимия си роден град. После мина към Четвъртата симфония на Чайковски. Постепенно, докато настойчивите съзвучия изпълваха стаята, а пламъкът в камината се извисяваше и трептеше, той почувствува, че странно успокоение се разстила около него. А когато тя престана да свири, беше вече напълно спокоен.

— Искате ли пак да бягате? — попита тя.

— Не, да ви вземат дяволите! Искам да продължа, да творя, да се отлича в медицината!

— Обичате ли медицината?

— Страшно! — той я погледна. — Свириите великолепно.

— Музиката е добро упражнение за пръстите ми, прави ги по-яки и по-сръчни — тя седна в стола си пред камината. — Не забравяйте, че съм хирург.

— Почти бях забравил — призна той, вдигайки глава. После продължи: — Всъщност, името ви е в ума ми. В Австрия има една известна лекарка — д-р Гайслер. Д-р Анна Гайслер. Написала е великолепно ръководство по съвременна хирургия. Роднина ли ви е?

— Не напълно — тя запали спокойно папираса. — Аз съм д-р Анна Гайслер.

Отначало Дънкан помисли, че тя се шегува. После, убеден от равнодушието ѝ, че е казала истината, той се смая. Тази жена — блестящата Анна Гайслер от Хайделберг и Виена!

— Господи! — заекна той. — Аз съм тук някакъв парий, а вие... името ви е познато по целия свят!

— Ласкаете ме — каза тя.

— Не. Просто съм поразен.

Тя погледна горящия край на папиросата си.

— Това ръководство е нищо в сравнение с новото, което готвя. Когато свърша престоя си тук — на едногодишната длъжност —

комисията, чрез вашия приятел д-р Инглис, ми е обещала добро място в Единбург, във Фондацията Уолас. Тогава ще чуете за мене — тя се обърна изведнъж към него: — Ако не сте зает утре, елате да присъствувате на една моя операция.

— Ще бъда много щастлив — каза с готовност той.

Тя кимна, без да се занимава по-нататък с този въпрос. После стана, повличайки дългата си рокля из стаята.

— Гладна съм. А, за жалост, не съм готвачка! Но с помощта на Хипократ ще се опитам да нарежа два благородни сандвича.

Тя можа да стори нещо повече, защото донесе и кафе, и стъкленичка с краставички. Седнали пред камината, те почнаха да ядат, разговаряйки за занаята си. Начетеността и остротата на познанията ѝ направиха дълбоко впечатление на Дънкан.

Когато стана да си върви, в десет часа, той каза признателно:

— Това бе несравнимо лечение за мене. Не зная как да ви благодаря, д-р Гайслер.

— Името ми е Анна — отвърна тя. — И не се опитвайте да ми благодарите. Ако ми досаждахте, отдавна бих ви отпратила.

Когато Дънкан си отиде, тя дълго стоя замислена.

„Клетото хлапе, помисли тя. Животът го е наранил, както и мене. Само че той не е успял да се съвземе, както се съвзех аз“. Изправена пред загасващия огън в камината, тя си каза с груба откровеност: „Ще го взема в свои ръце, ще го образувам, ще го направя по-твърд. Той е умен и по-късно може би ще ми бъде полезен като колега.“

На следното утро Дънкан бе събуден, за да слезе да говори по телефона. Обаждаше се Маргарет, твърде съкрушена от сцената, която бе направила.

Той не можеше да предположи, че мисълта да загуби дори най-незначителния си поклонник е червей за суетността ѝ. Същинско чудо, бе да го потърси пак, да му прости, да възстанови приятелството им.

Том Дългия, потиснат от главоболие и от още по-тежки угризения на съвестта, посрещна вестта за помирението с доволно изръмжаване.

— Аз съм, наистина, проклет стар глупак! Но, не бой се — ще си получа наказанието. Като се върна вкъщи, ще има да се разправам с

майка ти.

При споменаването на майка му лицето на Дънкан се помрачи. Отчуждението им продължаваше — дори бе засилено от нейна страна при опитите му да се помирят. Тя продължаваше да твърди, че всичките му усилия ще свършат с крушение, че времето ще докаже правотата ѝ.

Той неволно стисна пестник.

— Разбираш ли сега честолюбието ми, тате? Разбираш ли, защо не трябва да унивам? Защо трябва да сполуча?

Том Дългия бе свършил приготовленията си за тръгване. Той кимна, докато си туряше калпака, и тръгна към вратата.

— Сполучвай колкото искаш, синко, но не забравяй да бъдеш и щастлив!

Той се усмихна за последен път на сина си; после, като повика Раст, тръгна да вземе утринния автобус.

След обяд Дънкан отиде на операцията на д-р Гайслер. Той пристигна рано в малката болница, която се намиреше в бедна улица на фабричния квартал в съседната община Дънди. Все пак Анна бе дошла преди него и се миеше вече в предверието на операционната. Държанието ѝ бе напълно безлично. Но докато милосърдната сестра ѝ помагаше да облече мантата си, тя попита през рамо:

— Искате ли да давате упойката?

Дънкан се зарадва от благоволенieto и започна да ѝ благодари, но тя го прекъсна веднага:

— Моля, без излияния! Пригответе се! — после се обърна към сестрата: — Сестра Даусън, искам пациентът да бъде тук след пет минути. Защо д-р Овъртън не е дошъл още?

Сестра Даусън, с нахално изражение, меки руси коси и дръзки сини очи, го извини със странна самоувереност:

— Всяка минута го чакам. Сигурно е бил ужасно зает.

Едва бе довършила думите си, когато Овъртън се втурна в стаята и почна да се извинява словоохотливо за закъснението си. Дънкан го бе предварил, защото Овъртън, като младши лекар, бе длъжен да асистира при операциите. Явно бе, че Овъртън не очакваше да го види.

— О, здравейте, Стърлинг! — във враждебния привет се таеше неохотен прием. — Не знаех, че днес вие ще сте продавач на етер!

— Без разговори, моля! — прекъсна го остро Анна. — В моята операционна те са забранени.

Овъртън вдигна рамене. Но хитро смигна на хубавичката сестра Даусън, която грижливо му помагаше да облече мантата си.

Почти веднага бе въведен пациентът — единадесетгодишно момче, недохранено, изнурено, само кожа и кости, създание на съседните улички. Имаше сраснал глезен и бе куцо.

Като при повечето деца, упойването му мина нормално; седнал на белия металически стол край главата на пациента, успокоен от дълбокото и силно дишане на детето, Дънкан имаше отлична възможност да наблюдава операцията.

Скъсенят и обезформен крак — по-малко крак, отколкото куп изкривени и обезформени мускули — изглеждаше безнадежден случай. Дънкан бе убеден, че едва ли един между хиляда хирурзи би се решил на такава операция. И видя, че още при първия бърз и смел разрез, заобикаляйки затвърделия глезен като алена панделка, Анна опитваше невъзможното.

Острият ланцет се движеше непогрешимо в спокойната ѝ, бърза ръка, между тая маса от кости и мускули. Всяко движение беше целесъобразно — нищо не бе напразно, никакво колебание, бързо движещите се пръсти никога не сбъркваха. Дънкан бе виждал отлични хирурзи в болницата, виждал бе самият професор Реджиъс, но това бе съвсем друго, това бе нещо несравнимо, безусловно гениално.

Когато най-после операцията свърши, тя се обърна рязко, свали ръкавиците си и с дълбока въздишка тръгна към съседната стаичка, за да снее маската си. Дънкан я последва там. Когато влизаше, д-р Овъртън говореше, явно изтръгнат от обичайната си поза на отегченост.

— Искрено казано, д-р Гайслер, това е най-необикновената операция, на която съм присъствувал досега в болницата. Поздравявам ви!

Тя се усмихна сдържано, изтривайки ръце в кърпата, която Овъртън ѝ подаде.

— Нали казах, без глупави разговори!

— Тогава да прием чай! — в гласа му имаше примирително ласкателство. — Чака ни в залата долу!

Но тия подкупващи обноси нямаха успех пред нея. Тя поклати отрицателно глава:

— Уговорила съм вече да пия чай с един приятел.

— Тогава — друг път, може би?

Когато си отиде, Анна направи гримаса на отвращение:

— Тоя младеж е прекалено красив.

— Той е искрено възхитен от вас.

— Може би. Но тоя тип хора винаги имат някаква задна мисъл. Освен това, обзалагам се на един нов стетоскоп, че се е оплел с тая сестра! — тя развърза мантата си. — А сега, за Бога, да бързаме!

— Разбрах, че излизате с приятел.

— Вие сте тоя приятел.

Докато отиваха към най-близкото кафене, тя каза:

— Добре давахте упойката днес. Искате ли да продължавате да давате упойка при операциите ми през следващите три месеца? Болницата ми отпуска един човек за упойка. Заплатата е петдесет лири.

Той се изчерви от изненада и радост. Петдесет лири!

Край на безпаричието, край на слугуването у мисис Инглис — въвн от опита, който щеше да получи!

— Сериозно ли говорите, Анна? — запита той, без да я гледа.

Тя го погледна:

— Драги приятелю, никога не говоря иначе.

Дънкан прочете с топла усмивка неподписаната пощенска картичка, със свойския, любим пощенски печат от Страт Линтън.

„Двама ваши недостойни приятели ще бъдат в Сент Андрюс в четвъртък след обяд. Елате да ги видите, ако смеете, в книжарницата на Лики, в един часа.“

Приятелството му с Мърдок и Джейн се бе заякчило и при редките посещения на лекаря и дъщеря му в града Дънкан ги

намираше в книжарницата, откъдето отиваха да обядват. Стариият лекар, който винаги търсеше някоя ценна книга на износна цена, винаги се отбиваше най-напред в книжарницата.

Но изведнъж усмивката на Дънкан угасна: той бе поканил в същия ден Анна на обяд, в чест на новото му назначение.

Прав, с картичката в ръка, той прецени набързо и живо значението на изтеклите шест седмици за него. В лицето на Анна Гайслер бе намерил колега, чийто привиден цинизъм скриваше амбиция, непреклонна като неговата. Тяхната дружба беше напълно безлична и за него това беше най-ценното ѝ качество. Под нейното влияние подготовката му бе напреднала, честолюбието му се бе засилило, схващането му за хирургията се бе неизмеримо разширило. Тя му заемаше книги, почна да го запознава и с изкуствата, с литературата и музиката. Въпреки грубостта и привидната си небрежност, тя беше много културна.

Той се намръщи при неочакваното затруднение. Като не желаше да огорчи добрите си приятели, той седна и със странно чувство на угризение написа на Мърдок писмо, за да се извини, под предлог, че в четвъртък след обяд ще бъде на работа в Института — което беше впрочем напълно вярно, защото наистина след обяд имаше сериозна операция.

Дойде четвъртък. Обедът не можеше, разбира се, да се състои къде да е. Той бе решил да заведе Анна, както подобава, в ресторант „Тран“, най-модерния в града.

Когато влезе в залата, тя беше вече там. Днес не беше така намръщена, както обикновено. Беше в черна рокля, със своеобразна черна касторена шапка с червено перо. Макар и не хубава, тя бе особено изискана със своето безцветно лице, силно начервени устни и прекрасни ръце. На фона на провинциалния ресторант тя изглеждаше извратена и чужда. Много погледи бяха насочени към нея — някои с интерес, повечето с явно неодобрение.

Донесоха храната, отвориха бутилките с вино. Навеждайки се над масата, Ана поднесе чашата си, за да се чукнат.

— Наздраве! — каза тя. — За медицинските успехи на Гайслер и Стърлинг!

Нещо го накара да се обърне. Той трепна. В ресторанта влизаха д-р Мърдок и Джейн. И двамата веднага го зърнаха и приближавайки, доловиха с погрешно тълкуване минутната близост между него и Анна.

Дънкан силно се изчерви. Никога не би му минало през ум, че Мърдок би удостоил именно днес „Тран“ с присъствието си.

Старият лекар, последван от Джейн, мина край масата на Дънкан, отивайки към дъното на ресторанта. Когато минаваха точно край него, Дънкан полустана и промълви някакво запознаване, опитвайки се да предотврати възможната сцена.

Но претърпя страхотна несполука. Мърдок, прегърбен под вехтия си пъстър жакет, вдигнал възмутено вежди над пронизващите си очи, удостои Анна с един многозначителен поглед и веднага ѝ обърна гръб. После се обърна към Дънкан и се поизкашля:

— Разбирам сега защо нямахте време днес за старите си приятели.

— Но вие не разбирате...

— Разбирам! — прекъсна го презрително Мърдок. — Сериозно работите в института.

Попаднал, поради глупавото си извинение, в явна лъжа, Дънкан веднага седна. Оскърбен и разгневен, той не продума вече нищо. Джейн, съкрушена и изплашена поиска да заговори. Но Мърдок сложи ръка на рамото ѝ и тръгна заедно с нея към най-отдалечения ъгъл на залата.

— Кой е? — запита Анна след минутно мълчание.

— Много близък мой приятел — отвърна рязко Дънкан.

— О! — тя вдигна вежди. — А момичето?

— Също.

Безгрижното приятелство, с което бяха почнали обеди си, не съществуваше вече. При все че и двамата, особено Анна, се опитваха да го възстановят, Дънкан бе много доволен, когато вдигнаха и последното безвкусно блюдо. Той плати набързо сметката и придружи Анна към изхода.

Отидоха право в института, където — в два и половина — Анна имаше тежка операция.

Отчасти поради важността на операцията, отчасти, поради това че изкуството на Анна беше вече прочуто, амфитеатралната аудитория

до операционната зала беше препълнена със студенти, имаше, освен това, двама местни лекари на свободна практика, един хирург от болница Виктория и — като венец на списъка — една личност от първа величина — старият професор Лий, шеф на Фондацията Уолас. Овъртън, който винаги сияеше, когато може да се прояви, щеше да асистира.

Когато зае мястото си до главата на пациента, Дънкан изпита смътен страх. Беше разстроен от случката в ресторанта, а присъствието на толкова много зрители само увеличи стеснението му. Предстоеше му да дава трудна упойка — смес от хлороформ, кислород и етер. Той почна да върти несръчно със здравата си ръка многобройните кранчета и тръбички.

Докато траеше операцията, той разбра, че греши, веднъж-дваж Анна го погледна остро. Почувствува и други погледи, а изведнъж долови и неодобрителния поглед на д-р Овъртън, насочен към недъгавата му ръка.

И съзна внезапно собствената си негодност. Замаян и смутен, той почна да движи несръчно кранчето на трицевната маска — несръчността му се усили, обгръщайки и задушавайки го като мъгла.

После, когато се обърна да даде отново етера, настъпи краят. Пръстите му трепнаха и той изпусна на пода стъклото с упойката.

Настана възмутено мълчание. Всички погледи се обърнаха към Дънкан. Само погледът на професор Лий тактично потърси тавата.

— Несръчен идиот! — промълви Овъртън.

— Мълчете! — прекъсна го рязко Анна. После се обърна към младата сестра Даусън: — Не стойте като идиот! Донесете веднага ново стъкло!

— Да, докторе!

Сестрата се отдалечи намусено.

Стъклото бе донесено и операцията мъчително завърши.

Когато отиде в предверието на операционната зала, за да се съблече, Дънкан бе блед като мъртвец. Той съзнаваше непростимостта на грешката си, ужасните последици, които биха могли да настъпят след нея. Чувствуваше се зле. Не можеше да намери сили да погледне хората.

И се бавеше умишлено, докато Анна напусне института. Когато си тръгваше, дочу откъслечно разговора на двете хирургически сестри, който го спря като удар.

— Ужасно бе, нали — казваше старшата сестра, това изливане на етера? Толкова несръчен хлапак!

Другата, сестра Даусън, която Анна бе смъмрила така остро, отвърна рязко:

— Какво друго може да се очаква от него? Безброй пъти досега д-р Овъртън ми е казал, че от този човек не може да стане лекар.

Докато се прибираше вкъщи, Дънкан бе обзет от пълно отчаяние.

Лошото му настроение продължаваше и на следния ден, душата му бе потънала в униние. Никога досега този тежък облак не бе се надвесвал така ниско над него. Той буквално не можеше да се освободи от мисълта за своя недъг.

Въобразяваше си, че му засвидетелствуват пренебрежение, когато никой не мислеше нищо подобно, представяше си, че състудентите му се присмиват на недъгавата ръка, стана още по-несръчен поради това болезнено, непрестанно самонаблюдение.

В събота вечер Анна го спря на стълбите.

— Е, момко! — каза тя, като го улови здраво за яката. — Отбягвате ме, значи!

И го блъсна в стаята си.

— Какво има? — продължи тя, като го изгледа. После седна и като че ли се отказа от тая тема за разговор. — Наближават последните ви изпити — забеляза тя разговорчиво. — Радвам се, че ще ги изкарате. Знаете ли, Дънкан, че ако се специализирате бихме били отлични сътрудници?

— Какво да специализирам? Знаете, че не съм годен за нищо.

— Не говорете глупости!

Без да й обръща внимание, той продължи нервно:

— Знаете, че е така! За какво съм годен? Инглис беше прав. Когато почвах, той ме предупреди, че ще свърша в някой затънтен кът на професията — хрома патица, която ще работи санитарна статистика, ще прави обеззаразявания и така нататък. За нищо не ме бива!

Той вдигна безнадеждно рамене.

Най-после раната блесна открито пред нея. Без нито сянка от състрадание в гласа, тя каза бавно:

— Ако ми позволите да кажа и аз нещо, ще видите колко полезен може да бъдете.

— Няма защо да се самоизмамваме! — прекъсна я мрачно той. — Аз съм само жалък еднорък несретник! Трябваше отдавна да разбера това! Когато почнах следването си преди пет години, струваше ми се, че нищо друго, освен моя докторат, няма значение. Бях сляп за всичко останало. Сега виждам колко безполезно е всичко! Не! Не ме прекъсвайте! Мога да изтръгна сам тая мисъл от сърцето си! Как бих могъл да изцера някого! Как бих могъл?

Анна стана умишлено от стола си и седна до него. Държанието ѝ бе напълно безстрастно.

— Отдавна исках да ви питам нещо. Струва ми се, че сега е подходящ момент — тя го погледна право в очите. — Искате ли да прегледам ръката ви?

— Прегледайте я, ако желаете — отвърна горчиво той. — Нямам нищо против. Заповядайте, госпожи и господа! Дайте едно петаче, за да видите чудото.

И почна бавно да съблича палтото си.

Тя не му отговори, не му обърна внимание, докато той свалеше връзката, яката и памучната си риза. Можеше да предположи каква мъка трябва да е за него да покаже своя недъг.

Най-после, съблечен до кръста, той се изправи пред нея.

Тя започна прегледа с безстрастния поглед на професионалист. Отначало, въпреки самообладанието си, почувствува, че трепва от ужас. Както ѝ бе казал, както бе предполагала, състоянието беше лошо. Неподвижна и свита, ръката приличаше на изсъхнал клон.

— Раздвижете пръстите си — каза тя.

Той ги мръдна леко, с явно усилие.

— Това е все пак нещо — забеляза тя с внезапно облекчение.

— Каква полза? — отвърна мрачно той. — Положението е безнадеждно. Всички са я гледали — д-р Инглис, Трентън, Дейвисън. Преди две години я показах на професор Лий дори във Фондацията Уолас.

— Ще мирувате ли? — извика рязко тя.

— Добре — той я погледна горчиво. — Може да продължите лекцията си по анатомия.

Тя почна да опипва кожата, мускулите, да опипва втвърдените стави, караше го да затваря очи, докато опитваше чувствителността на кожата чрез убождания с игла. Въпреки волята си, той чувствуваше латентната сила, сръчността на всичките ѝ действия. Прегледът продължи дълго. Най-после тя каза кратко:

— Облечете се.

После добави спокойно:

— Бих желала, Дънкан, да ми позволите да оперирам ръката ви.

Не можеше да има съмнение в искреността и увереността на тия думи.

— Казвам ви, че е безполезно! Чул съм мнението на цяла дузина хирурзи, на самия професор Лий. Той е на мнение, че една операция ще бъде крайно опасна, с малки изгледи за подобрене.

— Той е прав само в едно — тя продължаваше да говори все така монотонно. — Операцията ще е крайно опасна. Ако не сполуча — тя помълча, — може би ще изгубите ръката си — ново мълчание. — Но не мисля, че няма да сполуча.

Той погледна бледото ѝ, безстрастно лице. Вълна от съмнения, възражения и дълбоко недоверие се надигна до устните му, после, като човек изправен пред края на пропастта, продължавайки да я наблюдава, той запитва:

— Защо искате да направите това?

Тя сви вежди. Гласът и бе странно глух:

— Припомнете си Пигмалион. Мисля не за вас, а за себе си в случая. Ако сполуча в тази операция — в този опит за възкресяване — това не само ще ви направи годен да ми сътрудничите, но ще бъде и най-големият ми успех.

Лицето му се отпусна, той се усмихна леко, с насмешлива решителност, после каза бавно:

— Добре, в такъв случай, наострете добре инструментите си. А ако видите, че операцията не върви, както искате, забийте ланцета в гърлото ми. Такъв безполезен глупак съм, че бих предпочел да бъда мъртъв!

Пролетта настъпи рано. Старият сив град, който се съживяваше под новото си зелено наметало, никога не бе изглеждал толкова приятен. Дънкан вървеше по главната улица, като не смееше да се надява, че след няколко дни и той, може би, може да изплува възроден и възобновен. И влезе в двора на болницата.

За да изпълни правилника на института, трябваше да попълни някакъв формуляр, преди да бъде приет. Това беше обикновена формалност. Но все пак изразът му се помрачи, когато наближи канцеларията. Той почука и влезе.

Д-р Овъртън се бе облегал в люлеещия се стол, зад отрупаното с книжа писалище, опрял нозе о подпората на прозореца. На облегалото на стола, съвсем близо до него, бе седнала сестра Даусън.

Изненадана, сестрата се изчерви, а вълна от смутено недоволство заля челото на Овъртън.

— О, вие ли сте, Стърлинг?

Докато сестра Даусън се смъкваше от стола, прибирайки косите под касинката си, той се обърна към нея с престорена важност:

— Значи, свършихме, сестра. Листовете за храната може да ми донесете по-късно.

— Добре, докторе.

— Да видим сега, Стърлинг! — започна провлечено Овъртън, без да мръдне. — Тия проклети листове бяха тук някъде! Знаете ли, че сте много щастлив, загдето можахте да получите стая в отделението на Анна, когато имаме такова претрупване от сериозни случаи?

— Напълно съзнавам незначителността си — отвърна Дънкан като прехапа устни.

— О, не ме разбирайте криво! — Овъртън се усмихна с някогашната снизходителност. — Само че... навярно не си въобразявате нито за миг, че тя може да стори нещо за ръката ви?

— Не — отвърна горчиво Дънкан, — идвам просто да си почина.

— Забавно! Както и да е, трябва да призная, Стърлинг, че сполучихте с Анна: тя е дама, която се движи в добро общество. А, вярвайте ми — Овъртън се усмихна многозначително, — влиянието на жените е нещо много важно.

Дънкан настръхна. В намека имаше нещо толкова низко, толкова отвратително, че би могъл да повали Овъртън от стола му.

— Да свършим! Имам много работа преди да постъпя.

— Не бързайте, драги! — Овъртън почна да играе нарочно с една линейка. — Амбициозен сте, нали?

— Вие не сте ли?

— Какво искате да кажете? — Овъртън пак се усмихна. — Нима не съм наследил тази черта от баща си? Знаете вече, че той почна да строи новата си хидроелектрическа юзина в Линтън — за да доставя електрическа енергия за осветление и движение в половината източна област. Старецът ще натрупа милиони от това. Аз съм същият, Стърлинг. Трябва да бъда оценен, да говорят за мене, да бъда винаги на първо място.

— Всички са позеленели от завист за длъжността ви тук — каза насмешливо Дънкан.

— Господи! — Овъртън благоволи да прояви изненада. — За мене това е само трамплин към по-нататъшното ми издигане. Следващата стъпка е помощник-управител на болницата Виктория. След това отивам в Единбург във Фондацията Уолас — той замълча внушително. — Д-р Инглис е най-важната личност там, а мисис Инглис е моя много добра приятелка. С моя ум, влияние и връзки, обзалагам се на пет лири срещу шилинг, че след пет години ще бъда шеф на Фондацията.

Дънкан го погледна мрачно и предизвикателно. Изпитваше горещо желание да приеме баса. Но само каза със смразяваща насмешливост:

— Нищо не е по-хубаво от високите стремежи.

— И от внимателното напредване.

Овъртън захвърли линейката на писалището и почна да се занимава със съответните формуляри.

— Повечето от моя род отиват направо в съответните гостни. Пак при дамите! И то, както бихте могли да предположите, когато нахълтахте тук, невинаги за делови разговори. Трябва да кажа пак, че сполучихте с Анна. Да! А сега, подпишете се тук! Ще се погрижа да ви дадат стаята.

Като подписа формуляра, Дънкан напусна канцеларията със студена и мрачна ярост. Безочливостта на Овъртън, суетното му, себелюбиво тщеславие винаги го вбесяваха. А низкият намек за отношенията му с Анна беше последен удар. Той се постара яростно да го забрави.

Но Овъртън не забрави. А Овъртън имаше зли, бърбиви уста. Не след много историята за предстоящата операция, съответно украсена, се пръсна из целия Сент Андриус. Тя беше вкусно лакомство за любителите на скандали. След два дни мисис Инглис спря Дънкан, когато той мина край нея по обяд, на връщане от клиниката.

— Чувам много да се говори — каза поучително тя, — за д-р Гайслер и за вас. Вярно ли е това, което се разправя?

— Какво се разправя?

Тя се запъна смутено.

— Че сте винаги с нея, че във всяко време влизате и излизате от стаята й. Д-р Овъртън ми каза.

— Погрижил се е да ви поднесе всички местни лъжи.

Тя се изчерви.

— Той смята просто за свой дълг да ми съобщи това. Казвам ви ясно, че това не ще бъде полезно за кариерата ви. Говорих вече със съпруга си по този въпрос.

Той побесня от гняв, особено при мисълта, че може би наистина е извършил нещо нетактично в платоническите си отношения с Анна. А мисис Инглис, която водеше за носа декана, действително можеше да му напакости.

В такова настроение, докато крачеше по главната улица след срещата, той зърна пред витрината на книжарницата „Лики“ една едра фигура в пъстър костюм. Сърцето му трепна, той забрави грижите си и ускори ход. Наведен пред витрината беше старият лекар от Страт Линтън.

— Мърдок! Велико събитие е, че ви виждам.

Мърдок леко се изправи, погледна по-продължително, отколкото бе необходимо, отворената книга, която държеше в ръка, после кратко отговори:

— Добър вечер.

— Надявах се, че ще мога да прескоча до Линтън, за да ви обясня злополучната...

— Не обичам обясненията — каза кратко Мърдок. — А колкото по-малко се говори за злополучните случки — той обърна една страница на книгата, — толкова по-скоро те се поправят.

— Но най-искрено — настоя Дънкан, — вие не ме разбирате. Щях да пиша. Искях да пратя едно писъмце на Джейн...

Мърдок се обърна и за пръв път погледна Дънкан право в лицето. Той изглеждаше остарял, лицето му бе по-набръчкано, очите похлътнали, но гласът му бе твърд като стомана.

— Не бих се тревожил да пиша, на ваше място. Трябва да знаете, че аз съм много придирчив що се отнася до това, с кого кореспондира дъщеря ми.

Намекът беше ясен. Дънкан се изчерви от обидата, като че ли старецът го бе плеснал по лицето.

Значи и Мърдок бе узнал! Дънкан се постара да се овладее. Споменът за всичко, което старият лекар бе сторил за него, го накара да избегне една окончателна раздяла.

— Между мене и д-р Гайслер има само най-добро приятелство. Тя прави всичко възможно, за да излекува ръката ми, като залага доброто си име в тази операция.

— Вярно е, че залага доброто си име — изръмжа старецът.

— Вие сте стар глупак! — извика Дънкан, като едва можеше да говори. После преглътна: — Изпълнен с предразсъдъци стар глупак!

— Може би съм — изръмжа Мърдок. — Защото някога ви мислех за човек. Мислех, че сте смел, честен и съобразителен шотландец. А сега виждам, че сте само пале на някаква превзета кокотка-чужденка.

Като обърна гръб, старецът несръчно взе друга книга и остро я загледа.

Дънкан не виждаше в сгъстяващия се мрак, че пръстите на Мърдок трепереха така, щото едва задържаха треперещите страници. Той чувствуваше само обидата и бурната неправда, наранила сърцето му. Свършена бе, значи и тая глава от неговия живот! Трябваше да заличи Страт Линтън от там. Той се обърна и, без да продума вече, тръгна бързо по тъмната улица.

След два дни, в четвъртък, беше последният му изпит. Още същия ден — ясен, свеж пролетен ден, изпълнен с надежди и обещания за светло лято, с бели облаци, плуващи в синьото небе — той постъпи в отделението на Анна, за да бъде опериран.

ТРЕТА ЧАСТ

След шест седмици, легнал в малката болнична стая, Дънкан обърна леко глава при шума на стъпки в коридора. Той беше невероятно слаб. И през ум не би могло да му мине какви поражения ще нанесе операцията на организма му.

Казаха му, че цели четири часа е бил на операционната маса. Няколко дни след това продължаваше да му е зле от упойката. А покъсно дойде болката — той изтръпна при тая мисъл — като че ли цялата му лява страна бе огнена стена.

Анна бе засегнала не само мускулите, костите и ставите, но и самия нервен възел, който се излъчва, заедно с големи кръвоносни съдове, от подмишничната кухина. Никакви упойки не облекчаваха мъчението от тия разкъсани нерви.

Често пъти той се молеше нощем: „О, Господи, сега, когато зная, какво значи да страдаш от болка, ще бъда по-добър лекар, ако се спася“.

Вратата се отвори тихо и сестрата каза:

— Една гостенка, мистър Стърлинг. Обеща, че няма да стои много.

В следния миг на прага се появи Джейн.

Тя внесе лъх от свежия планински кът в задушната стая. Над парите от антисептични лекарства се понесе мирис на бор и крайбрежни мирти, на сапун и дим. Тя седна стеснително, в скромна тъмна рокля, с небрежно сложено кепе, с пакети в ръце. В топлите ѝ младежки очи имаше недоверие и мъчителна тревога.

— Джейн!

— Дънкан! — извика тя, като се приближи. — Колко сте отслабнал!

— Ужасно се радвам, че ви виждам, Джейн! Мислех, че винаги сте се отказали от мене — той протегна свободната си ръка — другата бе неподвижна, гипсирана в леглото — и стисна нейната.

— Бях по покупки в града. Трябваше да дойда, въпреки ужасното скарване между вас и тате.

Въпреки горчивото решение, че всичко е свършено между него и Мърдок, Дънкан запитва:

— Как е татко ви?

Погледът ѝ се помрачи.

— Не е много добре. Излиза във всяко време, нали знаете, не се грижи никак за себе си. Бронхитът му се е влошил. А напоследък е много разстроен и от новия язовир, който строят на езерото Линтън, с електрическа централа, алуминиеви фабрики и какво ли не — с големи, димящи комини, които ще опропастват красотата на долината.

Той погледна разстроеното ѝ лице:

— Зад това предприятие стои някой си Овъртън, нали?

Тя кимна.

— Татко вече се скара с него. Аз съм просто... ужасена — тя побърза да промени разговора: — Но не съм дошла да говоря за татко и неговите неприятности. Кажете, Дънкан, ще се поправи ли всичко?

Той пак стисна ръката ѝ:

— Скоро ще разбере. Днес ще махнат гипса.

— О, сигурна съм, че ще бъде сполучливо! Не мога да ви обясня... — тя заекна. — Всяка нощ лежах будна, мислех, надявах се, че ръката ви ще оздравее.

— Значи, поне вие — той не можа да отмине тая забележка — одобрявате д-р Гайслер.

Тя го погледна, без да мигне.

— Всеки, който ви прави добро, Дънкан, е за мене добър.

Настана неловко мълчание, докато Джейн извади донесения подарък — домашен мармалад и кифли, с които се надяваше да го зарадва. После му разказа новини от Страт Линтън: за Хемиш и старата им кола, за новите пилета, за лова, устройван на двадесети същия месец от сър Джон Ейгл, за сина на сър Джон, Алекс, който се върнал от Оксфорд, за да се бори против нежеланото предприятие за електрическа енергия. На няколко пъти тя заяви, че го уморява и ставаше да си отиде. Но той я задържаше.

Когато най-после стана, той вдигна поглед и каза:

— Бих дал всичко, за да ми бъдете сестра, Джейн!

Тя побърза да отвърне глава.

— Поправете се по-бързо! — прошепна тя. — Само това има значение, драги Дънкан.

Посещението и го ободри невероятно много.

В три часа д-р Гайслер пристигна заедно със старшата сестра за съдбоносното посещение.

— Е, добре! — възкликна Анна, като седна на края на леглото и почна да преглежда превръзките. — По страните ви може да се забележи малко кръв! — тя вдигна глава и му се усмихна. — Дайте ми длетото, сестра! Неспкоен ли сте? — продължи тя, като почна внимателно да откъртва тежкия гипс.

Той овлажни засъхналите си устни.

— Вие трябва да сте неспокойна.

— Не познавам подобно страдание — възрази тя. — Поръчах да донесат реостата, за да опитаме как реагирате на електричеството.

Докато парчетата на гипса падаха, той бе обзет от невероятна слабост. След всичко преживяно, освобождаването на ръката ставаше сега много бързо. Изведнъж той почти изпита желание да помоли за възстановяване на гипса — за отлагане до утре.

Но и последната част от гипса бе махната и Анна почна да вади вътрешните превръзки. Със сръчно, бързо движение тя махна и последната марля, и той видя най-после лявата си ръка.

Отначало не можа да я познае, така дълбоко в съзнанието му бе останал образът на схванатата ръка. При все че бе тънка и мършава, ръката изглеждаше вече нормална. По цялата ѝ дължина минаваха дълбоките белези на разрезите. Кожата беше синьо белезникава. Пред него беше възкръснатата му ръка. Анна Гайслер я бе пречупила и преобразила, както ваятел моделира глина.

— Е? — запита тя.

— Виждам — промълви неуверено той, — че сте извършили чудо.

— Ще видим — отвърна тихо тя и поиска реостата.

Сестрата докара тежката електрическа машина до леглото. Подпомогната от другата сестра, Анна нагласи жиците, потопи крайчетата на апарата в солена вода и пусна тока.

Тихо свистене изпълни стаята. Облегнат на възглавниците си, Дънкан очакваше допирането на наконечниците, с опасение, което далеч надвишаваше досегашното. Успехът или неуспехът на операцията щеше да бъде доказан след няколко секунди. Той едва поемаше дъх, когато мускулите на оперираната ръка трепнаха един след друг от галваничния ток. И разбра, веднъж завинаги, че е излекуван.

— Няма защо да се тревожим вече — каза Анна. — Сега ще ви трябват само няколко седмици за масажи. Но, вярвайте ми — тя говореше със студена насмешка, — вие сте съвършено подновен.

— Зная — каза просто той. — И сега още мога да го почувствувам. Гледайте!

Преди да успеят да го задържат, той простря ръка и взе чаша от масичката.

— Недейте! — извика ужасено сестрата. — Ще си навредите!

Но Анна, която внимателно наблюдаваше, направи знак да не му се месят.

Те наблюдаваха смаяни как той вдигна чашата с лекарството до устните си, пийна от нея и пак я остави на масичката. Откакто бе боледувал от паралич, не бе могъл нито веднъж да извърши такова нещо.

— Е, добре, мистър Стърлинг — каза изведнъж старшата сестра, като искаше да се освободи от напора на собствените си чувства, — аз не се чувствувам вече сигурна: ами че вие можете да запратите след миг и мебелите по главите ни!

Тя се обърна още преди младшата сестра да смогне да се засмее и каза:

— Хайде, сестро, помогнете ми да изнесем този апарат.

Когато сестрите излязоха, Анна и Дънкан замълчаха.

— Толкова много ви дължа — каза най-после той сериозно и възторжено. — Отначало вие ме посветихте в музиката, изкуството, литературата — образовахте ме, превъзпитахте ме. Намерихте ми работа в един момент, когато най-много се нуждаех. Дадохте ми широк поглед за медицината. А сега... — гласът му трепна — и това...

— За Бога, Стърлинг! Вие, шотландците, сте такива сантиментални хора! — тя тръгна упорито към прозореца. — Нали ви

казах, че искам да изпитам задоволство от успеха! Ще ви поставя в учебника си — с цяла дузина илюстрации и отвратителни диаграми.

— И така да е дори, трябва да ми позволите да ви благодаря, Анна! Най-прекрасното в цялата история е, че въпреки всички дрънканици по наш адрес вие сторихте това от чисто приятелство!

— Драги Дънкан — прекъсна го рязко тя, — трябва ли да продължавате, като някой професор по философия? Сигурно заслужавам нещо по-добро.

— Извинете, Анна — отвърна той, — но така безкрайно съм ви признателен! И толкова малко мога да сторя, за да изразя признателността си.

Тя отдръпна завесата и погледна навън. После каза уж случайно:

— Можете да сторите много! Не съм толкова алтруистична, колкото изглеждам, Дънкан! Искам да работите заедно с мене, да ми помагате в патологията на изследванията ми, да ми се отплатите по този начин — тя се обърна бързо, със спокойно, весело лице: — Но имаме достатъчно време да установим това по-късно. А сега, току-що ми хрумна, че преди десет минути сестрата направи ужасна грешка.

— Каква грешка?

— Каза ви „мистър Стърлинг“. А от тази сутрин правилно е да ви казва „д-р Стърлинг“ — отивайки към вратата, тя се усмихна. — Д-р Инглис ми съобщи, преди да дойда тук. Той беше във възторг. Издържали сте изпитите си, Дънкан, и то с много добър успех.

Тя отвори вратата и поглеждайки за последен път изненаданото му лице, излезе.

Той остана неподвижен, с желание тя да се върне, да ѝ благодари по-сърдечно. После бе обзет постепенно от мисълта за бъдещето си. Почти несъзнателно раздвижи възкръсналата си ръка, стисна и отпусна безжизнените някога пръсти. Вълна на бодрост нахлу в сърцето му. Най-послед, както бе казала Анна, светът беше в нозете му.

Той се обърна изведнъж, взе вехтия си портфейл от нощната масичка и извади от там едно изсъхнало стръкче — разковничето, дадено му от Маргарет преди много години. Тя беше на разходка в Швейцария сега. „Когато се върне, помисли пламенно той, има какво да ѝ поднеса“.

В една ясна утрин към края на юни Дънкан, в бяла манта, чакаше нетърпеливо д-р Оуен Овъртън пред отделението на д-р Инглис, в болницата Виктория.

Преди шест седмици, след излизането му от болницата, деканът Инглис го бе назначил ординатор в това отделение, най-голямото в болницата.

— Винаги съм вярвал във вас, драги Дънкан!

Достойният декан, чийто песимизъм едва не попари най-ранните надежди на Дънкан, го бе потупал добродушно по гърба и го бе завел в своя разкошно обзаведен кабинет.

Дънкан се бе преместил да живее в болницата и радвайки се на силата на двете си здрави ръце се бе отдал на работата, за която отдавна копнееше.

Дните му бяха претрупани. Ставаше в седем и до закуска пишеше анамнезите. Преди обяд бе зает да придружава д-р Инглис при визитацията му в отделението — изпитание за търпеливостта на Дънкан, защото деканът беше бавен до невъзможност. След набързо изгълтания обяд, дълга редица биохимични изследвания го занимаваха до шест часа. Накрая идваше вечерната визитация с Овъртън, младши лекар на отделението, готов да се ползува от новата си власт до най-малките и най-предизвикателни подробности.

След шест източителни седмици странно недоволство помрачи усърдието на Дънкан. То не се дължеше на досадното еднообразие на работата му, нито на дребнавите прояви на Овъртъновото озлобение, дължеше се на това, че навред чувствуваше спънки за пламенното си желание за пряк досег с болните.

Стъпки в предверието го накараха да вдигне глава. Овъртън слизаше. Той го почака да се приближи.

— Бих искал да поговоря с вас за Уолстър Въртън!

— Кой Уолстър? Бързам, отивам на закуска.

— Но случаят е сериозен, Овъртън! Става дума за младежа от легло №7 — с неясни гръдни симптоми. Той е много по-зле.

— Какво мога да сторя? — миналата нощ Овъртън бе стоял до късно на танци, заедно със сестра Даусън от амбулаторията и по много причини, свързани с хубавичката сестра, беше в лошо настроение. — Направихме всичко каквото можем.

— Направихме всичко, само не открихме какво му е — гласът на Дънкан беше суров. — Цяла седмица правех всеки ден по дванадесетина безуспешни изследвания, докато се замаях. А момчето умира.

— Диагнозата не е установена — прекъсна го рязко Овъртън. — Не можем да сторим нищо! Мнението на шефа е, че това е някаква още не добре проявена анемия.

— По мое мнение, това е едно съвършено ясно и просто отравяне на кръвта! Трябва да му се направи пункция, иначе момъкът ще умре.

— А кой ви пита за мнението ви? Не забравяйте положението си тук, Стърлинг! Попаднахте в отделението само по някаква прищявка на декана. Но повечето хора считат, че трябва да бъдете вън.

Той прекоси коридора. Дънкан проследи отдалечаването му, неподвижен и намръщен.

Тази вечер той имаше един свободен час. Прекара го, както обикновено, в стаята на Анна. Така изпитваше удоволствието, че доказва презрението си към градските клюки. След като му поднесе кафе, тя забеляза необичайното му мълчание.

— Какво има? Пак ли някой дрънка за нас?

Той поклати отрицателно глава.

— Не, наслаждавам се на въвеждането ми в механичката медицина. — Забавно е — продължи насмешливо той, — да се мотаете с епруветки за анализи и с реакции на разните основи, когато, ако послушам само две минути някой болен, мога да кажа какво му е.

— Не омаловажавайте средствата на съвременната медицина, Дънкан — отвърна тя, като го погледна строго.

Той се отпусна изведнъж:

— От шест седмици вече този гнет расте у мене! Искам да работя с ръцете си, а не с дрънкалки, които парализират професията. Половината зло в нашата професия е, че лекарите са покварени от алчност. Втората половина на злото е, че при сегашния ред те са лишени от качествата, които имат истинско значение — личност, способност да вдъхват вяра, познания да поставят правилна диагноза. Никога не им се позволява да направят нещо самостоятелно. Винаги

има някоя сестра, болногледачка, болногледач или машина, които ще ги заместят. И сега в моето отделение умира един болен, само защото не могат да прозрат истината сред гората от карти, диаграми, анализи и изчисления.

Мълчанието ѝ бе студено и неодобрително.

— Време е да свиквате с научното отношение към работата си.

— И да се откажа от човешкото отношение към нея? — отвърна гневно той.

— Защо не? Малко полза ще имаме от него, когато се посветите на патологията.

Като вдигна глава изведнъж, той я погледна. Нейният поглед бе остър като неговия.

— Много добре знаете, че ще бъдем сътрудници. Ще ми е потребен един наистина вещ патолог при моите проучвания за нервно-мускулните връзки.

— Вашите проучвания! — повтори той.

— Да кажем нашите проучвания. Не забравяйте, че вие сте окончателно свързан с мене — тя му се усмихна загадъчно и весело промени разговора. — Успокойте се сега! Ще ви посвирия нещо от Бах.

Но тя не бе разрешила мъчнотията, само бе създала още една.

Той стана преди изтичането на часа и отиде право в отделението си, като се спря пред №7.

Уолтър, двадесет и двегодишен младеж, беше в безнадеждно състояние — засъхнали устни, мътен поглед, повърхностно и прекъсвано дишане. Дънкан се намръщи още повече, при смекчената светлина в болничната стая. Той пъхна ръка под пижамата на болния, усещайки, с тайната способност на осезанието, дълбокото смущение под вълнуващите се ребра.

Като се обърна бързо, той направи знак на сестрата да дойде до леглото.

— Донесете ми веднага рентгеновите снимки на този болен, сестро.

След пет минути тя се върна заедно с още една сестра и двама стажанти, които носеха апарат за преброяване кръвните телца, кутийки, стерилизатори, цяла табла с реактиви и багрилни вещества — всичките уреди за сложния обряд.

— Трябва ми само една куха игла, сестро — каза кратко Дънкан.
— Подайте ми я, моля!

Той се бе навел над пациента, когато внезапно скръцване на отваряна врата го накара да вдигне глава. Д-р Овъртън влизаше за нощната визитация.

— Какво значи това? — макар и сдържан, гласът на Овъртън бе гневен.

— Ще разберете, ако почакате една минута — каза Дънкан, като се поизправи.

— Полудели ли сте? — пламна Овъртън. — Не можете да се занимавате с този болен без мое разрешение.

— Трябва ли да получа вашето разрешение, за да го спася?

Помагащите сестри смутено и изненадано мълчаха. Болният, отмествайки поглед от преbledнялото лице на Овъртън към твърдия, студен поглед на Дънкан, се залови слабо о ръкава на младшия лекар.

— Продължавайте, докторе — прошепна той. — За Бога, направете каквото можете, за да ме спасите!

— Предупреждавам ви... — повиши глас Овъртън, — че това става на ваша отговорност!

Дънкан се наведе пак предизвикателно, стискайки здраво ланцета. Пулсът му биеше до пръсване, когато заби инструмента в гърдите на болния. След минутно чакане, от мястото на пункцията нахлу гъста, жълта гной от абсцеса в плеврата. Като че ли нямаше да спре.

Уолтър въздъхна облекчено.

Овъртън бе все още блед, по челото му лъщяха капки пот. Като изтриваше инструмента с парче марля, Дънкан каза спокойно на сестрата:

— Преместете го в стая „Е“ още тази нощ, сестро. Ще се почувствува отлично след разрез на реброто.

— Аз се чувствам вече отлично! — радостни сълзи капеха по страните на младия Уолтър. — Мога вече да дишам. Бог да ви благослови, докторе!

На следното утро по време на визитацията, Дънкан забеляза, че д-р Инглис го поглежда някак странно. Когато останаха сами, деканът

нервно го хвана за ревера и, след кратко мънкане и запъване, забеляза:

— Не се погаждате с д-р Овъртън, Стърлинг.

— Не, сър.

Лицето на декана се поотпусна.

— И аз също! — изсмя се той. Но скоро се опомни и се върна към обикновената си настръхнала недоверчивост. — Все пак, драги Стърлинг, бих желал да не създавате неприятности на колегата си. Няма защо да ви казвам, че против вас тук има силни хора. Може би ви очакват неприятности. Аз искрено не вярвам, но, моля ви, бъдете по-отстъпчив в бъдеще.

Уолтър се поправи напълно. По-късно, когато изписа от болницата признателния младеж, Дънкан не можа да не помисли: „Ако бях по-отстъпчив, тази прекрасен младеж би бил мъртъв“.

В един петъчен следобед, късно през септември, докато Дънкан беше в лабораторията, почти свършил дневната си работа, някой леко почука на вратата.

Преди още да каже „Влезте“ пред него застана Маргарет.

— Виждате ли — каза тя, — планината идва при д-р Мохамед.

— О, Маргарет! — извика той. — Нямах понятие, че сте се върнали!

— Татко трябваше да се прибере преди десет дни по работа — във връзка с новото електрическо дружество.

— Много мило от ваша страна да дойдете да ме видите — каза бавно той.

— О! — изсмя се безгрижно тя. — Имаше да предам някакво съобщение до чичо Инглис, пък реших да надникна и тук.

Погледът ѝ преценяваше — така, както само Маргарет можеше да преценява — неговата висока, права фигура, облечена в бяла манта.

Внезапно копнеж по нея го обзе изведнъж. Бе страдал от отсъствието ѝ, очаквал бе завръщането ѝ с растящо нетърпение. Сега вече той умееше да говори, не беше борец се недъгав, с малко надежди за краен успех. Той бе дълбоко убеден, че честолюбието му може да го изведе до върховете.

— Желая да ви кажа, нещо, Маргарет — каза той.

При тия думи тя го погледна с широко разтворени, изненадани очи.

— Стига да не е цялото ви животоописание!

Той се приближи към нея.

— Не, но все пак ще ни върне доста назад, Маргарет. Назад — към едно нещастно момче и една царкиня, която живеела в своя замък.

Тя го погледна дяволито.

— Какви прекрасни неща казвате! Коя беше вашата царкиня?

— Можете ли да отгатнете, Маргарет?

— За мене ли се отнася?

Той извади изсъхналата стръкче зеленина от чантата си.

— Не си ли спомняте, кога ми дадохте това?

— Не — тя поклати учудено глава.

— При реката — продължи бързо той. — Когато бях за риба и ви срещнах.

— О, да! И вие сте го пазили досега?

Той кимна.

Предпазливостта я задържаше, но въпреки това тя не можеше да се стърпи да не сгрее суетността си на пламъка на неговата любов.

— Не мога да изразя, колко съм поласкана.

— Маргарет — каза той, като я улови за ръката, — толкова време чаках, за да мога да ви кажа тия думи! Обичам ви, зная, че мога да постигна големи успехи. И всичко ще бъде заради вас — той избърза слепешката нататък. — Ще се омъжите ли за мене, когато си създам име, когато извоювам място в обществото за вас и за себе си?

Тя издържа погледа му доста дълго време. После въздъхна кратко. И наведе поглед.

— Не би трябвало да ви оставя да продължите — прошепна тя, с престорено смущение. — Но аз ви обичам, наистина ви обичам — и исках да чуя какво желаете да ми кажете.

— Защо пък да не го чуете? — запита той.

Тя освободи полека ръката си.

— Ами че вие наистина би трябвало сам да видите...

Тя простря лявата си ръка, където на безименния пръст блестеше нов диамантен пръстен.

— Изненадана съм, че не сте го забелязали. Какъв огромен и прекрасен диамант!

Той бе смаян. И каза бавно и тежко:

— Голям глупак съм в такива случаи, Маргарет! — настъпи продължително мълчание. — Прекрасен пръстен, наистина — той замълча отново, като търсеше думите: — Кой е...?

Знаеше предварително отговора ѝ.

— Разбира се, Оуен — д-р Овъртън. Ние винаги сме имали влечение един към друг. Затова именно дойдох да ви видя — да приема поздравленията и благопожеланията ви!

Той отстрани със страшно усилие горчивината от гласа си:

— Желая ви сполука и щастие, Маргарет — от все сърце!

— Трябва да се съгласите — продължи тя, — че този брак е напълно сполучлив във всяко отношение. Толкова много общо има между нас! Новото назначение на Оуен във Фондацията Уолас ще ни заведе в Единбург. Татко ни обеща една чудесна къща. Всички вярват, че след няколко години Оуен ще бъде непременно шеф на Фондацията.

— Ще се ожените почти веднага, нали?

Тя кимна.

— Идущият месец. Трябва да дойдете да танцувате на сватбата ми. Каня всичките си бивши поклонници. Забавно, нали?

Приказките ѝ предизвикаха внезапно просветление у него. Той прозря изведнъж глупостта ѝ. Но след миг това прозрение изчезна и той отвърна със спокойна искреност:

— Ако мога някога да ви бъда полезен, ще го сторя с готовност.

Тя стисна леко ръката му, готвейки се да отговори, но в същия миг звукът на клаксона я привлече до прозореца.

— Това е Оуен! Отиваме на голф, преди чая!

Тя се завъртя весело и подаде ръка с леко съжаление:

— Сбогом! Не се безпокойте да ме изпращате до долу, защото трябва да бързаме, докато не се е стъмнило.

Той остана до прозореца, докато двамата заминаха, като си наложи със студена твърдост да наблюдава тържествуващата усмивка на Овъртън и любовта на собственик, с която подаде ръка на Маргарет при качването ѝ в колата.

Дънкан щеше да придружи същата вечер Анна на концерта на Филхармонията. Но отиде у мисис Галт и остави бележка, че трябва да

се откаже от това задължение.

Обаче към десет и половина Анна влезе в стаята му без предупреждение. Тя захвърли шапката си и се отпусна в един стол. После, без да му обръща внимание, взе местния вестник и почна да чете.

— Как мина концертът? — попита той, като се съвзе от унеса си.

— И аз не ходих — в държането ѝ имаше странна многозначителност. — Не се тревожете да бъдете учтив заради мене. Продължавайте да се къпете в мъката си.

Без да обръща внимание на гневния му поглед, тя продължи невъзмутимо:

— Чуйте местния орган за новини и обществено мнение:

„Многобройните им приятели в Сент Андрюското общество ще узнаят с най-голямо удоволствие за годежа на мис Маргарет Скот и д-р Оуен Овъртън, който се е състоял миналата вечер и се съобщава от мисис Инглис, леля на мис Скот. Мис Скот, добре известна с дейността си в редовете на светската младеж, е дъщеря на полковник Джон Скот, от Стинчър Лодж“.

Тя пусна с отвращение вестника:

— Това ме отвращава! Вие сте били влюбен не в това момиче, а в някакъв свой идеал. Поставили я бяхте на пиедестал и я обожавахте коленопреклонно. Навред се повтаря същото. И в моята страна всеки дърварски син мечтае само за дъщерята на замъка.

Той я погледна, но тя продължи:

— Тя е само една суетна, себелюбива, празноглава кокетка. Как мислите, че бихте могли да работите — с нея, с постоянните ѝ изисквания, глупави развлечения и светски стремежи?

— Анна! — скочи Дънкан, пребледнял от гняв.

— Зная, зная — отблъсна го безгрижно тя с ръка. — Ако не бях оперирала ръката ви, бихте били способни да ме убиете на място за тия думи. А ако не предполагах, че у вас има нещо добро, скрито под тая сантименталност, аз щях да стана и завинаги да си отида.

Той я погледна безпомощно и се отпусна в стола си.

— Така е по-добре — продължи тя с променен глас. — Зная, че сте наранен. Зная, какво трябва да чувствувате при мисълта, че е предпочела Овъртън — лека, цинична усмивка пропълзя по лицето ѝ. — Не се тревожете: той няма да бъде много щастлив! И тя също!

— Млъкнете, Анна! — той притисна глава в ръцете си.

— Сестра Даусън се опита да се самоубие тази вечер — каза нарочно тя.

— Какво? — той вдигна глава, смаян. Значението на тая постъпка изведнъж го плесна като камшик.

Анна кимна.

— Несръчна, глупава историйка! Можете ли да си представите опитна сестра, която избира болница, за да глътне петдесет таблетки от някакво лекарство за сън? Промихме стомаха ѝ като свирка и всичко се потуши. Изпратиха я у дома ѝ в Пърт, съвсем оздравяла, но не съвсем непокътната.

Дънкан я погледна.

— След олелията, стаята и бе, естествено, в пълно безредие. Но аз видях ей това и счетох за уместно да го прибера.

Тя му подаде връзка писма. Той ги отвърза полека. Бяха от Овъртън. Само няколко минути бяха достатъчни, за да се разбере съдържанието им.

— Да — забеляза тя, когато Дънкан вдигна поглед към нея. — Вашият скъп, любезен приятел е над кладенеца. Забавно ще бъде да видим, как ще падне вътре.

— Не!

— Защо? Той сам си търси тая отплата, разпространявайки лъжите си по наш адрес, тоя шеф, който прелъстява собствените си милосърдни сестри!

Дънкан поклати остро глава.

— Не мога, Анна! Никога! Това ще бъде много тежък удар за Маргарет! Ще се боря с Овъртън, но не по тоя начин!

Тя го загледа с притворени очи, променяйки изкусно разговора:

— Може би сте прав. Но аз истински копнея да повалите тоя човек. Струва ми се, че виждам вече как може да стане това. Кога свършвате във Виктория?

— През втората седмица на октомври — ако не ме изгонят порано.

— Великолепно! На четиринадесети октомври ще заминете на почивка. Свежият ветрец ще отвее тая натрапчива мисъл от главата ви. Обзалагам се, че за четири седмици всичко ще мине. Тогава...

— Какво?

— Тогава ще съм готова за вас.

— Готова за мене?

— Комитетът предлага да ме преместят в Единбург — това още не е официално, но фактически е решено. Ще имам по-голяма длъжност с всички улеснения във Фондацията Уолас. А също така — добави сериозно тя, — и правото да посоча колегата, който ще ми помага в патологичните изследвания.

Лицето му бе неподвижно, почти намръщено.

— Патология! Същински надгробен камък. Господи! Ненавиждам патологията.

— Не говорете глупости! аз имам влияние в комитета. Може би ще мога да ви издействувам дори катедра по патология. Помислете само: шеф на отдела — на вашата възраст! Помислете си как ще изглежда Овъртън в такъв случай!

— По дяволите! Защо искате да пробудите винаги най-лошото у мене? — попита той.

— Защото сте до голяма степен моя собственост — тя се усмихна нежно. — Да, драги Дънкан, сега повече, отколкото всеки друг път...

— Вие сте най-себелюбивата, най-демоничната жена, която съм срещал.

Тя скри прозявката си и погледна ръчния си часовник.

— Да, щом се отнася до науката. И двамата вървим под това знаме — тя му отправи последен, равнодушен поглед. — Лека нощ, млади дърварю! Свърши се вече глупавата ви любов!

Отивайки към вратата, тя взе връзката с Овъртъновите писма. Когато стигна у дома си, внимателно запечати пакета и със загадъчна усмивка го прибра в едно чекмедже на писалището си.

Трескав и неуверен, измъчван от безкрайна душевна борба, Дънкан дочака последната си седмица в болницата Виктория. Времето беше много студено, с остри, снежни виелици и суров мраз, който сковаваше земята. Една нощ, когато се върна късно от последната нощна визитация, телефонът във всекидневната стая иззвъня. Като предполагаше, че е късно повикване от сестра Грант, той вдигна слушалката. Гласът идваше отдалеко, от няколко мили. Той разбра с изненада, че го търси Джейн Мърдок.

— За татко... Той лежи.

— Какво му е?

— Бронхит. Тук има дълбок сняг. Три нощи по ред той обикаляше из Страт, при все че сам беше настинал. Не искаше да отстъпи, но най-накрая легна.

— А болните му?

— Това именно ме тревожи. Има много болни.

Той си представи положението в Страт Линтън: лекарят болен, областта потънала в сняг и лед, болните пръснати на мили един от друг.

— Нуждаете се от заместник, нали?

— Да, и то веднага. Можете ли да се сетите за някого? — тя се поколеба, после каза бързо: — Не бихте ли могли сам да дойдете, Дънкан, за една-две седмици?

Той бе взел решението си още преди да я чуе. Ако не бе отчуждеността му с Мърдок, би предложил помощта си преди да му я поиска Джейн. Той размисли бързо: при тия обстоятелства деканът Инглис сигурно щеше да го освободи от последните няколко дни, които трябваше да прекара в болницата.

— Кога тръгва последният автобус? — попита той.

— В девет часа, от стария площад.

— Ще мога да го взема, значи. Чакайте ме към десет часа.

Той закачи слушалката и потърси по телефона д-р Инглис. Подробните и настойчиви обяснения бяха приети. Нямаше време да вземе какъвто и да е багаж. Само навлече шалчето и палтото си, нахлупи шапка и се спусна по стълбите. Тичайки по пустите улици, той стигна пред раздрънкания провинциален автобус тъкмо в минутата, когато колата се измъкваше от стария площад.

Автобусът бе обикновено препълнен, но тази вечер имаше само още двама пътници — първият беше двадесет и петгодишен младеж, с гладко обръснато, охранено лице, вдълбочен в четене на някакъв роман; вторият, непосредствен съсед на Дънкан, го накара да подскочи от изненада. При все че не бе го виждал шест години, той позна веднага пълния, възрастен мъж с надути бузи, подпухнали очи и гладко причесана, рядка, черна коса. Беше Почтения Джо Овъртън.

Старият мъж веднага доказа, че не е забравил Дънкан.

— Вие ли сте? — изръмжа той. — Какво търсите тук в такова време?

— А вие? — възрази рязко Дънкан.

— Аз ли? — отсече Джо Овъртън. — Бях на гости у сина си. Не бих бил в тая проклета талига, ако колата ми не е неизползваема. Повреда в мотора. Но ще пипна механика и ще извия мършавия му врат — той извади пура, чукна края ѝ и запита, докато я палеше: — Далечно ли пътувате?

— За Страт Линтън — каза Дънкан.

— А-а! — извика другият с внезапен интерес. — Прекрасна долина! И аз отивам недалечно от тоя забравен от Бога кът. Занимавам се с най-голямото си начинание, при езерото Линтън — язовир, шлюзи, турбини, генератори, всякакви фокуси, където работят повече от хиляда души. Всички ваши приятели от Ливънфордския градски съвет са с мене в това дело. Когато свършим, ще снабдяваме с двигателна сила и осветление половината източни графства. Фактически монопол, вън от използването на собствените ни алуминиеви заводи.

Дънкан мълчеше. Вън от това, което му бе казала Джейн, напоследък във вестниците се говореше много по тоя въпрос. Новото начинание бе повдигнало бурни спорове, защото, въпреки безспорната си полза, то опропастваше най-красивия кът в цялата област.

— Виждате ли оня млад парвеню? — Почтения Джо посочи вдълбочения в четене техен спътник. — Това е Алекс Ейгл, син на Джон Ейгл. Ей Богу, не можете да си представите неприятностите, които ни създадоха тия червендалести Ейгловци, за да провалят предприятието ни и да спасят своите владения. Смазах ги, обаче! — той потърка ръце, после погледна косо Дънкан. — Смея ли да попитам, какво ви води в Линтън?

— Отивам да заместя местния лекар, д-р Мърдок — отвърна кратко Дънкан.

— Мърдок! — извика буйно другият. — Тая твърдоглава стара свиня!

— Познавате ли д-р Мърдок? — запита студено Дънкан.

— Много добре — изръмжа Овъртън. — Помолих го да ми направи една услуга при няколко дела за обезщетения на работници. Някои от хората ми направиха глупостта да се разболеят от възпаление на червата — и поискаха обезщетение за болест. Вместо да ме подкрепи, този стар дявол почна да кори храната, която им давах и да ме заплашва, че ще свидетелствува против мене, ако не им платя доброволно.

— Разбира се, той беше прав, нали? — запита спокойно Дънкан.

Индустриалецът го погледна остро:

— Прав или крив, няма да забравя лесно вашия д-р Мърдок. Кажете му това от Джо Овъртън, когато го видите! Радвам се, че е болен — време е да мре! В Линтън се нуждаят от нов, съвременен лекар и може би аз ще им го доведа.

— Напразен труд! — каза студено Дънкан. — Всички в Страт Линтън обичат д-р Мърдок.

Той се обърна, извади някакво ръководство от джоба си и почна да чете. Докато вадеше книгата, стори му се, че долавя лека, одобрителна полуусмивка по лицето на младия Ейгл.

При все че се стараеше да съсредоточи мислите си в книгата, той се зарадва, че дългото пътуване в студената нощ най-после се свърши. И тръгна из бялата тишина на селото, докато снегът скърцаше под нозете му, а студът смразяваше парата от дишането му. Той бе радостен като ученик, който се връща у дома си.

На края на шосето осветеният дом на лекаря блесна в нощта. Той се изкачи по стъпалата и вдигна тежкото чукче. Но още преди да почука, вратата се отвори и образът на Джейн се откри на топлата светлина.

— Заповядайте — извика тя. — Радвам се, че ви виждам. Колко мило, че дойдохте!

Тя му помогна усърдно, със светнали от радост очи, да свали палтото си.

— А ръката ви? — прошепна тя. — Какво чудо, нали?

И нито дума повече. Но радостта в гласа ѝ го трогна неизказано.

— Не е такова чудо, като вашето посрещане, Джейн — той се спря да я погледа, като не му се искаше да се отдели от топлата утеха на присъствието ѝ. — Къде е болният?

— Горе. В ужасно настроение е — което показва, че не е много болен.

— Все пак, ще го видя още сега — той ѝ се усмихна отново и тръгна към стълбите за горния етаж.

Старият лекар седеше, обграден с възглавници, на един стол с висок гръб, коленете му бяха завити с одеяло, до лакътя му имаше грейка, страните му бяха пламнали, челото червено, но хремавият му поглед се спря на Дънкан с неугаснал гняв.

— Така, значи — изсъска той, — самият велик човек е дошъл! Направо от епруветките и прекрасните си бели манти!

Дънкан го погледна загрижено и каза кратко:

— Трябва да легнете! Температурата ви е сигурно висока и сте страшно цианозирани.

— Цианозирани! — повтори насмешливо Мърдок. — Това трябва да е някой от новите ви научни термини. Господи помилуй, оздравях, само като го чух!

— Моля ви се! Само влошавате положението си по този начин!

— Може би — промънка Мърдок, — но ще оздравея без вашата прехвалена помощ! Не съм пращал да ви викат — Джейн е сторила това на своя глава. А ако се осмелите да оставите до мене, макар и капка от вашите новоизмислени глупости, ще скоча от този стол и ще ви поваля на земята! — той помълча, после добави с оскърбителна насмешливост: — Но аз почти забравих — как е вашата хубавица?

— Много добре — скръцна със зъби Дънкан.

— Разочаровахте ме, безсрамно хлапе! Трябва да се засрамите от себе си! — извика Мърдок.

— Трябва да се засрамите и вие, упорити стари глупчо! — като се досети, че спорът разстройва болния Дънкан направи усилие да овладее раздраждането си. — Ще ми дадете ли списъка на утрешните посещения? — запита равнодушно той.

— Ще ви го даде Джейн — изръмжа Мърдок.

— Благодаря — каза Дънкан и си тръгна.

— В Блен Ду има една болна — каза Мърдок, — жена на пазача Маккелви. Умира, горката, от двойна пневмония. Разбира се, от прочут учен не може да се иска да я навести в такава нощ — той отвърна поглед. — Но който е човек, би отишъл, навярно.

— Къде се намира Блен Ду?

— Някъде на петнадесетина мили из планината нагоре. Хемиш знае къщурката — Мърдок помълча и бавно вдигна поглед. — Мислите да отидете ли?

Дънкан само го погледна.

— Имайте предвид — изсъска Мърдок, — че не можете да помогнете. Но поне ще утешите с отиването си съпруга. Не опитвайте разни модерни лечения пред смъртното легло. Иначе Маккелви е в състояние да ви простреля на място.

— Ще опитам такова лечение, каквото пожелае — отсече Дънкан през рамо. — А вашият Маккелви може да отиде по дяволите заедно с вас! — и блъсна вратата след себе си.

Долу той влезе в малката, гола амбулатория на лекаря — трогателна с дървените си лавици, няколко стъкла и потъмнели месингови везни. После взе малката, изцапана и извехтяла чанта на Мърдок с пожълтяла ключалка и почервеняла от слънцето и вятъра черна кожа. Вътре бяха грижливо подредени най-обикновени лекарства, най-сигурните и изпитани лечебни средства — подкожни инжекции, стрихнин, морфин, старомоден форцепс, турникет, превръзки, игли — първобитни принадлежности, които биха могли да служат на галите, или дори на самия Хипократ.

Със странно вълнение Дънкан занесе чантата в колата и седна до Хемиш. Тръгнаха. Снегът бе станал още по-дълбок. Виелицата бе навяла високи преспи. Най-последно, като свиха от главното шосе към потесен планински път, колата почна да подскача и да се люшка. Заскрежени борове се издигаха като привидения от всички страни.

Колата пълзеше все по-високо и по-високо. Силен вятър ги блъскаше при завоите, като заглушаваше стона на брезента и скърцането на тежките вериги по снега.

Измина повече от час, преди Хемиш да спре колата край неясната сянка на някаква хижа. Явно бе, че ги чакат, защото вратата веднага се отвори.

След въртящия се бял лабиринт, осветен от автомобилните фарове, осветената с петролна лампа стаичка изглеждаше невероятно мрачна. Като премигна няколко пъти Дънкан откри високата, едра фигура на пазача — блед, неспокоен младеж, около тридесетгодишен. Край каменното огнище седеше възрастна жена, която Дънкан сметна за съседка, а до нея две неподвижни и мълчаливи деца.

И четиримата насочиха поглед към него, с безмълвна тревога и напрегнато недоверие.

— Д-р Мърдок е болен — каза Дънкан. — Аз съм д-р Стърлинг.

— Горката Анни! — горският пазач се отпусна в нисък дървен стол и скри глава в ръцете си.

Като видяха отчаянието на баща си, двете деца почнаха да плачат. Жената ги дръпна при себе си, като почна да ги утешава жално и тихо:

— Не плачете, дечица, при все че сте почти осиротели!

Дънкан овладя смущението си при това посрещане в такава нощ. В една ниша, в най-отдалечения ъгъл на стаята, се чуваше тежко дишане. Като остави чантата на Мърдок на масата, той тръгна към ниското дървено легло, където беше болната.

Само един поглед го убеди в диагнозата и сериозността на положението. Тук не бяха потребни и научните съоръжения на доскорошната му практика. Болната, млада селянка, все още хубава, въпреки пораженията от болестта, имаше двойна пневмония и беше на смъртно легло.

Обзе го дълбоко вълнение, зашеметяващ, неудържим стремеж за борба. С тоя стремеж нахлу и съзнанието за собствената му мощ. Жената умираше, може би, но бе все още жива. И той нямаше, не трябваше да я остави да умре!

Той свали палтото си, запретна ръкавите на ризата си и каза на съседката до огнището:

— Ще ми трябва сняг. Най-малко две-три котлета.

После отиде до простата дъсчена маса и отвори чантата. Планът му бе ясен: ще се бори с треската и ще поддържа угасващите сили на болната, докато настъпи кризата.

Най-напред се погрижи да я настане по-удобно, като махна натрупаните върху ѝ одеяла и я зави с един чаршаф. Нямаше лед. Но природата му доставяше също такава, дори по-добро средство. Когато

му донесоха снега, той го използва обилно за разхлаждане на пламтящото, измършавяло тяло.

Като я изтърка два-три пъти, той погледна термометъра при светлината на петролната лампа. Покачването на температурата бе спряло. Той взе спринцовката и сложи предпазливо слаба стрихнинова инжекция.

Мина час. Двете деца бяха заспали на малкото миндерче до огнището. Съседката бе прекратила недоверчивите си вайкания и гледаше Дънкан с враждебен интерес и почит. Маккелви също съзнаваше, изглежда, положените усилия.

— Докторе — промълви той, — мислите ли, че има надежда?

— Мълчете, Джон Маккелви — побърза да се намеси жената, — и оставете доктора да си гледа работата!

Часът беше вече три сутринта. Седнал край леглото, разчорлен, с разкопчана яка, стиснал китката на болната, Дънкан почувствува, че сърцето му замира. От два часа вече той употребяваше свободно стрихниновите инжекции, вложил бе всичките си сили в борбата. Температурата бе непроменена, дишането не бе влошено, но сърцето като че ли бе прехвърлило границите на човешката помощ. Той чувствуваше под пръста си как ударите му туптят, спират, подновяват се още по-слаби и най-после престанаха.

— Ох — промълви мрачно жената до него, — направихте всичко, каквото можахте, докторе, но все пак, тя свърши!

В бунта си срещу тия думи Дънкан бе обзет от отчаяно вдъхновение. Той стана, грабна едно стъкълце етер от масата, напълни спринцовката и я изля отляво в гърдите на изпадналата в безсъзнание болна. После започна да търка с две ръце безжизненото ѝ сърце. Той действуваше лудо, отначало без никакъв резултат, после почувствува под пръстите си бавна, конвулсивна тръпка. Първият удар бе последван от колеблива пауза, съживеното сърце направи втори, трети опит и най-после възстанови своето несигурно туптене.

При все че бе почти вдървен, Дънкан не смееше да мръдне. Знаеше, че всяка измината секунда е негов съюзник. Трябваше му време, време — да я задържи до настъпването на кризата.

От ужасната минута, когато бе изгубила съзнание, жената не бе мръднала. Най-после, със слаб стон, тя помести главата си на възглавницата. Безумна надежда го обзе. Почти веднага той зърна

капка пот на челото ѝ и загледа като омагьосан тая капка, която бавно се спускаше надолу по бузата. Последва я втора, трета. Не след много болната потъна в пот, треската спадна, кризата настъпи. Жената бе спасена.

Когато най-после Дънкан стана от мястото си край леглото, в прозореца блесна първият слаб лъч на зората. Буквално смазан, той все пак чувствуваше, че в ушите му звънти странна гордост. Като изми полека ръцете и лицето си със студена вода, той облече палтото си. После забеляза с изненада присъствието на Маккелви.

Едрият горски пазач го наблюдаваше.

— Докторе... — почна той и млъкна.

Никакво славословие не можеше да се сравни с тая единствена, запъхтяна дума, никаква признателност не би могла да се сравни с риданието, което разтърси гърдите на горския пазач.

— Не досаждайте на доктора, човече! — намеси се съседката, като съживяваше огъня. — Докторе, вземете тази паничка грахова чорба. Приготвих малко за закуска на децата, но вие трябва да я опитате пръв! Никой не я е заслужил като вас, след тоя нощен труд.

Дънкан поля топлатата вкусна чорба с мътеница. Никога в живота си не бе хапвал по-вкусно нещо. Заедно с него закусиха Маккелви и Хемиш, повикан от килера за хамутите, където бе ношувал. Децата се събудиха, отидоха да погледнат със страхопочитание заспалата си майка, после се присъединиха към закусващите.

На връщане снегът бе престанал вече и небето на изток почваше да руменее. За пръв път Хемиш бе странно разговорчив, размразяването на победеното предубеждение повлече порой от приятелско бърбене. Когато приближиха селото, той заяви:

— Зная някой, който ще се зарадва от успеха ви. Докторът е бабувал някога при раждането на Анни Маккелви. И жестоко страдаше, че може да му я отнемат.

Дънкан влезе вкъщи и се качи на горния етаж. При все че стъпваше на пръсти, Мърдок го повика, когато мина край стаята му. Дънкан се поспря, после влезе.

— Е-е — каза със странен глас старият лекар, — помогнахте ли на горката женица да умре?

Дънкан махна уморено с ръка.

— Тя е на път да се поправи. Кризата мина в четири часа тази сутрин. Сигурно ще оздравее преди вас.

— Шегувате ли се? — попита Мърдок.

— Не — отвърна уморено Дънкан.

Лицето на стареца беше непроницаемо. Той помълча, после каза тихо:

— Идете да поспите един-два часа! Предстои ви тежък ден. Амбулаторните хирургически прегледи почват в девет.

В думите нямаше нищо забележително. Но начинът, по който бяха изречени, изпълни сърцето на Дънкан, тръгнал към стаята си, с неизразимо задоволство.

ЧЕТВЪРТА ЧАСТ

Скоро цялата община узна за успеха на Дънкан при лекуването на Анни Маккелви. За спасителя нямаше никакви приветствия — само едно сухо учтиво признание за присъствието на чужденеца-лекар, придружено от благочестиво изказаната надежда, че тоя младеж трябва да е добър.

С минаването на дните, изпълнени със събития, с тежки медицински и физически изпитания, Дънкан почувствува разцъфтяването на способностите си. Мъката от изгубването на Маргарет все още продължаваше и имаше мигове, когато вълна на отчаяние го заливаше отново. Но раната бе все пак много по-малко болезнена, отколкото би могъл да предположи.

Дългите, сиви снежни дни бяха минали. Понякога той изминаваше петдесетина мили из пресечената планинска местност при утринните си посещения на болни и се връщаше за обяд изгладнял. Вкусният обяд бе винаги готов при пристигането му. Той бе поразен от спокойното съвършенство, с което Джейн ръководеше домакинството.

Един ден, две седмици след пристигането си в Страт Линтън, той каза:

— Ще бъдете отлична съпруга, Джейн.

Тя се обърна, така че той не можа да види лицето ѝ. Само чу сдържания отговор:

— Така ли мислите?

— Да, така мисля — гласът му бе полушеговит. — А когато баща ви се оттегли да почива, което трябва да направи скоро, и ви настани както подобава, със съответната зестра...

Тя се обърна изведнъж, неспокойна и намръщена:

— Не говорете така... не ви прилича!

— Но, Джейн... — прекъсна смутено той.

— Как можете да говорите така за бъдещето ми? Освен това, вие не познавате положението. Татко не може да се оттегли. Не може да си позволи това. Ние не сме богати. Напротив, бедни сме. Имаме само

тази къща и покъщнината в нея. Баща ми не работи, за да трупа богатство — в тъжния ѝ глас пролича гордост. — През последните години просто едва свързвахме двата края. И сега дори имаме големи задължения за лекарства. А вие говорите така глупаво за моята женитба... — тя млъкна, в очите ѝ блеснаха сълзи.

При все че не подозираше същността на обидата, Дънкан разбра, че я е оскърбил. И каза съкрушено:

— Извинете ме, Джейн. Просто поисках да се посмеем.

— Глупаво е от моя страна да се вълнувам така — каза тя и си тръгна, като се мъчеше да овладее гласа си. — О, да не забравя: тъкмо преди обяд ви потърсиха по телефона. В хидроелектрическата юзина при езерото Линтън някой бил леко ранен. Мистър Овъртън питаше дали ще можете да отидете днес след обяд.

— Овъртън! — повтори беззвучно той. — Хидроелектрическата юзина!

— Да. Ако някой е спечелил пари в Страт Линтън, това е именно тоя човек. С евтината работна ръка и лоши материали.

Странно замислен Дънкан влезе след обяд в колата и тръгна към езерото Линтън. Пътят извиваше през долината към високата равнина над нея. Най-послед той стигна до края на долината, където пред него се разкри красотата на местността.

Сред прелестната долина обаче се простираше не прекрасно планинско езеро, а някаква сътворена от човешка ръка грозотия. Редица мрачни колибки се издигаха край брега. Дърветата бяха безмилостно изсечени. Навред се издигаха огромни насипи хранителни остатъци, тенекиени кутии, счупени шишета бяха пръснати по неравната почва. На единия край висок фабричен комин пръскаше искри и дим. На другия огромни бетонобъркачки поставяха твърдите основи на алуминиевите заводи.

Като слезе от колата си, Дънкан тръгна по стръмна пътека към една барака с надпис:

„КАНЦЕЛАРИЯ. ВХОД ЗАБРАНЕН!“

Вътре имаше трима души — Овъртън, един пълен човек с работнически комбинезон и — за най-голяма изненада на Дънкан! — Лигът, ливънфордския адвокат.

Почтения Джо стана, като изръмжа някакво приветствие.

— Дойдохте, най-после! Чудех се вече, кога по дяволите, ще дойдете. Познавате мистър Лигът, нали юрисконсулт на моето дружество. И Лем Бригс — предприемач на строежа.

Дънкан размени поклон с необръснатия Бригс, а с лисичоподобния адвокат размени само поглед.

— Доколкото разбрах, имало е някаква злополука тук?

— Нищо особено — възрази Почтения Джо. — Само един контузен крак. Една греда се събори и парче цимент падна над глупака долу.

— Гредата беше здрава — добави Лигът. — Не се счупи, а просто се подхлъзна.

Дънкан разбра по тона му, че адвокатът лъже.

— Да видим ранения! — каза той.

Раненият работник лежеше в една от общите спални. Със сериозни подозрения Дънкан го прегледа внимателно. Под подутината той напипа счупена кост.

— Няма нищо счупено, нали? — запита многозначително Почтения Джо. — Не може и да става въпрос за обезщетение. След като зарових толкова пари в юзината, не може да се занимавам и с такива глупости.

— Напречно счупване на пищяла — каза Дънкан. — Ще направя протокола довечера.

Почтения Джо изруга.

— Гредата беше изгнила, мистър Овъртън — каза работникът. — Чух я като се пречупи. В половината греди, които употребяваме, има червоточина.

— Мълчи! — извика Бригс.

Лигът се опита да заглади спора.

— Вие сте много предан на дружеството, Лем! Но трябва да знаете, че ненапразно наричат мистър Овъртън „Почтения Джо“. Тоя клетник ще си получи цялата заплата, дори ако заслужава порицание.

Всички знаем, че грешки стават и с най-добрите хора... — той помълча — и материали.

Почтения Джо хвърли бърз поглед към своя юрисконсулт.

В това време Дънкан превързваше счупения крак и с няколко последни движения го имобилизира.

— Не работите лошо — забеляза Почтения Джо, възхитен въпреки волята си. — Много съм доволен, че можахте да станете доктор. Както узнавам, често се виждате със сина ми, нали?

Дънкан кимна утвърдително.

— Мога да се гордея с тоя момък! С възможностите, които му се откриват във Фондацията Уолас и с крайно сполучливия си брак той скоро ще бъде на върха на професията — той потърка самодоволно ръце. — Вие, Стърлинг, никога не ще можете да стигнете до там. Но нямам нищо против да ви помогна да заемете една отлична длъжност, която имам наум — стига да не искате много пари. Как я карате със стария Мърдок долу?

— Средно — Дънкан затвори чантата си с несдържан трясък.

— Не можете да карате дълго с такава тежка, стара кранта като него! — изсмя се неприятно Почтения Джо. — Струва ми се, че моето дружество ще се нуждае от лекар тук, когато се наредим и почнем работа. А вие сте най-подходящ човек за тая работа. Имайте го предвид, докато ви съобщя допълнително. А засега, желаете ли една пура?

— Съжалявам, но трябва да си вървя — отвърна Дънкан на тая лицемерна любезност. После, стигнал вече пътеката, където беше колата му, той помълча и каза студено: — Бих желал да си получа хонорара. Половин лира.

— Какво?

— Освен ако... — Дънкан го погледна право в очите — намирате, че трябва да получа повече.

Почтения Джо овладя след миг недоволството си, извади бавно от портфейла си банкнота от десет шилинга, прибави още половин шилинг и подаде сумата на Дънкан.

— Заповядайте — той се усмихна пресилено. — Казах, че сте многообещаващ младеж. Не е лошо да спечелите нещо и за себе си, докато старият е на легло. Както казах, ще се видим тия дни. Дайте ми адреса си, ако обичате.

— Може да го намерите в списъка на лекарите — отвърна кратко Дънкан.

— Бъдете сигурни — каза Овъртън, като подаде влажната си ръка, — че ще ви намеря, ако ми потрябвате.

На връщане към селото Дънкан почти несъзнателно изтри ръката си, като че искаше да я изчисти от това лигаво докосване. Случката предизвика у него лошо настроение, напълно несъответно на значението ѝ. Цялата обстановка при язовира беше фалшива, невдъхваща доверие. А зад полупредложението на Овъртън се долавяше някаква лукава подбуда. Отначало той реши да разправи на Мърдок за случката и впечатлението си. Но накрая реши да не тревожи стареца, за когото самото споменаване на Овъртън означаваше отравяне на въздуха. Само пусна половината лира в чайната кутия на бюфета, където Джейн оставяше всички дребни суми от прегледи и превръзки. Като спускаше парите, той помисли: „Почтения Джо е платил най-малко за един неделен обяд“.

Месец след идването на Дънкан в Страт Линтън, Мърдок можеше вече да става и да се движи насам-нататък. Един следобед, въоръжен с шалче, ръкавици и пуловер, той току-що влезе от разходка из градината, когато Дънкан се върна от обиколката си при болните.

Между тях настъпи веднага странното принудено държане, с което се отличаваха отношенията им напоследък. Мърдок съзнаваше много добре с какво усърдие бе работил младият лекар през последните четири седмици и тайно признаваше, че е преценил погрешно отношенията му с Анна Гайслер. Дънкан, от своя страна, дълбоко съжаляваше за проявения гняв. При все това, макар и двамата да желяеха окончателно помирение, никой не искаше да направи първата стъпка към него.

— Били сте в градината — каза Дънкан. — Чудесно.

— Чудесна е ногата ми! — изруга намръщено старият лекар, просто от проклетия. — Уморихте ли още някой от пациентите ми днес? Ще трябва да направя проверка, като си отидете, за да видя останал ли е някой жив.

Дънкан закачи шапката и палтото си на махагоновата закачалка.

— Много време сте стояли вън. Трябва да пийнете чай. Къде е Джейн? — странно бе, че тя не се мярка. — Джейн! — извика Дънкан. — Баща ви иска чай!

— Мълчете, човече — каза Мърдок, — оставете деvojчето на мира! Рета ще ни приготви чай ей сега.

Дънкан последва изненадано Мърдок във всекидневната, където гореше огън. Най-после слугинчето внесе таблата с чая и закуските.

— Стаята изглежда празна само с нас двамата — помисли гласно Дънкан.

— Дъщеря ми се облича — обясни намръщено Мърдок. — Отива на бал довечера.

Дънкан потисна изненадата си. Той знаеше, разбира се, че танците са отличителна черта на зимния провинциален живот, но Джейн никога не бе споменавала, че има намерение да отиде на бала. Изненадата се бе отразила навярно по лицето му, защото Мърдок се обърна към него:

— Какво има? Да не би да се мръстите, че деvojчето ще се повесели тая вечер, когато се изтощава от труд през цялата година?

— Не — побърза да отговори Дънкан, — просто... не ми мина през ум... — той разбърка чая си по-продължително, отколкото трябваше. — Сама ли ще отиде?

— Не — отсече Мърдок. — Ще отиде с един момък, който й оказва най-голямо внимание вече повече от година.

Буквално смаян, Дънкан се постара да се усмихне:

— Кой може да е тоя момък?

Мърдок го погледна странно.

— Алекс Ейгл — отвърна спокойно той. — Прекрасен младеж, син на сър Джон Ейгл.

Прикривайки чувствата си, Дънкан остави чашата, извади лулата си и бавно я напълни. Споменът му за младия човек от автобуса беше отличен и много благоприятен за Ейгл. Никога не би могло да му мине през ум, че Джейн може да има такъв завиден поклонник. За самия Дънкан Джейн е нещо напълно естествено и неразделно от Линтън, прелестта й беше просто част от тукашния въздух. Той не можеше да разбере смущението си при тая вест.

В това време Джейн влезе в бална рокля.

— Има ли чай и за мене? — попита весело тя.

Дънкан я погледна. Досега я бе виждал винаги в най-скромно облекло. Бялата копринена рокля беше също много скромна, но със своята прилепваща свежест, която подчертаваше формите на моминската фигура, тя придаваше нов чар на Джейн. Прическата ѝ също бе променена, бяло цвете бе втъкнато в черните къдри. Очите ѝ блестяха от предварително удоволствие.

— Колко сте хубава, Джейн — по-хубава от цветето в косите ви!
— промълви Дънкан.

Входният звънец прозвуча изведнъж и след миг в стаята се втурна Ейгл, прекрасен в черния вечерен костюм и бяло копринено шалче.

— Добър вечер, сър. Радвам се, че ви виждам вече добре — после се обърна към Джейн: — Първият, петият, деветият и последният! Моля, без откази! Ако не ги запиша още от сега, после съвсем няма да сполуча.

— Такива глупости може да ми вземат ума — изчерви се Джейн.
— Познавате ли д-р Стърлинг, Алекс?

— Струва ми се, че пътувахме в един автобус неотдавна — каза Ейгл, като подаде ръка.

Дънкан промънка нещо беззвучно. Не умееше да говори любезности. А сърдечното посрещане на Ейгл от страна на Джейн и баща ѝ увеличи още повече унието му. Мрачен и мълчалив, той наблюдаваше как Ейгл помага на Джейн да облече палтото си и как двамата заминаха със смях за бала.

По-късно, в амбулаторията, трябваше да се бори с чувството на пълна самота и с гняв, насочен главно към самия себе си. Към девет часа, когато бе наполовина свършил работата си, Рета му донесе телеграма.

Той скъса плика и прочете бързо:

„Назначена. Хирургически изследвания Фондацията Уолас Единбург. Комитетът ви предлага лекторство по патология. Постъпване след една седмица. Блестящ и изключителен случай. Настоячиво съветвам приемане. Отговорете веднага.

Гайслер“

„Свърши се тая незначителна селска практика, помисли с мрачно задоволство той. Сега ще съществувам само за себе си. И ще им покажа какво мога, преди да свърша! А пък тя да се омъжи за Ейгл и да се свърши всичко!“

Той отговори веднага:

„Приемам. Ще покажем какво можем в Уолас. Почит.
Дънкан“

Аутопсията бе свършена. Като се поклонил на асистентите си, Дънкан напуснал дългата, студена дисекционна зала в подземието на Фондацията Уолас. Качвайки се по страничната желязна стълба, той влезе в кабинета си, в патологичното отделение.

Докато си повтаряше лекцията, която най-после щеше да прочете, изражението му беше заучено, внушително. Той беше сега по-едър, по-изправен. Лицето му бе добило властно изражение, спечелена от двегодишния престой във фондацията, челото му бе набръчкано — последица от непрестанно работене с микроскопа. Погледът му бе студен и суров.

Мислите му бяха прекъснати от почукване на вратата. Беше д-р Хидл, младшият му асистент.

— Д-р Гайслер попита по телефона кога ще ѝ предадем разрезите на гръбначния мозък.

Дънкан се намръщи.

— Най-късно днес след обяд. Кажете ѝ, че ще ги видя на отиване към аудиторията.

— Да, сър — асистентът помълча като се колебаеше да се осмели ли да продължи: — Трябва да ви кажа, че професор Лий беше тук, докато бяхте в дисекционната зала. Каза, че в петдесетгодишната си практика не е виждал по-добри нервни тъкани. Не мога да ви изкажа общото ни възхищение, че голямото изследване завърши така добре.

Дънкан кимна, като не си позволи да се трогне от предаността на Хидл или от похвалата на шефа на фондацията. Тая броня от

безстрастие беше вече част от съществуването му. Напредъкът на честолюбието му бе по-сигурен, откакто то бе облечено в стомана.

Останал сам, той взе свитък листове от писалището си и излезе през препълнената лаборатория по дългия коридор към канцеларията на подначалника на хирургическото отделение, д-р Гайслер.

Анна се бе навела над последните микрофотографически копия. Без да вдигне глава, тя каза малко рязко:

— Тия хромозоми проявяват явно деление.

— Много поучително.

— Бихте могли да проявите малко повече възторг — тя завъртя с тънките си пръсти тръбата на микроскопа, — като знаете, че са на път да потвърдят новата ви теория.

— Аз видях това още миналата нощ, когато прегледах плаките, които вие преглеждате сега — отвърна той, без да се усмихне.

Тя се изправи и отметна назад косите си.

— Най-последно, след двегодишен убийствен труд, сме на път да установим епохална хипотеза за нервното възстановяване, която ще преобрази цялата ми техника за нервна хирургия, а вас ще издигне изведнъж шест стъпала по-високо в лекарската ви кариера. А пък вие...

— Да не би да очаквате, че трябва да прохода с ръцете си.

Тя вдигна ръце:

— Шотландският ви характер е по-силен от мене! Работете всичко, но не се радвайте на нищо!

Той я погледна с цинично безразличие.

— Радостите не са предвидени в програмата. Когато се заех с тази ангария, знаех какво правя и къде отивам.

— А аз имах глупавата надежда, че може би ще ми помагате.

— Не се тревожете! Няма значение кой тегли колата, когато и двамата вървим по същия път — отвърна Дънкан.

— Благодаря за успокоението. Кой е вашият път?

Той вдигна рамене и каза:

— След три години ще бъда първият лекар на свободна практика в Единбург. Ще обикалям пациентите си, ще смайвам местните лекари, практикуващи обща медицина, ще претупвам набързо прегледите си, ще пиша рецепти, като отивам към вратата, не ще зная — или не ще искам да зная — оздравяват ли или умират пациентите ми. Ще ми

завиждат, ще се възхищават и страхуват от мене. С една дума — ще бъда знаменитост.

— Велики Боже! — извика намръщено тя. — Това ли е гладуващият младеж, който някога наричаше Шумановата музика „мелодия“? Наистина, тук имавте прекален успех! Шефът е загубил ума си по вас. Същото е и с вашите асистенти, както и с председателя Инглис, когато се случи да дойде в града. На лекциите ви има двойно повече студенти, отколкото при скъпия ви д-р Овъртън, при все че той е старши. Да... Ще отидете ли довечера на приема у съпругата му?

— Предполагам, че ще намина — отвърна равнодушно той.

— Аз също — каза Анна. — Знаете ли, тя не ми е несимпатична. Намирам, че е станала малко по-добра. Отначало ми бе забавно и смешно, като гледах как установява малкия си, весел и чуруликащ салон, решена да издигне прекрасния си съпруг чрез своите успехи в обществото. Но сега вече не се смее. Никога не се смее, когато виждам нещастна жена.

Дънкан я погледна.

— Нещастна ли? Глупости!

— Не вярвате ли, че две години са достатъчни и за най-нагиздената невеста да разбере, че се е омъжила за негодник? Мислите ли, че е приятно да се събуждате всяка сутрин до това себелюбиво, покварено лице и да си мислите: „Този човек не е това, което мислех, че е!“

— Какви безобразия говорите? — каза нетърпеливо той.

— Нима? — усмихна се подигравателно тя. — И двамата познаваме д-р Овъртън, нали?

— Той е безопасен.

— Така ли? Драги Дънкан, пазете се от тоя човек! Завистта и ревността му към вас са болезнени. А той има силни приятели.

— Успявал съм да се справя в миналото.

— Но що се отнася до бъдещето, до непосредственото бъдеще... — тя млъкна многозначително.

С ръце в джобовете на палтото си, той реши да я попита какво иска да каже с тия думи. Но изведнъж се отказа от намерението си.

— Имам лекция след половин минута. Не мога да стоя тук да гледам разни стъкълца. Ще говорим довечера по окончателната проверка на изследванията.

След лекцията, той отиде в клиниката си, във външното крило на отделението. Пред писалището му имаше дълга редица жени и мъже от простолудието, изпратени от лекари из цялата страна за някое специално патологично изследване. Славата на института го бе превърнала в истински магнит за такива случаи. Но напоследък тия хора бяха за Дънкан не толкова пациенти, колкото единици от безлична човешка верига, която той нещо движеше в колелото на собственото си честолюбие.

Днес той беше по-груб от обикновено — преглеждаше набързо анамнезите, диктуваше някои подробности на секретаря си, раздаваше на асистентите си диагностични изследвания.

Изведнъж почувствува, че го обзема странно смущение. Той млъкна и вдигна глава. Отначало не можеше да повярва на очите си. Към средата на редицата, очакваща реда си заедно с другите пациенти, беше майка му.

Той се занима с предишните случаи като насън.

Най-после майка му се изправи пред него, без да даде вид, че го познава, и му подаде със строго, спокойно лице писмото на доктора, който я изпраща.

Докато вземаше писмото самообладанието му почти рухна. Наоколо бяха студентите му, пълна зала с пациенти, секретарят, който записваше данните от приемателния лист. Марта Стърлинг, възраст петдесет и девет години. Дънкан отвори нервно писмото.

Като го прочете, не посмя да я погледне. С напълно променен глас той каза:

— Влезте, моля, в стаята за събличане. Аз ще ви прегледам лично.

След пет минути той застана пред нея в тясната стаичка.

— Майко!

Тя бе седнала на стола за преглед, наметнала с болнично одеяло голите си рамене. Погледът ѝ имаше някогашната непоколебима твърдост.

— Изпрати ме д-р Логън от Ливънфорд. Нямах да дойда, ако знаех, че си тук — неизменната упоритост, с която бе отхвърлила всичките му опити за помирение, подаръци и предложение за издръжка, още властвуваше у нея.

— Ще ме оставиш ли да те прегледам, майко? — прекъсна я бързо той. — Д-р Логън изглежда неуверен в диагнозата си.

— Той се страхува, че имам рак — и сега, както винаги, тя не изнежваше приказките си.

Докато майка му отмяташе бавно одеялото, сърцето му се сви при вида на малка, дълбока язва. Премалял от тревога, той запитва:

— Откога я имаш?

— Ударих се в бюфета преди шест седмици. Отначало не й обърнах внимание. Но след това...

Той гледаше втрещено раната с растящ страх, че се касае за злокачествен тумор.

— Трябва да прегледам под микроскопа няколко клетки. Така ще разберем опасно ли е или не е нищо особено. Разбираш, нали?

Тя храбро кимна с глава.

Той взе едно стъкълце хлоретил. Трябваше да направи усилие, за да овладее гласа си.

— Това е за местна упойка. Не искам да ти причиня болка.

— Навярно съзнаваш, че си ми причинил достатъчно болки досега.

Тя го погледна отчуждена, с изтощено, намръщено лице, но все пак спокойна, когато, след няколко минути, той взе пробата и я постави под микроскопа.

Пръстите му трепереха, докато нагласяше тръбата.

Погледът му бе замъглен. Най-после откри ядка здрави клетки. Сърцето му почти престана да тупти. Той продължаваше да търси, без да открие следа от ужасните ракови форми, докато най-сетне, с признателна увереност, откри цял рояк стафилококи. Язвата не беше злокачествена, а най-обикновена инфекция, която безусловно можеше да се лекува.

Той беше така разстроен, че не смееше да се обърне.

И остана още миг наведен над микроскопа, за да овладее вълнението си. Най-после каза:

— Няма нищо опасно! Няма никакви израстъци.

Изражението й почти не се промени. Тя само въздъхна леко:

— Истината ли говориш!

— След един месец ще бъдеш съвършено здрава.

За миг тя като че ли щеше да политне. Но почти веднага се изправи и отново дойде на себе си.

— Божия воля е, каквото и да ни сполети. Благодаря му, че ме избави от тоя нов кръст.

Изпълнен с копнеж да се оправдае пред нея, той не обърна внимание на намека.

— Идването ти тук, майко, не изглежда обикновена случайност. Самото провидение като че иска да докаже и на двама ни... — той млъкна. — Нима е съвсем без значение това, което днес можам да сторя за тебе?

— Не би ли могъл да го стори и друг.

Той се отдръпна:

— Никога ли няма да ми признаеш някаква заслуга? Със собствени усилия, в най-прочутия лечебен институт в тая страна, аз вървя към върха — и все пак, когато съдбата ни изправи един пред друг, когато отменям смъртната ти присъда, ти не можеш да се откажеш от горчивото си предубеждение към мене.

Тя го изгледа безразлично.

— Не ми прави никакво впечатление това, което ми каза, а още по-малко това, което виждам. Не изглеждаш добре — нито щастлив. Челото ти е набръчкано, косите ти са посивели на слепите очи. Имаш сурово, недоволно изражение, като че ли търсиш нещо и не го намираш.

— Ще го намеря! — извика пламенно той. — Наближавам върха. А когато стигна там, стига ми да простра ръка, за да получа всичко, каквото пожелаю.

— Какво значение има това? — тя облече извехтялата си дреха. — Какво значение има дали получаваш тридесет шилинга седмично или тридесет хиляди годишно? Дали носиш скъпо сукно или домашен жакет? Изпитът е издържан, когато хората ще те проследят с поглед на минаване по улицата и ще си кажат: „Ето един прекрасен, достоен човек!“

Той се готвеше да ѝ отговори, когато някой отмести паравана в стаичката и д-р Хидл влезе, последван от група студенти.

— Имаме един случай, който трябва да видите лично. Струва ни се, че се налага пълно серологично изследване. Можем ли да ви помогнем тук?

Дънкан поклати отрицателно глава. Невъзможно бе да продължи разговора пред студентите, които го заобикаляха.

— Трябва да ви оставя вече. Няма причини да се тревожите — успокой той майка си.

Като взе лист хартия, написа бързо:

„Ела в квартирата ми на ул. «Принц Стрийт» № 24, довечера в шест часа. Ти ме преценяваш все още погрешно. А аз желая да имам обичта и зачитането ти. Желая да се погрижа за бъдещето ти.“

По навик или от тъжна поквара, той се подписа:

„д-р Дънкан Стърлинг“

Вечерта Дънкан я чака нетърпеливо и дълго, но тя не дойде. Сърцето му беше подсказало, че няма да дойде, но въпреки това ударът бе жесток. Горчиво желание да се спаси от мислите си го отведе към приема на Маргрет.

Минаваше девет и половина, когато се изкачи по стълбите на Овъртъновото жилище, в един от най-добрите Единбургски квартали. Светложълтата гостна на горния етаж беше препълнена. Когато влезе, Маргарет бързо пристъпи към него, за да го посрещне.

— Много се радвам, Дънкан — извика тя. — Страхувах се, че няма да дойдете.

— Не бихте почувствували отсъствието ми в такава тълпа — опита се да се пошегува той.

— Напротив! — отрече бързо тя.

Стори му се, че тя прилича на морфинистка. Очите ѝ блестяха, леки сенки тъмнееха под тях. В нея имаше някаква нова, неспокойна, предизвикателна прелест, която би могла да развълнува всеки мъж.

— Познавате всички тук — каза тя.

Той погледна равнодушно залата и наистина позна тридесетина души. Д-р Овъртън, с чаша в ръка, беше сред една група, мисис Инглис, професор Лий от Фондацията Уолас, полковник Скот, младият д-р Хидл, Анна, неколцина лекари от фондацията, неколцина адвокати от парламента.

— Не се грижете за мене, Маргарет. Аз ще се оправя.

В това време пристигнаха още двама души. Докато го оставяше, за да ги посрещне, тя каза:

— Ще имаме възможност да поговорим по-късно.

Той постоя, взе чаша с уиски и сода от поднесената му табла. При все че ненавиждаше тия глупави, превзети приеми, все пак се насилваше да ги посещава от време на време. Те бяха част от новия му живот, средство към определената цел, стъпала по пътя на честолюбието му.

Полковник Скот, изправен до мисис Инглис, му се усмихна приятелски. Позастарял и поизмършавял от годините, той изглеждаше загрижен. Явно бе, че участието в хидроелектрическата централа в Линтън, вече на привършване, бе нанесло тежък удар на финансите и енергията му. Съзнанието, че грижите му приближават своя край, придаваше може би още по-голяма сърдечност на приветствието му.

— Добър вечер, Стърлинг. Изглеждате отлично.

— Знаете ли новината? — запита мисис Инглис. — Професор Лий току-що съобщи решението си да се оттегли.

Отначало Дънкан не схвана значението на тази вест. Но скоро досадата му изчезна.

— Официално ли е това съобщение?

— Най-официално. След три месеца фондацията ще има нов шеф. Като съпруга на председателя, за мене е може би неудобно да пророкувам кой ще бъде новият шеф.

Той разбра веднага за кого намеква събеседницата му. Пристрастието ѝ към Овъртън беше всеизвестно. След брака си с нейната племенница, той беше явно покровителствуван от мисис Инглис. Тя се усмихна тържествуваща при намръщването на Дънкан.

— Мислех, че ще се зарадвате при тая вест.

И отведе полковника. Дънкан забеляза, че Анна го наблюдава от отсрещната страна на залата. Тази ли беше причината за

неотдавнашното ѝ предупреждение? Той трябваше да узнае нещо повече. Затова отиде веднага към групата, където беше д-р Овъртън.

Овъртън изглеждаше възбуден и малко пийнал. Зачервеното му, подпухнало лице показваше как бе прекарал последните две години.

— Здравейте, Стърлинг! Чухте ли сензацията?

— Чух.

— Чудесен пост — въздъхна Хидл.

— Ще има много кандидати — добави друг.

— Кандидатурите трябва да бъдат ограничени — прекъсна го важно Овъртън. — Преди всичко този пост трябва да се заеме от млад човек.

— Някой на вашата възраст — обади се Анна, зад рамото на Дънкан.

Всички се изсмяха. Овъртън глътна предизвикателно своето уиски.

— Защо не? Аз имам право на тая катедра не по-малко, от който и да е друг. Комитетът желае деятелен човек. Справедливо ще е да предпочете лекар от самата фондация. А аз съм старши лектор и имам първостепенни референции.

Кратко мълчание последва тия изявления. После, със странен, замислен израз, Анна забеляза:

— Всъщност, като поставяте въпроса на тази база, изглежда, че имате наистина изгледи за успех, Овъртън.

— Предполагам — каза предпазливо Овъртън, после се обърна усмихнато към Дънкан: — Как мислите, Стърлинг?

— Понеже съм ви гост тази вечер, не бих могъл да се произнеса.

— Страхувате се да кажете мнението си, значи? — изчерви се Овъртън.

Дънкан не можа да изтърпи повече и каза дръзко:

— Не мисля, че сте подходящ за тая длъжност, Овъртън. Катедрата трябва да се заеме от първостепенен лекар.

— Така и ще стане — отвърна Овъртън. — Мога да се боря и с най-добрия, когото биха могли да ми противопоставят.

— Ако се обзалагате, готов съм да поема баса — каза Дънкан.

Гостите на Овъртън го погледнаха учудено. Той почувствува, че с една несръчна постъпка може да опропасти почти сигурните си

изгледни за успех. И с неразбираема забележка побърза да се отдалечи, за да напълни чашката си.

Малката групичка около Дънкан се разпръсна. Той се почувствува изведнъж съвсем угнетен. Но почти веднага усети, че някой сложи ръка над неговата. Като се обърна, видя до себе си Маргарет.

— Чудех се, кога най-последно ще забележите присъствието ми — усмихна се тя. — Елате да пийнем нещо.

Той се остави да го заведе в безлюдния бюфет, където наля две чаши шампанско.

— Изглеждате много мрачен, драги Дънкан, а пък когато искате, можете да бъдете много забавен.

— Пак ще бъда, след като изпия шампанското. Но искрено казано, Маргарет, не би трябвало да смесвам различни напитки.

Тя не прие отказа му.

— Трябва да прием поздравка за бъдещето — и за себе си!

Гласът и прозвуча дръзко, когато, след като чукна чашката си о неговата, тя я изпразни.

— Пия за миналото, Маргарет — бъдещето може да бъде и истинско крушение.

— О, не, Дънкан — поклати глава тя, — добри неща предстоят... за нас — тя отвори стъклената врата, която водеше към малък балкон. — Да излезем да погледнем луната! Имаме пълнолуние — и то толкова прекрасно!

Той я погледна с растяща неловкост, когато тя затвори вратата, чиито завеси ги отделяха на малкия балкон — съвсем сами пред тихия град. Неловкостта му се увеличи. Луната бе наистина прекрасна — блестящ бял кръг зад зъбчатите стени на крепостта и над тъмните сенки на градината до „Принц Стрийт“.

— Ни веднъж не сме гледали заедно луната, нали, Дънкан? — въздъхна тя.

— Не — отговори сухо той.

— А ако я бяхме погледали в миналото, всичко би било може би по-другояче.

— Кой знае, Маргарет?

— Ох, Дънкан, аз направих съдбоносна грешка!

— Съжалявам, Маргарет — отвърна неловко той, без да се обърне към нея, загледан някъде в нощта. — Всичко ще се поправи може би. Браковете понякога са трудни отначало, но когато и двамата свикнат да си правят взаимни отстъпки, могат истински да се сближат.

— Не ми поднасяйте такива плоски съвети! Достатъчно ги слушам от леля си! Защо не ме оставите да кажа: „Направих страхотна глупост?“ — тя пак сложи ръка на ръкава му, с ясна подкупваща откровеност: — Вие сте човекът, за когото трябваше да се омъжа. Да! Това е истината! Но аз я открих, когато бе вече късно!

Тя продължи бързо, като че ли с угризение на съвестта:

— Съпругът ми не е лош човек, може да бъде дори очарователен, когато пожелае. Затова, навярно, се омъжих за него. Но той е крайно егоцентричен, крайно повърхностен, досаден самохвалко. А когато е пиян, става просто нетърпим. Освен това, не оставя на мира жените — подразбирам другите жени. Залових го вече два пъти. Имало е и нещо наистина твърде сериозно — не можах да откроя какво — с една сестра, още преди брака ни — тя помълча. — А аз се нуждаех от човек с дълбоки чувства, истинска сила и възможности — после добави тихо: — И сега се нуждаю от такъв човек.

— Нали казахте сама, че е вече късно, Маргарет?

— Късно ли е наистина, Дънкан? О, аз не искам да кажа нещо решително! Заради баща си, ще спазвам външните условности. Но, казано между нас, Дънкан, животът е толкова кратък, толкова жалко е да бъде пропилян!

Той направи усилие да я погледне. Тя се бе облегла на парапета, меката рокля ясно очертаваше прекрасната ѝ фигура. Лунната светлина придаваше на полуобърнатото ѝ лице предизвикателна красота. Погледът ѝ излъчваше копнеж.

Някогашната страст към нея отново го обзе. Той я видя най-после такава, каквато е — отегчена и разгалена, разбра чувствата, които тя изпитва към него. Но въпреки това, порочната му дързост го накара да я прегърне. Тя отпусна глава назад и го целуна продължително, страстно, с приучени към целувки устни.

Тия устни го накараха да изпита изведнъж отвращение от себе си. Той я отблъсна грубо и рязко.

— Не знаете какво вършим, Маргарет.

— Никой не трябва да знае това — отвърна бързо тя.

— Нямам време за подобни сцени, Маргарет. Жените не съществуват вече за мене. За тях няма място в моя живот.

Тя се усмихна, възбудена от отказа му, но все още уверена във властта си над него.

— О, Дънкан, за мене трябва да има място! Аз чувствавам, че животът ми почва отново.

— За мене е невъзможно Маргарет... защото ви обичах някога.

Гласът ѝ се повиши изведнъж:

— Искате да кажете, че не ме обичате вече?

Той остана неподвижен, с наведена глава:

— За съжаление, Маргарет!

Никога досега самолюбието ѝ не е било засегнато така жестоко. Лицето ѝ стана строго и рязко, в гласа ѝ прозвуча омраза:

— Да влезем — стана ми студено.

Той напусна веднага приема. За най-голямо свое неудоволствие, пред главния вход намери Анна, която също си тръгваше.

— Ще ви водя ли със себе си? — запита тя.

Още под влиянието на противоположни чувства той отвърна:

— Отивам си вкъщи.

— Тогава и аз ще тръгна пеша.

— Този път, Анна, предпочитам своето собствено присъствие пред вашето.

— Така ли? Тогава ще се примирите с моето присъствие.

Настойчивостта ѝ го разяри. Но тя не бе от тия, които могат да бъдат изгонени. При все че той вървеше много бързо, тя вървеше в крак с него. И не след много забеляза, с лека насмешка:

— Чудесна вечер, приятелю, за балконна сцена.

Той не отговори.

Но тя продължи невъзмутимо:

— Изглежда само, че Ромео не си даде труд да я оползотвори. Глупак!

Той пак не отговори.

— Винаги съм мислила — продължи тя гласно размишлението си, — че в такива случаи всеки мъж би трябвало... как да кажа? — да се нахрани, ако е гладен, дори с риск на нравствено разстройство.

Това бе вече прекалено. Разочарованията през деня, горчивите намеци вечерта, бяха оставили у него гневно чувство на пустота и

отвращение.

— Млъкнете, за Бога! — извика той злобно на Анна.

— Драги докторе, постарах се да бъда метафизична или, ако предпочитате, биологична. Наблюдавах ви през последните месеци. Вашата възвишеност ще ви създаде само неприятности, като изключим неудобството, че ви отделя от работата ви. Защо не отидете да се напиете или да се нагуляете поне веднъж? Сега особено, бих желала да бъдете напълно вменяем субект, а не зареден динамит, готов всеки миг да избухне.

— Какво искате да кажете с думите „особено сега“?

— Само едно: че желая да поставите кандидатурата си за шеф на фондацията.

— Местото е предопределено вече за д-р Овъртън — изсмя се дрезгаво той.

— Ще бъде, ако не се кандидатира вие. Слушайте, Дънкан — продължи настойчиво тя, — вие сте млад, неопитен, но сте единственият действително способен човек в цялата фондация. Професор Лий го знае. Освен това, вие самият не може да желаете Овъртън да заеме катедрата — той ще опропасти фондацията.

— Защо не се кандидатира вие?

— Никога няма да дадат този пост на жена — тя се постара да прикрие огорчението в гласа си. — Затова именно завися от вас.

— Какво смятате да получите в такъв случай? — запита цинично той.

— Всички изгоди, които приятелството с шефа може да ми даде. Нова операционна зала, двама асистенти за изследванията ми, допълнително отделение за новите ми нервно-мускулни опити.

— Не е много.

— Нима ще ми откажете и един малък хонорар за професионалните услуги, които съм ви правила? — подхвърли бързо тя.

— Пак ли ще ми повторите това? — той помълча и добави рязко: — Нямам никакви изгледи за успех. Но, както и да е, реших вече да се опитам. Желая да получа тоя пост по най-различни подбуди. Най-после, това е най-удобният случай за мене да се отплатя на Овъртън. С лихвите — за десет години пренебрежение! И ще се отплатя! — гласът му стана изведнъж необикновено горчив. — Какво е, всъщност, цялата

работа, ако не една отвратителна игра? Успех! Това значи да ритнеш и да провалиш съседа си, за да се качиш по неговия гръб. А животът? Противна игра на „Дръжте крадеца!“ Добре! Мога да я играя не по-зле от всеки друг!

— Защо да не я играем заедно? — запита надменно тя. — Разбирате ли, какво значи това? Ще бъдете специалист много по-рано, отколкото сте предполагали.

Стигнали бяха пред къщата, където той живееше, висока, тясна сграда на една от терасите над „Принц Стрийт“. Той извади ключа си.

— Вратата ви в мене е просто трогателна, Анна. Още една дума — и бих могъл да се разплача! Лека нощ.

Докато той отключваше, тя каза настойчиво:

— Ще подадете ли заявление още тази седмица? Колкото по-скоро, толкова по-добре.

— По дяволите! — отвърна грубо той. — Нали ви казах, че съм затънал до шия? — и кресна като никога: — А сега — махнете се, докато не съм тръснал вратата пред лукавото ви лице!

— Дънкан... — тя подаде бързо ръка, цинизмът ѝ бе изчезнал, лицето ѝ изразяваше само искрено съжаление.

Той не забеляза в тъмнината нежността в погледа ѝ.

Искаше само едно — да се махне по-скоро. Още преди тя да успее да проговори, той влезе и затвори тихо вратата.

ПЕТА ЧАСТ

Следния петък Дънкан напусна фондацията след един забележителен ден. Сутринта бе изпратил заявлението си за длъжността управител на фондацията и лицето му изразяваше твърдост и решителност. Когато прекоси „Принц Стрийт“ на път към квартирата си, изведнъж той се спря. Към него идваше човек в груби селски дрехи.

— Хемиш!

— Да. Самият той, докторе! — слугата от Страт Линтън стисна подадената ръка.

Със зачервено лице, чувстваващ се твърде неудобно в черния празничен костюм, с целулоидна яка и мазни, тежки ботуши, той продължи стеснително:

— Отдавна не съм ви виждал, докторе. И понеже съм в Единбург, реших, че мога да ви потърся. При все че сега вие сте вече голям човек и едва ли ще имате време за такива като мен.

— Глупости, Хемиш! Напротив, много се радвам, че те виждам! Ела в квартирата ми да пийнем нещо!

Като се настани удобно на стола, с калпак на скута си, с чаша уиски в една ръка и парче шотландски кекс в другата, той каза:

— За ваше здраве, докторе!

— За твое, Хемиш! — отвърна Дънкан. — Казвай сега какви новини има? Защо си в Единбург?

— По работа: да купя някои лекарства и други дреболии.

Дънкан се изненада.

— Мислех, че купувате лекарствата си в Сент Андрюс.

— Да. Купувахме ги, купувахме ги — потвърди Хемиш, без да мисли. — Но сега купуваме от друго дружество, дето е по-евтино.

— А! — каза неволно Дънкан.

— Освен това — продължи колебливо и стеснено едрият селянин, като чувстваваше, че трябва да даде по-подробни обяснения,

— трябваше не само да купя лекарства, а и да продам някои от книгите на д-р Мърдок.

— Какво! — Дънкан погледна смаяно госта. После взе лулата си от камината и почна да я пълни. — Предполагам, че всичко е наред в Страт Линтън?

— Да — побърза да потвърди Хемиш. — Караме я горе-долу. Разбира се, господарят позападна малко напоследък. Животът не е лесен за седемдесетгодишен човек.

— Трябва да си вземе помощник.

— Помощник! — повтори Хемиш, като изкриви устни. — Смени четирима за шест месеца.

— Защо? — запита бързо Дънкан.

— Защото се мотаеха насам-нататък — усмихна се добродушно Хемиш, — не искаха да ходят на нощни посещения при болните, изпотрошиха мотора на колата, предписваха погрешни лекарства. Господарят щеше да полудее от тях, докато най-последно изгони и четиримата един след друг — той помълча. — Не намерихме човек както трябва след вас, докторе.

Дънкан рязко драсна клечка кибрит.

— Все ще се намери някой подходящ. Познавам мнозина способни младежи. Ще намеря някой и ще ви го пратя.

Уискито бе развързало езика на Хемиш.

— Безполезно, д-р Стърлинг! Клиентелата сега не може да се повери на помощник.

— Защо, за Бога? — Дънкан се обърна и почна да се разхожда из стаята.

— Защото — Хемиш си пое дълбоко дъх, — сега имаме противник. Има още един лекар — конкурент, доведен от Овъртън. Казва се Бейли. Заповядва му сладкодумният индустриалец. А в замяна той лекува хиляда и двеста работници в алуминиевите заводи и електрическата централа. Задължени са да се лекуват при него — щат не щат. Той е лекар на дружеството! Вие знаете, че старият доктор никога не вземаше хонорар, а получаваше парите си от картите за обществени осигуровки. Сега са му останали само дванадесетина карти. Казвам ви, че едва свързваме двата края!

Дънкан се спря развълнуван, като си представи ясно положението.

— Ще спечелим борбата най-после — каза весело Хемиш. — Както и да е, много се радвам, че ви видях, докторе. Мис Джейн ме помоли да ви кажа, че сте винаги добре дошъл, ако минете към Линтън.

При споменаването на Джейн лицето на Дънкан се помрачи още повече. Той си представи как се бори с трудностите, как ги посреща с ясна и спокойна смелост. Разбра, че не е престанал да я обича, а в същото време си припомни още нещо.

— Предполагам, че младият Ейгл ги навестява често?

— Да, да — потвърди с въодушевление Хемиш. — Алекс се навърта постоянно къщи. За него тя е всичко. От два месеца насам той е в Канада, но към края на годината го чакаме да се върне.

— Предполагам, че работите ще се пооправят тогава за Мърдок. И за Джейн.

— Сигурно ще се пооправят — усмихна се доверително Хемиш. — Алекс иска да се ожени за нея, както знаете.

След като Хемиш си отиде, Дънкан погледна скромните подаръци, изпратени по него от семейство Маккелви. Той си припомни бедната къщица на горския пазач през оная снежна нощ, когато бе спасил умиращата жена.

Това беше действителност, а в същото време беше чудо. „Господи, помисли той. Какво съм свършил оттогава?“

Но какво значение имаше сега тази отдавнашна драма в снеговете? Какво го интересуваха никого незасягащите злочестини на стареещия провинциален лекар? Той бе отстранил чувствата от своя живот. Бъдещето му зависеше от това безстрастие. Освен това, богатата сполучлива женитба щеше да тури край на затрудненията на Мърдок.

Три дни след посещението на Хемиш Дънкан видя д-р Овъртън, за пръв път след приема.

Тоя понеделник, към три и половина, той влезе в кабинета на Овъртън със свитък книжа.

— Ето ви резултата от изследванията на трима ваши болни, Овъртън — каза официално той.

Като вдигна изведнъж глава, Овъртън се поколеба, после реши да придаде на държанието си любезна пренебрежителност.

— Благодаря. Много любезно от ваша страна да ми ги донесете! Да не забравя, Стърлинг, носи се някакъв глупав слух, че сте кандидат за катедрата? Вярно ли е?

— Съвсем вярно — отвърна кратко Дънкан.

— Жалко — каза Овъртън, — че пак трябва да бъдем конкуренти — той вдигна любезно рамене. — Защото, най-последно, все един от двамата ще трябва да отпадне.

— Целя съображенията ви.

— Всъщност — продължи Овъртън, наглед логично, — аз мисля за вас, Стърлинг. Защо не запазите мястото, на което така добре изпъквате?

— И да не ви мътя водата?

— Именно! Според мен, вашите възможности тук, в собственото ви поле на дейност, са чудесни. Ако се откажете и продължите да работите в своята област, като не се намесвате...

— Вие ще ми дадете всички възможни улеснения и ключовете на царството небесно, когато станете шеф! — довърши подигравателно Дънкан.

Овъртън се изчерви:

— Опитвам се само да ви спестя едно неизбежно унижение.

— Ще го понеса.

— Ще има да понесете и много повече! — отвърна гневно възмутеният Овъртън. — Когато заема катедрата, ще се погрижа да получите това, което заслужавате! По-другояче ще се смеете, когато почнете да получавате заповеди от мене.

— Не съм получавал досега заповеди от вас и не предполагам, че ще получавам някога.

— Ще видим! — извика Овъртън, загубил вече самообладание. — А засега, не се опитвайте да ухажвате Маргарет. Случи се така, че тя е моя, а не ваша съпруга!

— Какво искате да кажете точно? — запита Дънкан.

— Каквото казах: от месеци вече я ухажвате.

— От внимание към съпругата си поне, трябва да вземете думите си назад, Овъртън!

— Да ме вземат дяволите, ако ги взема! — изрева Овъртън. — Всички знаем отношенията ви с жените. В Сент Андрюс целият град

говореше за отношенията ви с Анна. Мислите ли, че ще позволя същото да се повтори с жена ми?

Дънкан направи една стъпка към него.

— Признайте, че лъжете, Овъртън, иначе ще ви смажа ей сега!

— Не лъжа! Маргарет ми разправи сама всичко!

В същия миг в стаята влезе Маргарет. Тя се спря, сдържана и изящна, разбирайки ясно сцената, която прекъсваше. Без да обърне внимание на Дънкан, тя се усмихна любезно на съпруга си:

— Идваш ли вече за обяд, мили?

Овъртън извади кърпичка и изтри челото си:

— Идвам, Маргарет, ако нашият влюбен приятел няма нищо против.

Едва сега тя си даде вид, че е забелязала присъствието на Дънкан, поклони се студено и каза:

— Наистина, драги ми Донжуане, трябва да се погрижите повече за гардероба си!

— Така ли мислите, Маргарет?

— Така мисля, наистина — изсмя се весело тя. — Не можех да не забележа селския ви вид миналата вечер, на приема.

— Може би ще е по-добре да не идвам вече.

— Всъщност, аз самата не предполагам, че ще ви виждаме често тая зима. Аз възнамерявам да дам редица забави с оглед кандидатурата на Оуен. А при сегашните обстоятелства, едва ли ще желаете да бъдете там.

— Съвършено вярно — съгласи се той.

Тя оправи елегантната си шапка.

— Толкова съм заета. Откакто се откри тази вакантна длъжност за управител на фондацията! Всички мислят, че Оуен ще сполучи. Той е толкова популярен, наистина. Сигурна съм, че ще сполучи. Решила съм да му помогна, доколкото мога.

Като сложи весело ръка на ръкава на Овъртън, тя излезе от стаята. На Дънкан не се удаде да заговори. Явно бе, че е преиначила пред съпруга си случката на балкона. Знаеше, че сега тя ще работи заедно с Овъртън, като употреби всички средства да го изложи пред комитета и професор Лий.

На излизане от кабинета той се озова неочаквано пред едър мъж с мушама и мека шапка. Беше самият Почтен Джо.

— Здравейте, здравейте! — извика весело индустриалецът. Той бързаше и бе леко запъхтян. — Тъкмо човека, когото търсех! Дойдох да взема за обяд сина и снахата. Имате ли нещо против да дойдете с нас? — той беше особено любезен.

— Не днес, благодаря.

— Искрено съжалявам. А мога ли да поговоря с вас? Само една минута! Слушайте, докторе: между нас имаше недоразумения едно време. Но аз винаги съм бил ваш приятел. Помните ли разговора ни при язовира? Затова съм дошъл. От няколко месеца все се каня да дойда, но бях толкова отрупан с работа, че не можах да намеря нито минутка свободна. Сега идвам лично да ви предложа мястото... — той изрече това твърде важно — на главен лекар и хирург на Електрическото дружество за източните области.

— Доколкото зная, вие си имате лекар — каза бавно Дънкан.

— Да, имаме д-р Бейли! Но той не е човек от вашия ранг. Сега, когато дружеството вече започва работа, искам първостепенен лекар. И съм готов да платя за него! Хиляда лири годишно, всички хонорари по обществените осигуровки, а освен това и едно чудесно пакетче от привилегировани акции на дружеството.

Този нов пристъп беше толкова явен, щото беше оскърбителен. Почтения Джо се страхуваше, че Дънкан може да попречи на кариерата на сина му. Неизказано разгневен, Дънкан обърна гръб и влезе в отделението си, като остави Почтения Джо неподвижен и безмълвен в коридора.

Към края на ноември общественото мнение посочваше трима кандидати с най-големи изгледи за успех. Според реда на предпочитанието те бяха: д-р Овъртън, англичанинът Чайвърс, професор от Даръмския университет, и Дънкан.

Разгорещените спорове в самата фондация и между местната лекарска колегия за крайния резултат на избора минаха и в печата, където предстоящият избор се оповестяваше на първа страница като голямо събитие. Започнаха да се появяват снимки на Овъртън и на съпругата му с твърде убедителни обяснения:

„Главният кандидат за Фондацията Уолас“

или

„Д-р и мисис Овъртън, които ще бъдат отличени от фондацията“

Парите на Почтения Джо бяха в действие.

Скоро борбата стана по-яръстна. В една широко четена колона за градски сплетни на вестник „Ивнинг Трибюн“ се появи твърде прозрачна бележка под надслов „Д-р Лотарио“, където клеветнически се повтаряше клюката, свързала името на Дънкан и Анна в Сент Андрюс.

Дънкан беснееше, но си наложи самообладание и отмина пасквила, без да му обърне внимание.

Когато на следния понеделник клеветата бе повторена, в още по-възмутителен вид в „Морнинг Аргус“, той занесе вестника на Анна.

— Трябва да предприема нещо! — той се разхождаше из стаята, докато тя четеше. — Да го опровергая! Да разбия редакцията! Да набия Овъртън така, че да помни цял живот!

— Драги Дънкан, припомняте ли си едно прекрасно пакетче с писма? Ако не си го припомняте, аз ще ви го припомня!

Тя отвори писалището си и му подаде едно пакетче, свързано със светлосиня панделка. Бяха писмата на Овъртън до сестра Даусън.

— Не, Анна! Не можем да ги използваме! Много е гадно! Отказах вече да сторя това...

— По-рано нямаше смисъл! Или мислите да ги оставите да ви клеветят из целия град, без да им се отплатите! Казвам ви, че небето е дало тия писма в ръцете ни! Засега не ще предприемам нищо, ще ги оставим да тровят комитета с тая кал и едва в последната минута ще хвърлим бомбата в увеселението!

— Господи! — извика той. — Та това е истинско убийство!

— Бих могла дори да доведа и сестра Даусън. Аз винаги се старая да не загубя следите ѝ. Сега тя е в общата болница в Глазгоу.

Чувствата и към милия д-р Овъртън не са много нежни.

Той бавно стисна ръката ѝ.

— Добре, Анна! Казах ви, че съм затынал до шия в тая борба за катедрата. Мога да газя в калта заедно с другите!

От тоя ден той почна да подготвя по всички линии успеха си. Засили дейността на отделението си, като работеше от ранна сутрин до късна вечер. През декември обнародва в „Медицински вестник“ със забележителен успех втората си монография „Съживяване на нервната клетка“.

Но все още отказваше да почива на лаврите си. При все че ненавиждаше сухата техника на своите изследвания, светкавично написа нов труд: „За патологията на мускулната несъгласуваност“. След напечатването на студията в „Научния летопис“, той се зае трескаво да потвърди теорията си.

В един дъждовен декемврийски следобед, на мръкване, когато светлината и топлината в отделението бе закрыта от спуснатите щори, Дънкан вдигна глава от писалището си и видя пред себе си професор Лий.

— Извинете ме, сър — каза той, — не чух кога сте влезли.

— Не се извинявайте! Дойдох просто да ви поканя на вечеря.

— На вечеря ли? — попита изненадано Дънкан.

— Да, у нас, тази вечер, точно в седем часа — очите на спокойния старец намигнаха. — Доколкото разбрах, напоследък сте отсъствували от много приеми. Поне аз не съм ви виждал ни веднъж в дома на мисис Овъртън.

— Не, сър — наведе глава Дънкан.

— Странно за такъв „ухажван мъж“, нали, Стърлинг? — подхвърли Лий. — Създадоха ви голяма слава чрез местните вестници. Дънкан се изчерви.

— Така! — професорът потърка леко ръце. — Значи, довечера у дома няма да има жени — ще бъдем само мъже! Искам да се срещнете с членовете на Комитета. Вие вече познавате д-р Инглис, освен него ще бъдат и съдията Ленци, професор Брандт, Джибсън и аз.

Зад поканата и приятелския тон не можеше да не се съзре значението на това внимание.

— Много мило от ваша страна, сър! Трогнат съм и разбира се ще дойда!

— Господи! — кимна старецът. — Предупреждавам ви, че ще има голямо любопитство към отговора ви на някои скорошни намеци. Пригответе си подходяща лъжа!

— Ще предпочета да кажа истината, сър.

Лий се засмя.

— Да не забравя — миналата нощ прочетох втората ви монография. Много сполучлива.

След като Лий си отиде, Дънкан седна на канапето. Мислите му радостно летяха. Той почти не чу, когато вратата се отвори пак и Анна влезе, с шапка и мушама.

— Забравихте ли, че довечера отиваме на опера?

— Ще трябва да отидете сама, Анна. Зает съм.

Тя се намръщи и седна на облегалото на канапето.

— Слушайте, Дънкан — каза тя с особена съкрушеност и с уважение, каквото се промъкваше напоследък в отношенията ѝ към него, — известна ми е вашата мрачна упоритост и шотландска решителност. Но, драги приятелю, когато ви накарах да се кандидатираме, аз не предполагах, че ще се погубите! Нямам полза от смъртта ви.

— Не се тревожете — жив и здрав съм!

— Да, но страните ви са хлътнали, а слепите ви очи са посивели. Не правите никакви упражнения. Ако не дойдете на опера, трябва да отидете на голф или тенис... — гласът и замря, недоверчив, странно майчински.

Той я погледна изпод вежди, като се чудеше какво я е прихванало.

— Голф! Тенис! Господи, Анна, в ума ми има много по-важни неща! — той я погледна косо. — Например, вечеря с професор Лий.

— Какво?

Тя стана изведнъж.

— Шефът беше тук преди пет минути — той помълча. — Беше твърде любезен — пошегува се с печалната кампания на нашите приятели. И ме покани на вечеря с членовете на комитета.

Никога досега той не бе я виждал толкова развълнувана. Гласът ѝ трепереше.

— Не разбирате ли, какво значи това? — тя говореше почти несвързано. — Всичко е ясно като бял ден: Лий желае вие да го заместите. Чувствах, че той ви обича. Ако използвате внимателно козовете си... — тя повиши глас: — Сигурно ще искат да узнаят от вас нещо за клеветническата кампания. Изострете любопитството им до крайния предел. Когато ви поднесат вино след вечерята, проявете колебание. И, най-после, покажете писмата до Даусън.

Той кимна мрачно.

— Случаят е посочен от Бога.

— Gruss Gott! — възкликна тя. — Да бих могла да зърна отнейде лицата им! Ще бъде хубава изненада! Вие вече сте на катедрата!

— Чакайте, Анна! — каза рязко той. — Още не съм там!

Но не можа да я накара да млъкне. Тя продължи да говори възбудено, като го поздравяваше и се разхождаше из лабораторията. Все пак, той се отърва най-после от нея и можа да продължи работата си.

Като се прибра у дома си, Дънкан имаше половин час, преди да дойде време да се приготви за излизане в дъждовната нощ. Той се отпусна в креслото пред запалената камина, изпи чаша уиски, взе вечерния вестник и почна да го прелиства небрежно, докато изведнъж погледът му падна на следните новини:

ЗЛОПОЛУКА В СТРАТ ЛИНТЪН

„Поройните води, придошли вследствие последните силни дъждове, причиниха днес след обяд злополука в новопостроения язовир на хидроелектрическата централа на Източното дружество. Напорът на придошлите води в езерото е причинил смъртта на пет души и е наранил седем. Д-р Мърдок, повикан на местопроизшествието, за да помогне на д-р Бейли, лекар на дружеството, е бил ударен от паднал блок зидария. Предполага се, че е тежко ранен...“

Ужасен, Дънкан прочете два пъти съобщението. Мисълта му се върна към първата нощ, когато провинциалният лекар се бе сприятелил с него, прелетя през десетте години приятелство и отчуждението им. А сега Мърдок бе ранен от паднал блок зидария... и то тежко ранен...

Дънкан скочи. И забрави приетата покана за вечеря у д-р Лий. От съзнанието му беше изчезнало всичко, освен вестта за злополуката с Мърдок. Той погледна часовника. Колата му беше в съседен гараж. В девет часа би могъл да стигне в Линтън.

Дъждът се бе засилил в истински порой, така че докато летеше из потъналата във вода околност от двете страни на колата се стичаха същински реки. При замъглената светлина на фаровете той виждаше навред доказателства за продължителни валежи: в наводнените поля, в пълните с вода ровове и реки, които бучаха под мостовете.

Скоростта на неспокойното пътуване като че облекчаваше напрежението му. Наближаваше вече целта си. Изведнъж в тъмните води калникът на колата се удари о една жълта преграда насред пътя, край която някакъв човек му даваше отчаяни знаци да спре. Само по чудо той можа навреме да се отдръпне.

Пазачът се приближи до прозореца на колата със своята мазна мушама.

— Къде сте тръгнали в такава нощ? Трябва да обърнете колата назад! Не може да продължите!

— Защо? — попита Дънкан, при блясъка на факлата, която пазачът държеше.

— Защото шосето за Страт Линтън е наводнено. Язовирът може да се отприщи всеки миг.

Дънкан не възрази, но докато другият говореше, безшумно пусна мотора. Колата тръгна, като събори дъсчената преграда и отхвърли встрани препречените дъски.

Пътят, макар и силно наводнен, не беше непроходим.

На Дънкан хрумна изведнъж да отвори радиото. И веднага чу новините, които го интересуваха.

„Заплахата за Страт Линтън — съобщаваше безстрастният глас на говорителя, — е по-сериозна, отколкото се предполагаше отначало. Няма изгледи за спиране на дъжда, а разрушенията в новите хидроелектрически и алуминиеви юзини край езерото Линтън

изглежда, че се разширяват. На мястото вече са пристигнали спасителни команди. Според мистър Джозеф Овъртън и други чиновници на дружеството, положението е в ръцете на работниците, но все пак в областта е прекратено движението, а жителите в долината са посъветвани за всеки случай да напуснат временно жилищата си.“

Гласът стана по-сериозен:

„Току-що получените сведения гласят, че броят на убитите досега е петнадесет души. Д-р Мърдок, от Страт Линтън, затрупан от съборена зидария, докато се опитвал да измъкне един ранен, е ранен по-тежко, отколкото бе първоначално съобщено. Има опасения, че положението му е безнадеждно.“

Дънкан натисна газта. Колата забръмча. След десетина мили той навлезе в познат страничен път, като отмина две чифликчийски платформи, натоварени с покъщнина. След още пет мили беше вече в село Линтън. Той спря пред къщата на доктора и скочи от колата. Дъждът го плисна като из ведро. Улицата беше пуста.

Рета, с шапка и палто, го въведе вкъщи.

— Къде е д-р Мърдок, Рета?

Тя вдигна към него разтрепераното си, разплакано лице.

— Оставили го в централата, д-р Стърлинг.

— А мис Джейн?

— И тя е там — момичето помълча. — Всички заминаха. И аз заминавам.

Тя хукна надолу по улицата.

Като се озова пак навън в дъждовната нощ, Дънкан не можа да види никого, докато най-после, откъм ъгъла, зави слаба, самотна фигура. Дънкан извика облекчено:

— Маккелви!

— Д-р Стърлинг!

— Господи! Колко се радвам, че те виждам, човече! — Дънкан сграбчи ръката му. — Трябва да отида до централата!

— Невъзможно — отвърна решително Маккелви. — Пътят е отнесен.

— Но аз трябва да отида там! Не разбираш ли, човече: горе е д-р Мърдок. Трябва да отида при него!

Маккелви поглади мършавата си, мокра брадичка.

— Добре — каза най-последно той. — Но по шосето не можете да стигнете. Може би — само може би — има още възможност да ви превода през Бен.

И двамата влязоха в колата. Дънкан пушна мотора.

Маккелви го насочваше из непознат, лъкатушеш и каменлив път, който се изкачваше по източните склонове на височината, после свиваше вляво. Като се изкачиха на половината път, стигнаха до едно място, където колата вече не можеше да се движи. Маккелви скочи и, без да продума, тръгна пеш.

Трябваше да се борят с мокри борове, кална почва и остри камъни, като полувървяха, полупълзяха по острите, стръмни скали. Ръцете на Дънкан бяха издраскани и изтръпнали.

Издраскани, окървавени, запъхтени, те стигнаха най-последно до върха. Изправен срещу вятъра и суграшицата, която валеше тук, втренчил притворените си очи в тъмнината, Дънкан разбра, че са стигнали до брега на езерото.

— Лодката е наблизо — викна Маккелви, като сви тръбообразно ръце, за да бъде разбран сред рева на вълните и воя на вятъра в гората.

На стотина ярда по-далеко те намериха край брега плоскодънната рибарска лодка. Нагазиха дълбоко във водата и скочиха в лодката. Маккелви я отвърза и двамата взеха по едно гребло. Дънкан почна да гребеше с облекчение. Езерото беше бурно, вълните преливаха през стените на лодката. Наоколо беше непрогледен мрак.

Докато гребеше, пазачът се оглеждаше от време на време наоколо, като се мъчеше да надуши по вятъра накъде отиват. Пътуваха вече доста време, когато Маккелви изведнъж престана да гребеше, наведе се и внимателно се послуша.

— Чувате ли? — запита след малко той.

Над рева на вълните се долавяше глухият тътнеж на водопад.

— Язовирът — каза със странна загриженост Маккелви. — Господ да ни е на помощ, ако попаднем в отприщените му води!

Като насочиха лодката по посока на вятъра, те почнаха да гребат с удвоени усилия. Тътнежът приближаваше. Но почти в същата минута, когато той стана непоносимо оглушителен, лодката се удари шумно о невидимия бряг, Маккелви скочи, напрегна здравите си плещи, дръпна я и я измъкна на брега.

Зад полуострова, който заграждаше малкия залив, някакво мъгливо сияние се очертаваше над близкия хоризонт. Придружен от Маккелви, Дънкан тръгна бързо нататък, по ниския ръб на брега. Пред тях, над равнината пред централата, осветена от неясната червеникава светлина на нафтови фарове, изпъкна гледка, която смрази Дънкан.

На фона се издигаше голата постройка на алуминиевите заводи с новата електрическа централа и безредна смесица от хангари и канцеларии. Около сградите се тълпяха работници и селяни — тъмни, неподвижни фигури. Отпред беше язовирната стена, дъгообразна бетонна постройка, заздравена с високи подпорни кули.

През отприщените шлюзи кипеше и се спускаше в мрака към долината пенлив порой, а от горния край на стената бучеше водопад, двеста стъпки висок.

Но скоро се показа нова, по-зловеща гледка — широк, зеещ процеп по гладката повърхност на язовирната стена, на не повече от тридесетина ярда от по-близкия бряг. През тоя процеп водата се изливаше с адска сила и тътнеж, като непрестанно откъртваше нови късове бетон от ръбовете на отвора.

Обзет от нетърпение да стигне по-скоро до Мърдок, Дънкан бързаше напред, когато наблюдателите трепнаха изведнъж от някакво ново вълнение. Дънкан се обърна навреме, за да забележи новата катастрофа.

Процепът в пробитата стена бавно се разширяваше, разсичан сякаш от невидима, исполинска ръка. Огромни късове бетон хвърчаха из въздуха като тежки снаряди излизащи из дулата на чудовищни оръжия. Язовирната стена бавно потрепери в тоя участък, смъкна се и се огъна. И почти веднага, като някакъв хартиен модел, цялата постройка потрепери едва уловимо, наклони се, изпъкна навън и изчезна под кипящите води на освободеното езеро.

— Господи! — извика Маккелви. — Като че ли настана второ пришествие!

Дънкан остана за миг като гръмнат. После тръгна изведнъж сред тълпата, към главното здание на централата.

Зад спуснатите завеси на прозорците се движеха сенки. Той трепна, и сложил ръка на бравата, се поколеба. После си представи как самият Мърдок би влязъл в такъв случай, вдигна глава и влезе.

Известен брой членове на дружеството бяха във външната канцелария. Тук бяха Скот, преподобният Симпсън, юрисконсултът Лигът — всичките му някогашни врагове от общинския съвет в Ливънфорд. Пред писалището си, замаян, разбит, седеше Почтения Джо. При влизането на Дънкан той вдигна с глупав израз наведената си глава. Двата мъже размениха един-единствен поглед. Но за Дънкан това беше достатъчно, за да съзре чувството на срама и разорението в тия очи на победен, заедно с подлия страх на картоиграч, който е залагал живота на хората и е загубил в играта.

Дънкан отмина към съседната стая. Там най-после намери стария лекар на Страт Линтън.

Мърдок лежеше на гръб сред стаята, покрит с грубо тъмно одеяло. От едната страна на малкото импровизирано легло беше Джейн — бледа, измъчена, без сълзи. От другата — сравнително млад човек в черно сако и райе панталон, навярно Бейли, лекарят на дружеството.

Дънкан се приближи на пръсти към леглото. Винаги руменото лице на стария лекар бе восъчнобледо. Неподвижността му в това пълно безсъзнание беше страшна. Под шията бе вмъкната малка възглавничка с пясък. Като видя тази възглавничка, Дънкан погледна другия лекар и каза тихо:

— Аз съм д-р Стърлинг от Единбург. Гръбнакът... ли?

Д-р Бейли, чието тревожно и нерешително изражение свидетелствуваше за прекараното през тоя ден напрежение, направи безпомощно утвърдителен знак.

— Да, гръбнакът, където паднаха камъните — той потрепери. — Счупен е вратният прешлен. Хълбокът също е изкълчен. Има и няколко счупени ребра. Засегнати са сигурно всички кости. Предполагам, че трябва да има вътрешен кръвоизлив.

— Какво направихте?

— Всичко, което можах — умореният млад лекар се държеше отбранително. — Топли бутилки. Неподвижност. Невъзможно е да се промени положението му, защото гръбначният стълб ще се счупи. Какво друго би могло да се стори? — промълви той. — Докторът е почти свършил вече.

Дънкан потрепери, като забеляза изведнъж, че д-р Мърдок отвори очи. Някогашната насмешливост блесна в тях, докато старецът прошепна с мъка:

— Не изливайте адския си гняв над д-р Бейли! Той е прав: аз свършвам.

— Не говорете така!

— Умиращите могат да говорят както им е угодно — продължи Мърдок. — Сигурно разбирате, момко, че тоя стар Адам е виждал и по-добри дни.

Дълбоко ридание разтърси отпуснатите рамене на Джейн. Тя отвърна глава.

— Шт, девойче! Не видях, че си била тук! Страшно тъмно е в тая стаичка. Дай ръка, пиле, и не плачи.

Дънкан се наведе тревожно над леглото:

— Велики Боже! Не може да се предадете така лесно, човече! Пуснете ръката на баща си, Джейн! Пуснете я, казвам ви! И ни оставете сами с него!

Момичето стана и излезе от стаята с несигурен ход. Дънкан веднага коленичи на мястото ѝ и каза дрезгаво, в самото ухо на стария лекар:

— На жена ли се обърнахте на старини, Мърдок? Къде ви е смелостта? Чувате ли ме?

— Оставете ме да издъхна, момко — прошепна Мърдок.

— Никога няма да ви оставя да издъхнете — отвърна, без да мисли Дънкан. — Съвземете се, за Бога!

Той отметна одеялото и с бърза, опитна ръка опипа ранения. Бейли бе поне добър диагностик.

Докато пръстите му се бавеха при повторния преглед на счупения прешлен в основата на черепа, мисълта, работеща с отчаяна скорост, преценяваше силата на жизнената нишка, която още задържаше стареца в света.

Дори без напомнянето на д-р Бейли, Дънкан знаеше опасността от променяне положението на Мърдок. Всяко несръчно движение би довело веднага до прекъсване на гръбначния стълб от островърхия прешлен и би причинило моментална смърт.

Трябваше да се действа веднага, в дървената канцелария-барака, без помощта на опитни сестри, без възможностите и средствата на съвременна операционна зала. Механическата сила бе напълно изключена, оставаше само човешката сила.

Той стана решително, намислил вече какво ще прави. У него се пробуди някогашната вродена упоритост, съзнанието за изкуството да лекува. Той се наведе над стария лекар, почна да намества счупените кости, да освобождава притиснатите гръбначни нерви, да изправя изкривените кости, да отстранява смъртоносния натиск над гръбначния стълб.

Изведнъж той се обърна бързо към Бейли:

— Имате упойка, нали? Ако обичате, да ми я дадете! — после се наведе: — Ще направя ужасен опит, Мърдок — той помълча, после добави с груба сериозност: — Ще се борите ли? Или ще ме оставите да се проваля?

Старият лекар изкриви устни в призрачно подобие на усмивка. И прошепна:

— Винаги съм бил готов да се закълна, че имате дарбата да убивате хората. Припомнете си... когато не се събудя... че съм бил прав.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

След пет седмици светло януарско слънце изгря над планините и над възкръсналия живот в Страт Линтън. Здравите каменни жилища бяха запазени. Следи от височината на водите по измитите стени, няколко изкъртени огради, счупени прозорци и повредени капаци на прозорци, които бяха на поправка, отнесена част от шосето с парен валяк край него — това бяха единствените останали следи от страхотното наводнение.

„Ще имаме чудесно време“, помисли кметът Дъгал, като подаде нос на вратата си и предпазливо подуши въздуха.

По улицата минаваше друг виден чиновник, началникът на пощата Мърей. Двамата мъже се погледнаха сдържано, без да се поздравят и продължиха пътя си по средата на улицата.

Отначало те не си продумаха. В тия северни области мълчанието е признак на достойнство. Най-после кметът се обади:

— Видях тази сутрин в „Хералд“, че нашият приятел, Почтения Джо, е подал заявление за обявяване в несъстоятелност.

— О! — началникът на пощата, малко по-млад мъж, не можа да сдържи задоволството си. — Свършено е с него! Господ да е на помощ на ония, които са вложили пари в предприятието му!

— Винаги поддържах, че тоя негов язовир е прокълнат от съдбата! — забеляза кметът. — Разбира се — добави той с вродена прозорливост, — не казвам, че язовир както подобава, построен здраво от почтено дружество, не би бил от голяма полза за околността, стига да не се изроди в смрадливи алуминиеви заводи! Трябва да имаме нещо едновременно красиво и полезно — той замълча многозначително. — Всъщност, трябва да ви кажа, началник, че такъв план вече се обмисля. Сър Джон Ейгл и синът му, пасторът, с неколцина други, са се сдружили и дружеството ще бъде образувано към Свети Мартин.

— Така ли? — възкликна началникът. — Е, сър, право е казано: „Всичко идва за този, който умее да чака!“

Когато минаха покрай главната кръчма „Линтън Армс“ държането им видимо се промени. Кметът погледна мрачно посипаното със слама шосе, което се простираше пред тях, пощенският началник погледна полузатъмнените прозорци в къщата на лекаря. И двамата млъкнаха.

— Завесите още не са вдигнати — каза тихо началникът. — Добре си изтегли, горкият Мърдок!

— Повече от месец, откакто лежи така — каза тъжно кметът. — Никога няма да забравя деня, когато го свалиха от фабриката — прострян в безсъзнание на носилката.

— Казват, че седмици вече не е отворил очи. Просто си лежи унесен. Ех, велики Боже! Страшно е да се проточи такъв край!

Докато наблюдаваха, към тях се присъедини учителят, пощенският чиновник, старата мис Бел с избелялата си пелерина, дошла да отвори галантерийния си магазин. Скоро се събра малка, мълчалива групичка.

— Толкова хора спаси тоя човек на времето си — каза тъжно учителят. — Тежко е да го гледаме, че си отива така.

Мис Бел поклати скръбно глава:

— Жестоко е, просто, да се продължава агонията му.

— Да — съгласи се пощенският началник, — по-човечно би било да го оставят да си умре и да му се свършат мъките.

— Не сме съдници над живота и смъртта, началник! — каза провлечено кметът. — Д-р Мърдок бе голям приятел на нашето село. И Бог ще си го прибере, когато и както пожелае.

Кметът се поклони леко, с което даде знак, че събранието се разтуря. Всички се поклониха и продължиха пътя си.

В угнетително тихия дом се отвори врата. Дънкан излезе из стаята на болния. Той беше необръснат, дълбоки бръчки от умора се виждаха под очите му. Прекарал бе по-голямата част от нощта край леглото на Мърдок, където преди миг го замести Джейн. Това бдение, едно от многото, го бе напълно изтощило.

Той опря ръка о стената и облегна глава на нея.

Колко горд се чувствуваше след дългите усилия в бараката, когато сполучи да намести счупените кости и да запази слабата

искрица живот у болния! И как буквално се сгромоляса, когато настъпи тази фатална продължителна кома, от която като че ли само смъртта щеше да отърве нещастника!

Той бе прекарал в Линтън пет безкрайни, съкрушителни седмици, без да се върне ни веднъж в Единбург. Съзнанието му смътно долавяше миналото съществуване, работата му във фондацията, задълженията и възможностите, които му се откриваха там. Все пак за него всичко бе свързано със задачата да вдигне Мърдок. А всичко, което бе сторил, и всичко, което можеше да стори, изглеждаше напразно.

В тишината на дома се чу глухият звън на телефона.

Той чу Рета, която стъпваше на пръсти, за да отиде да се обади, после въздъхна, стана с усилие и слезе.

— За болен ли, Рета? — запита той.

— Не, г-н докторе. Пак от Единбург. Непрестанно ви търсят оттам. Но аз отговарям както ми казахте — че не можете да се явите.

— Много добре — кимна той. — Ако се обадят пак, ще отговориш същото.

Обиколката му тази сутрин не беше много тежка. След оставката на Бейли цялата клиентела легна върху Мърдок, но той беше на легло и само при най-тежките и неотложни случаи хората търсеха медицинска помощ.

При последния си болен, след като беше предписал вече лекарства, Дънкан бе изпратен до вратата от домакинята. Тя го погледна с дълбока загриженост върху честното си селско лице, после зададе постоянния въпрос:

— Как е д-р Мърдок днес?

— Добре, доколкото е възможно — отвърна механично той.

— Мислите ли, докторе, че ще може да оздравее?

Нещо го накара да издаде скритата си мисъл.

— Не вярвам — каза той, — но Бог ми е свидетел, че правя всичко възможно.

— Всички знаем това, докторе — кимна бавно тя. — И вярвайте, за нас това е достатъчно.

Докато отиваше към селото, тази простичка похвала остана в сърцето му, топла и насърчителна, слаб таен лъч в мрака на неговото отчаяние.

Когато се прибра, часът минаваше един. Пред къщата на Мърдок се виждаше голяма, затворена наемна кола. Изведнъж той сви устни. Разбра какво означава присъствието ѝ, още преди да влезе и да види Анна, която нетърпеливо пушеше в малката амбулатория.

— Е добре, Анна — поздрави я спокойно той, — мисля, че ви бях казал да не идвате! След толкова телеграми и телефонни разговори, предполагах, че сте разбрали!

— Но вие не отговаряте на телеграмите, нито се явявате на телефона, когато ви търсят — тя смачка нервно цигарата си в пепелницата. — Можете ли да ме укорите, че желая да имам прекрасното удоволствие да поговоря съвсем откровено с вас?

Той вдигна рамене и влезе в малката лаборатория в ъгъла. Изправен там, пред малката масичка с пропукан умивалник, той почна да приготвя, с малкото лекарства наредени по лавиците, най-простите церове, които бе предписал на пациентите си сутринта. Това като че отне и последните останки на самообладанието ѝ.

— Съвършено ли сте полудели, Дънкан — извика тя, — да пригответе разни оцветени течности в тая жалка дървена барака, когато можете да работите в собствената си лаборатория?

— Тия оцветени течности имат свойство, което вие не разбирате.

— Какво свойство? — прекъсна го рязко тя.

— Вяра — отвърна спокойно той.

Тя го погледна яростно и презрително.

— Вие наистина сте обезумял! Рискувате цялото си бъдеще, за да продавате митологични ценности на зяпнали от учудване селски пациенти.

— Възможно е — отвърна рязко той. — Но аз имам и друг пациент, който е горе.

— Зная. Видях го вече. Да, няма защо да ме гледате така! Позволих си да го прегледам във ваше отсъствие. И ви казвам, че напразно губите времето си!

Той трепна, като че ли тя бе изрекла собствената му смъртна присъда.

— Мнението ви е напълно естествено.

— То е безпристрастно, научно мнение. Този нещастен старец има мозъчен оток и е готов за гробищата. Всичката вяра, която ще му впръскате, няма да промени съдбата му.

— С какво право говорите така?

— С правото на учен — и ваш приятел. О, зная какво сте направили — сглобили сте гръбнака, поддържате живота на тоя човек с изкуствено хранене, бдите над него денонощно. Това е безспорно похвално. Но е безполезно, напълно безполезно! Най-доброто нещо, което можете да сторите за него, е да излезете и да му поръчате надгробен камък.

Ръката, която държеше малката мензурка леко трепна.

— Жестока жена сте, Анна — каза той.

— Можем ли да бъдем други в нашата професия? — гласът ѝ потрепери. — Послушайте ме! И постарайте се да погледнете на нещата разумно — поне тоя път! Достатъчно глупаво бе да загубите златния случай да вечеряте с членовете на комитета. А отсъствието ви от отделението през петте седмици непосредствено пред избора, като давате възможност на всички да ви изпреварят, е просто самоубийство. Няма защо да ви казвам, как Овъртън използва това. Постарах се да сторя всичко, каквото можах — обясних на професор Лий признателността, който ви задържа тук, използвах тази страна на въпроса пред комитета — докато се изморих. Сега... — тя помълча — обясненията са вече безполезни. Кандидатите ще трябва да се явят утре. Разбирате ли? Съобщението е в стаята ви. Изборът ще се състои утре, в три часа — тя наблегна на всяка дума, като че разказваше на дете. — Трябва... трябва да бъдете там! Във фондацията, утре в три часа!

Той запуши едно стъкло с лекарство, сложи му етикет и го остави на лавицата. После каза бавно:

— Разбира се, ще се постарая да дойда. Но не мога да обещаая, защото, ако дойда, ще ме задържат — ще бъда буквално погълнат. А вие знаете, че съм решил да остана тук, така, както сам Мърдок би стоял в такъв случай — докрай.

— Докрай! — тя прехапа гневно устни. — Не ви ли казах, че това е безсмислица... от страна на един вещ патолог...

— Има неща в лекарската професия, които не се намират в епруветките — каза той, като се обърна. — Едно от тях е: не изоставяйте болния си — до последната минута!

— Сантиментален глупак! — тя беше ядосана повече от всеки друг път. — Ако мислите да спорите по тоя начин, не трябва ли да си

припомните, че имате задължение и към мене? Вие, с всичката си вяра, надежда и милосърдие, с всичките си понятия за признателност? Защо не ми се отплатите за това, което съм сторила за вас?

— Готов съм по-скоро да ви върна ръката си — каза бавно той, — отколкото да пожертвувам заради вас живота на Мърдок!

Гласът ѝ изчезна изведнъж.

— Само това ли можахте да ми кажете, Дънкан, след толкова години съвместен труд?

Той я погледна недоумяващ.

— Искам да кажа — продължи нерешително тя, защо трябва да се караме? Това е наистина тежко!

— Странна забележка от ваша страна!

— Може би съм странна! Нито вие, нито аз самата, може би, зная колко съм странна. Казвате, че съм сурова. Само един Бог знае доколко през последните месеци съм станала слаба, по-слаба дори от вашата глупава Маргарет.

Тя наведе очи, но изведнъж ги вдигна изпълнени с неугасим копнеж.

— Понякога ние се надсмиваме над това, по което най-много копнеем. Но най-после настъпва ден, когато не можем вече да го отречем, когато огънят не може да бъде потушен. Отдавна вече сме заедно, Дънкан! И двамата сме жестоко засегнати от съдбата. И двамата имаме обща цел, която ни свързва. Всичко, което ви засяга, невероятно силно засяга и мене. Бих могла да кажа почти — гласът ѝ трепна, — че ви обичам. Нима не можем да сторим нещо за бъдещето си? Говоря глупости може би! Но вие имате толкова голямо значение за мене! А сигурно и аз знача нещо за вас!

Той отвърна поглед и каза с мъка:

— Ценя приятелството ви повече от всичко, което ми е останало в света!

За миг тя остана неподвижна и безмълвна. После стана, като закопчаваше несръчно дрехата си.

Лицето ѝ бе пак спокойно и безстрастно.

— Няма защо да продължаваме този разговор и аз обещавам, че никога няма да го подновя. Но вие ще дойдете утре! Това трябва да смятаме за решено. Остава още едно нещо — писмата на сестра Даусън.

— Не, Анна — поклати глава той, — няма да ги използвам.

За миг тя като че ли щеше да избухне пак.

— Утре ще има време да се помисли за това. Ще ви посрещна във фондацията в три часа! Да не забравите!

— Не. Но може би няма да дойда.

— Ще дойдете — отвърна тя. — Вие имате достатъчно честолюбие, както и аз, за да не пропуснете случай, от който зависи цялата ви по-нататъшна съдба. Довиждане — до утре.

Тя кимна с някогашната си твърдост, с все същата хипнотизаторска искра в погледа. И си отиде.

На следното утро Дънкан се пробуди с мъчително чувство на неспокойствие. Стаята му беше съседна със стаята на Мърдок. И по навик, още преди да отвори очи, той се послуша да долови някакъв звук в другата стая. Дочу, че местната сестра сменя Джейн от дежурството ѝ. Воден от смътното си безпокойство той стана, обръсна се и побърза да се облече. Рано сутринта трябваше да посети сериозен случай в горската станция Росуд, на тридесетина мили нагоре по долината. Но най-напред влезе да види домашния си пациент.

Когато влезе, сестра Гордън, пълничка, възрастна жена в избеляла синя блуза, с простичко, но съзнателно лице, над което десетгодишната служба в околията бе оставила своя отпечатък, бе почти свършила работата си около болния.

— Тази сутрин не е много добре, докторе — прошепна тя. — Струва ми се, че е много по-слаб.

Дънкан взе ръката на Мърдок, за да провери пулса, направи обикновения преглед и видя, че сестрата е права. Като прегледа листа, който бе оставила на масата, той написа наставленията си за през деня.

В долния етаж глътна набързо няколко хапки за закуска, отиде в гаража, извади колата и тръгна да обикаля болните.

Дълбоко угнетен, той разбра защо се нуждае от бърза и разсейваща дейност. Трябваше да избяга — от самия себе си, от Мърдок, от кризата, която обгръщаше и двамата.

Когато се върна, Джейн го посрещна в предверието, спретната в сивата си домашна рокля и свежа, въпреки бледността и тъмните кръгове под очите.

Той бе не само изненадан да я види — след като бе прекарала безсънна нощ — но почувствува и мъка от присъствието ѝ. Знаеше сега несъмнено, че я обича. Тази любов беше действителна, неотменна, неумолима. А не можеше да забрави връзките ѝ с младия Ейгл.

— Защо не почивате? — запита той, като направи усилие да срещне погледа ѝ.

— Не съм никак изморена — помъчи се да се усмихне тя. — Ще полегна може би, когато сестра Гордън се върне в един часа. Мислех, че ще трябва да обядваме рано.

Той нямаше никаква охота. Като се постара да изяде пилето, получи и чиния грозде, от отгледано в парник лозе.

— Опитайте го — настоя тя, — сър Джон Ейгл ни го изпрати от собствените си парници.

Той поклати глава. Името Ейгл предизвика повече от всеки друг път прилив на дълбоко огорчение в сърцето му. Сър Джон непрестанно пращаше цветя и плодове, и едните и другите излишни, мислеше Дънкан, за лежащия в безсъзнание Мърдок.

— Много е хубаво — тя изглеждаше разочарована от това, че Дънкан не иска да опита гроздето. — Много сме задължени на сър Джон.

— Предполагам — каза той. После добави, обзет от горчив порив: — Но не бих желал и аз да се чувствам задължен към него.

— Съжалявам. Той има винаги толкова добри намерения! — тя се поколеба, после направи усилие да продължи: — Каза ми, че ще се погрижи и за медицинска помощ за баща ми, ако бъдете принуден да си отидете.

Той я погледна, изненадан, че е могла да отгатне тайната му грижа.

— Виждате ли, вие не можете да останете завинаги тук. Ние сме ви безкрайно признателни за всичко, което сторихте досега — усмивката ѝ бе само бледо отражение на някогашната веселост. — А сега изглежда, че можете да сторите толкова малко вече!

Той вида ясно като посред бял ден, причината за безпокойството и старанието ѝ да се покаже весела. Анна бе говорила навярно с нея вчера и Джейн му отваряше сега вратата — връщаше му свободата.

В минутата, когато тази мисъл блесна през ума му, Хемиш почука и влезе, с шапка в ръка.

— Свалих куфара ви, д-р Стърлинг. Да го внеса ли вече в колата?

— Остави го за малко в хола, Хемиш.

Той изтръпна при мисълта, че в следващите няколко минути ще трябва да вземе решение, от което ще зависи цялото му бъдеще.

Когато Хемиш излезе той втренчи поглед в Джейн.

При все че признаваше себеотрицанието ѝ, изпитваше щуро желание да я нарани.

— Много любезно бе от ваша страна да уредите прощалния банкет с помощта на Ейгловци!

— Исках да ви дам възможност да стигнете в Единбург преди три часа — отвърна неуверено тя.

— Много добре обмислено, особено като се има предвид, че аз не се отличих много в лекуването на баща ви. Аз се провалих в тоя случай и вие знаете, че се провалих.

— Казах ви вече... — промълви тя.

— Че желаете да се отървете от мене — прекъсна я той. — Предполагам, че сте права. Не ви укорявам.

Той не можеше да разбере какво го кара да я оскърбява. Никога досега не бе обичал така, както обичаше в този миг. След седмици бдения край леглото на болния, след дни и нощи на надежди и страхове, тя бе придобила странно детински изглед. Все пак, той продължи почти въпреки волята си:

— Няма да остана там, където не съм желан — и като стана от масата добави: — Позволете ми да остана още пет минути и ще ви освободя.

В преддверието той видя куфара си: над него бяха оставени палтото и шапката му. През стъклото на входната врата можеше да види колата с Хемиш седнал пред кормилото. Спокойно щеше да стигне в Единбург към два и половина.

Той си представи завръщането си в големия град. Представи си драматичното пристигане във фондацията, посрещането на приятелите, провала на Овъртън. Не можеше да му позволи да спечели. Анна беше права. И веднага реши, че ще тръгне. Но нещо го накара да се качи горе, за да види още веднъж Мърдок.

Стаята на болния беше тиха и полутъмна. Мърдок все още лежеше на гръб, безпомощен, в безсъзнание, както бе лежал през тия пет седмици — жив мъртвец.

Да би могъл поне да отстрани унеса, да пробуди болния от тоя транс — щеше да бъде пак добре! Но не бе успял. В стаята беше толкова тихо, че той можеше да чуе ръчния си часовник, който бързо вървеше към часа на срещата. Казаха му бяха да си върви — умирацията нямаше да почувствува отсъствието му.

Но той продължаваше да стои. Не можеше да отдели поглед от засенчените очертания на лицето на Мърдок. Трябваше да стори нещо за него.

Само сегашното му настроение можеше да внуши на Дънкан толкова отчаяно средство, каквото намисли тогава. Той съзнаваше опасността. Потрепери, само като помисли за нея. Но трябваше да се опита пункция на мозъка. Ако не предприемеше нещо, щеше да настъпи неминуема смърт.

Той обмисли подробностите на лечението, като очакваше напрегнато пристигането на сестрата. Тя влезе безшумно, точно в един часа.

Докато сваляше палтото си, тя погледна лицето на Мърдок, после каза спокойно на Дънкан:

— Мис Джейн каза да ви напомня, че е време да тръгнете. Иначе може да закъснеете.

— Да, предполагам, че може да закъснея — отвърна остро той. — Бихте ли желали да сварите вода на спиртничето, сестра Гордън? А след това да стерилизирате инструментите ми, ако обичате?

Тя го погледна, после отново погледна Мърдок. И отиде да изпълни искането му.

— Всичко е готово, д-р Стърлинг — каза най-после тя.

Те обърнаха внимателно Мърдок на другата страна, с гръб към тях, изхабен скелет на същество, което е било някога човек. Отначало със спирт, после с пикринова киселина, Дънкан изчисти основата на черепа. Намазаното място се очерта жълто-зеленикаво над болезнената бледност на кожата.

Пръстите на Дънкан се движеха бавно в основата на черепа. Той почувствува срастването на счупените прешлени; то беше крепко и пълно. Като намери отстрани областта около дървото на живота, без да

вдигне показалеца си, той се наведе и взе трокара — куха игла с вътрешно ножче, блестящ малък меч, който трябваше да бъде забит в живата тъкан на гръбначния мозък. Най-малката грешка в посоката или разстоянието ѝ — той знаеше как бързо ще настъпи ужасният край! Сестра Гордън също го знаеше.

Като стискаше кожата на пациента между палеца и показалеца си, Дънкан заби трокара в отпуснатата плът. Почти цяла минута той трябваше да движи невидимото острие на инструмента напред-назад, като търсеше точното място за вмъкването му, но винаги срещаше съпротива. Нима нямаше да намери отвора?

Той затвори отчаяно очи, за да засили чувствителността на осезанието си. Опита се пак. Още веднъж. Най-последно извика с облекчение. Този път вече не се чувствуваше съпротива. Иглата се плъзна бързо напред. Намерил бе отвора на канала. И внимателно вмъкна иглата вътре.

Предпазливо, внимателно, той вкарваше иглата все по-дълбоко и по-дълбоко. Лицето му беше безжизнено, като маска. Той не действуваше като хирург, не се водеше от никакво ръководство. Служеше си само с дарбата, която Бог бе вложил в него. И продължаваше напред. Изведнъж почувствува, че иглата проби мозъчната ципа. Достигнал бе вече целта си.

Настъпваше минутата, която щеше да докаже дали е бил прав или е сгрешил, дали Мърдок ще оживее или ще умре. Той дръпна бързо ножчето от кухата игла.

Мигновено, с увеличено налягане, в иглата бликна гръбначномозъчна течност.

Но, при все че намесата му се оправдаваше по този начин, Дънкан все още не смееше да се надява. Струята се усили, вътрешният натиск бе очевидно много силен. И изведнъж от гърдите на Мърдок се изтръгна продължителна, слаба въздишка — първият звук, който устните му издаваха откакто беше изпаднал в кома преди пет седмици.

Сестра Гордън едва не изпусна съда, който държеше.

— Чувате ли, д-р Стърлинг? — прошепна тя.

Дънкан не отговори. Устните му бяха засъхнали и свити от очакване. Той не сваляше поглед от иглата. Течността капеше сега все по-бавно и по-бавно, докато най-последно съвсем спря.

Той бързо измъкна иглата, затвори мястото на пункцията с колодиум и пак обърна Мърдок по гръб. После почака, докато сестрата постави две възглавници под врата на болния, и сложи до ноздрите му стъкло с амонячна сол. Но без резултат.

Дънкан отново почна да се бори с отчаянието. Като се наведе над болния, той натисна силно с два пръста челото му — по протежение на надочните нерви — похват, с който си беше служил често, за да пробуди пациентите си след дълбока упойка. Отначало и това бе без резултат. После, докато усилваше натиска, се случи невероятното — Мърдок отвори полека очи.

Като че възкръсна мъртвец. Сложила ръка на устните си, сестра Гордън издаде сподавен вик. Въпреки това, старецът го чу.

— Какво не върви? — прошепна едва чуто той.

Дънкан се наведе, докато в ушите му звънтеше безгранична радост.

— Нищо — каза успокоително той. — Не се тревожете!

Мърдок с мъка обърна поглед към Дънкан:

— Още сте тук, значи — промълви той, при тая проява на някогашната привична насмешливост Дънкан едва не извика от радост.

— Моля ви се, д-р Мърдок — помоли сестра Гордън, — не бива да говорите много, трябва да почивате.

— Мисля, че доста време съм почивал — каза заплетено старецът. — Вдигнете завесите, моля ви се. Искам да видя малко светлина.

Дънкан изтича към прозореца и дръпна кордона на щорите. Сестрата, вълн от себе си, не позволяваше да я надминат. И побърза да поднесе на Мърдок чаша мляко.

— Какъв е този качамак? Мисля, бих предпочел малко говежди чай.

— Разбира се, разбира се! Ще се погрижа ей сега!

Дънкан побърза да се залови за тоя предлог, за да напусне стаята.

— Джейн! — викна той. — Джейн! Баща ви е по-добре!

Той помисли, че Джейн трябва да е в градината и изтича навън през главния вход, без шапка и по риза.

Нямаше я в градината, но на улицата, малко по-нагоре, беше обикновеното следобедно събрание на селяните. Там беше кметът, пощенският началник Мърей, чифликчията Блер, Хемиш и десетина

други селски първенци. Като видяха, че Дънкан се приближава към тях, те млъкнаха.

— Най-последно — каза съкрушено кметът, — Мърдок трябва да е издъхнал.

— Не, кмете — извика Дънкан. — Напротив: ще оздравее!

Всички го погледнаха, без да продумат.

— Наистина ли?... Вярвате ли, докторе?

— Разбира се! — изгърмя гласът на Дънкан. — Той дойде на себе си и преди една минута разговаряше с мен. Поиска говежди бульон.

Настана глъчка. Като пристъпи напред, кметът стисна ръката на Дънкан, изразявайки всичките си чувства в това силно ръкостискане. После се обърна:

— Робърт, тичай да разгласиш новината! А Хемиш да удари камбаната! Хайде, момко, тичай! А пък ние — влажните му очи изгледаха събраните, — нека възхвалим и благодарим на Бога!

Молитвата им звучеше в ушите на Дънкан, докато тичаше към къщи. Когато влизаше, камбаните вече биеха радостно, като разнасяха вестта из целия Страт Линтън.

— Джейн! — викна той, като мина през хола. — Джейн! Джейн!

Тя излезе от стаята на баща си, с преобразено, слабо, бледо лице. Той побърза към нея. Но, преди да успее да я достигне, тя изгуби свят.

Само след дванадесет дни в дома на доктора се забелязваше голяма промяна. Врати и прозорци бяха вече широко разтворени за ранното пролетно слънце. Пилетата тичаха и ровеха из задния двор, градината се бе раззеленила, а гласът на Рета, която пееше галска песен, долиташе весело откъм килера. Джейн беше в кухнята, усърдно заета с приготвяне на мармалад — най-любимото сладко на Мърдок.

Докато режеше портокалите и ги покриваше със захар в медната тава, лицето ѝ, при все че беше сериозно, изглеждаше щастливо.

Силно почукване на вратата я сепна изведнъж. Отначало тя помисли, че трябва да е баща ѝ, който въоръжен с бастун, сега беше на оздравяване в стаята си и не се стесняваше да тропа по пода с бастуна, когато поиска да я види.

Но не беше Мърдок, а някой друг, който тропаше на входната врата. Тя излезе, без да си даде труд да свали престилката си, и намери на вратата младия Ейгл.

— Алекс! — извика тя. — Върнахте ли се?

— Джейн! — той взе и двете ѝ ръце в своите, като че никога нямаше да ги пусне. — Пристигнах тази сутрин. Току-що научих какво сте преживели. И не можах да се стърпя да не дойда веднага.

— Винаги сте си такъв, Алекс! — усмихна се тя. — Колко добре изглеждате — загорял от слънцето, истински американец!

Той я погледна загрижено:

— Вие сте по-добре от всеки друг път, Джейн, само че сте по-бледа и по-слаба.

— Чувствувам се отлично — изсмя се тя на загрижеността му. — Трябваше да ме видите преди една седмица! Само че, млади господине — продължи тя, като освободи ръцете си, — мармаладът ми ще загори, ако не го погледна! Вървете горе да видите татко! А после, като слезете, ще ме намерите в кухнята!

Докато той тичаше по стълбата през две стъпала наведнъж, тя се върна при мармалада си. От време на време чуваше гласовете им. След половин час Алекс слезе при нея.

— Ей Богу! — заяви той. — Баща ви изглежда отлично! Не мислех, че ще го намеря и наполовината на това състояние! — той седна на масата, като я наблюдаваше, докато тя стриваше мармалада. — Струва ми се, Джейн, че вие дължите много на д-р Стърлинг!

— Да — отвърна спокойно тя.

— Доколкото можах да разбера — продължи с известно усилие той, — Стърлинг е останал тук и е спасил живота на баща ви, когато е трябвало да отиде в Единбург, за да получи катедра във фондацията. Знаете ли кой е бил избран за тая катедра, Джейн?

— Не зная. Не е съобщено още. Трябва да се знае, освен това, че д-р Стърлинг направи тази жертва, въпреки моето и на други лица настояване.

— Прекрасен човек! — Алекс помълча, като се намръщи. — Но... малко особен.

— Нима всички не сме малко особени, Алекс? — побърза да каже Джейн.

— Кога заминава?

— Предполагам, че не след много — тя беше навела поглед. — Виждате ли, той разбира, че татко вече не е годен за сериозен труд, затова чака да решим какво ще правим в бъдеще.

Ейгл скоочи от масата и се приближи към нея:

— Джейн, скъпа! Позволете ми да ви помогна в това отношение! Затова именно изтичах у вас! — в гласа му прозвуча дълбоко вълнение: — Позволете ми да поема грижите за баща ви и за вас! Омъжете се за мене, Джейн! Вие знаете — толкова често съм ви казвал това — че ви обичам!

Тя беше така неподвижна, той реши, че я е трогнал с доводите си. Но скоро поклати глава, като заглуши възраженията му със своето спокойствие. Той й се струваше толкова млад — не безхарактерен, но обикновен, незрял.

— Съжалявам, Алекс! Защото наистина ви обичам твърде много. Освен това и вие, и сър Джон сте били винаги толкова любезни, толкова добри към нас! Ако бях влюбена във вас... — погледът й бе овлажнял, когато го погледна. — Но не съм, Алекс! По-добре е да ви кажа веднага това! Съжалявам, драги Алекс!

В лицето му съзираше отчаяние. Но, докато го гледаше със съчувстваща скръб, Джейн не можеше да не почувствува, че той скоро ще се съвземе.

— Засмейте се, Алекс! Всичко това няма да изглежда толкова тъжно след шест седмици!

— По-вероятно е да кажете: след шест години!

Той остана още няколко минути. После, облекчен сякаш от изпълнението на своя дълг към благоприличието, той я погледна бегло и стеснително, сбогува се и побърза да си отиде.

След миг вратата се отвори пак. Тя вдигна глава, като мислеше, че Алекс се връща. Беше Дънкан, който се прибираще от обиколката си при болните. Той изглеждаше по-възрастен, по-прав и по-суров, с нова, спокойна самоувереност.

— Срещнах младия Ейгл — каза той, като я погледна настойчиво. — По скоростта на колата му човек би помислил, че са му подарили целия свят.

Тя се изчерви до корена на косите си при това погрешно тълкуване. Съзнанието, че се е изчервила я ядоса и увеличи смущението й, така че тя просто не можеше да проговори. Той я

погледна отново, уверен в погрешното си предположение. „Така е, значи“, помисли той.

— Бих желал да поговоря с вас по един въпрос, за клиентелата — продължи той. — Не бих желал да тревожа баща ви, но ако той желае — ще мога да я поема. Разбира се, аз ще върша всичката работа, а той ще остане просто като вещ съветник. Що се отнася до паричната страна на въпроса — това няма значение: ще се задоволя, с каквото и да е разрешение по тая точка.

Тя бе така смаяна, че не знаеше какво да отговори. Като видя непоколебимото му изражение, тя помисли: „Ето човекът, когото обичам повече от всичко и когото, същевременно, бих могла да уважавам!“ Смутена от самоукоряване, тя каза със запъване:

— Ако не бяхме ние, сега щяхте да имате голям пост в Единбург, където щяхте да бъдете знаменитост. По наша, по-точно по моя вина, вие загубихте катедрата във Фондацията Уолас. А сега, от състрадание и милост, ни предлагате нова жертва!

— Грешите! Вчера ми предложиха катедрата, но аз отказах.

Той извади едно писмо от джоба си и й го подаде.

Беше официално писмо, с което му се предлагаше шефството на фондацията.

— Те са знаели, значи — каза смаяно тя, — защо сте останали тук? Това е... чудесно!

Той взе писмото и го хвърли в огъня. После каза спокойно:

— Може би. Но не за мене.

— Какво искате да кажете, Дънкан?

— Вие казвате, че последните седмици са опропастили живота ми. Това не е вярно. Напротив, те възобновиха живота ми — показаха ми пътя, който трябва да следвам — той пое дълбоко дъх. — Откакто свърших, като се изключи краткия месец, прекаран някога тука, аз блуждаех в някакъв дълъг, тъмен подземен ход, тласкан от лъжливо честолюбие. Бях пленник на машините, бях престанал да бъда верен на себе си, превърнал се бях в подобие на останалите. Баща ви беше жив смъртник, Джейн! Какво можеш да сторя с монографиите, епруветките, кюретките, спектроскопите, електрокардиографите, галванометрите и така нататък? И те имат своето значение, безспорно! При все че това значение се преувеличава. Но моето място не е при тях. Аз не съм създаден за такава дейност. Аз желая да лекувам хората и зная, че

имам дарбата да ги лекувам. Желая да отивам по домовете им, да облекчавам страданията им, да ги връщам от прага на смъртта — с дарбата, която Бог ми е дал — той помълча, после продължи, вече спокойно: — Що се отнася до Страт Линтън — аз просто съм влюбен в него! Тия честни хора са от моята среда! Обичам и живота на открито. Нека другите пазят градовете за себе си! Аз искам само едно — да остана тук!

— Значи — каза неуверено тя, — ще останете тук?

— Да. По тоя начин, между другото, ще изплатя още един дълг. Ако аз се оттегля, катедрата ще бъде дадена не на Овъртън, а на Анна. Да, при все че е жена! Уважават способностите ѝ. Това ще бъде отлично за фондацията, както и за нея — той се поколеба. — Така че аз ще остана тук, за да потанцувам на сватбата ви. Какъв простак съм — трябваше да ви честитя! Добър момък е този Алекс! — той се опита да се пошегува: — Когато станете леди Ейгл, не се опитвайте да гледате отвисоко селския лекар!

И си тръгна.

— Никога няма да се омъжа за Алекс Ейгл — никога, никога, никога! — извика Джейн.

Тя щеше да заплаче.

Той се спря изведнъж:

— Защо?

За нея имаше значение сега само едно: да му каже истината. Затова се обърна, без да мисли:

— Защото обичам друг.

Отначало той не помръдна. После бавно, несигурно пристъпи напред, с очи, изпълнени с надежда:

— Джейн! Нямате ли предвид — случайно — мене?

Тя отвърна глава. По страните ѝ се лееха сълзи.

— Обичам ви още от първата минута, когато ви видях в дъжда!

— Джейн! — извика той. — Моя скъпа Джейн!

Те се прегърнаха.

— А аз никога не допусках — промълви той, — че мога да се надявам. При все че от месеци — откакто намерих себе си — нося образа ви в сърцето си!

Тя вдигна глава. Той я целуна и тя остана в обятията му, докато времето се изпари и минаха векове. Най-после, чукане от горния етаж,

все по-силно и по-нетърпеливо, я накара да се усмихне.

— Татко — прошепна тя. — Да отидем сега заедно да му съобщим.

След повече от година, в прекрасен юнски следобед, около дома на лекаря в Страт Линтън имаше необичайно вълнение. Над безукорно чистите прозорци имаше нови завеси, в преддверието имаше съвсем нов килим, алени молохи цъфтяха в градинските лехи пред къщата, носеше се мирис на току-що опечени кексове, баници, тлъсти кокошки и торти с френско грозде. Вътре от време на време се чуваха бързи стъпки.

Навън, в градината пред къщата, седнали в плетени столове от двете страни на изметената пътека, така че да гледат цялата улица, седяха видимо доволни двама души. Единият беше Мърдок, с дрехи от скъпо сукно, побелял, но все още силен и здрав. Срещу него, поизправена, строга и спретната в най-новата си черна рокля, с шапчица на глава и слънчобран в ръка, с отпуснати сурови черти, но все пак едва проявяваща сегашното си задоволство, беше Марта, майката на Дънкан.

Тя седеше там, загледана в приятната гледка — планините, шумаците, реката и близкото селце — като че никога в живота си не бе изрекла рязка дума. Най-после каза, като се стараеше да скрие вълнението си:

— Прекрасен ден за кръщение.

Старият лекар намери възможност да се позабавлява, като ѝ противоречи:

— До довечера ще вали.

— Няма да вали — възрази тя. — Няма да вали на кръщението на внука ми.

— О, така ли: на внук ви? — той се изсмя. — Нямам ли и аз някакво право в случая? Малкото прилича съвсем на мене.

— Недай си Боже! — извика благочестиво тя. — Такова нещастие не пожелавам на никое бебе, а още повече на първородното на моя син! Бебето си е прекрасно! Очите му имат цвета на моите, а носът му е Стърлингowski!

— Няма защо да ми се сърдите, жено: не можете да ме сплашите!
— изсмя се Мърдок. — Като клетия Дънкан, когото прогонихте толкова години!

— Това е дълга история — каза тя вече по-меко. — Трябва да знаете, че той не ме послуша.

— Е, и не е ли явно, че е бил прав?

Тя поклати упорито глава.

— Щеше да стори по-добре, ако ме беше послушал! Но сега вече съм готова да му простя. Тази сутрин реших — само заради бебето. Какво друго мога да сторя?

— Какво друго мога да сторя? — прихна от смях Мърдок. — Слава Богу, жено, много сте великодушна! На мястото на Дънкан сигурно бих ви пратил да си вървите. Впрочем, може би той ще постъпи така, като узнае, че сте дошла.

Успокоителният му висок смях престана едва когато Том Дългия, облечен в редингот, много широк за сухата му фигура, се заклатушка по пътечката.

Марта погледна съпруга си:

— Не забравяй, че няма да пиеш на кръщавката! — каза строго тя. — Нито капка!

Том Дългия подръпна златната верижка на прекрасния нов часовник в джоба на жилетката си — подарък от Дънкан, който не бе забравил никога, че баща му бе дал часовника си, когато тръгваше за Единбург.

— Никакви силни напитки, нито вода дори! — каза той.

— Само шампанско! — намеси се Мърдок. — Ние двамата, Том, ще си изпием една бутилка! Шампанското е нещо като салеп!

Стъпки след тях прекратиха по-нататъшните спорове по въпроса. На вратата се бе изправила Джейн, прегърнала бебето, в дългата си бяла рокля за кръщавката.

— Хубаво момченце, наистина — каза старата жена с горда усмивка.

— Единственият въпрос, по който сме съгласни — забеляза любезно Том Дългия.

— Господи! — извика Джейн, като погледна към улицата. — Гостите идват, а Дънкан още не се е върнал!

По улицата вървеше внушително първата двойка гости — кметът Дъгал и учителят в официални дрехи. Малко по-назад бяха пощенският началник, мис Бел, съпрузите Маккелви, Рид и пасторът. Скоро преддверието се напълни.

Кметът се закашля, като наруши неловкото мълчание.

— Лоша кашлица имате, кмете — забеляза Мърдок със своя професионален навик. — Ще ви дам нещо за нея.

— Не се тревожете, човече — отвърна кметът, без да му мисли много. — След кръщавката, докторът сам ще ми даде нещо.

— Какво? — изръмжа Мърдок и всички се изсмяха весело. — За кой доктор говорите! Не може ли той да се прибере вкъщи поне за кръщавката на сина си?

— Днес има много дълга обиколка — извини го Джейн, — чак до горния край на долината.

В същия миг се чу шум от кола. Почти веднага лекарят на цялата долина, последван от Хемиш, изтича по пътеката, като погледна със светнали очи гостите, съпругата и сина си. Само в една година трудът бе оставил отпечатъка си над него. В строгото му, приятно лице, обгоряло вече от слънцето и вятъра, светеше дълбока човечност, а в грубия шотландски костюм той изглеждаше още по-едър.

Той се усмихна на всички със спокойствието на човек, който е намерил себе си. Не бе забелязал още майка си, която се бе промъкнала зад другите, във внезапно смущение.

— Извинете ме, че закъснях. Имах една непредвидена операция на апандисит в Росуд — той погледна жена си. — Освен това, спряха ме и докато се връщах — и подаде на Джейн отворена телеграма.

Тя я прочете гласно:

„Мислено съм с вас днес. Вие бяхте прав, да ви вземат дяволите! Целунете бебето от прашната му стара леля! Мили привети на Джейн, стиска ви ръка уморената управителка на Фондацията Уолас.

Анна Гайслер“

Джейн и Дънкан си размениха поглед на пълни с разбирателство. После тя каза:

— Имаме гост, когото не си видял още.

И като се обърна, хвана за ръка Марта и я изведе напред.

— Майко!

Те се погледнаха за миг, после тя отвърна смутено глава.

— Помислих, че трябва да дойда! Но вещите ми са вързани. Ако не съм желана, ще си отида още сега.

Мърдок тактично се намеси, като духна носа си, после улови за ръка Том Дългия и отведе гостите вътре.

Дънкан остана сам с майка си и Джейн.

— Трябва да кажа — продължи с усилие старицата, — че съм много доволна, като те виждам щастлив и преуспял, с жена ти и така нататък...

Той пристъпи напред и я прегърна.

— А ние всички, майко, се радваме, че те виждаме!

Правейки усилие да сдържи сълзите си, Марта се опита да каже още нещо, но не можа. За пръв път, от години наред, тя се разплака.

— Възможно е, мили сине, и двамата да сме били прави — благоволи да допусне тя, като изтриваше очите си. — Може ли да вляза сега да подържа бебето?

Дънкан кимна, доволен и щастлив. Прегърнал с една ръка майка си, а с другата жена си, той ги заведе вътре.

Издание:

Арчибалд Кронин. Героични години

Второ издание

Превод: Невена Розева

ИК „Витраж“, София, 1991

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.